

**Uchwała Nr II/12/2018
Rady Powiatu w Kolbuszowej
z dnia 11 grudnia 2018 r.**

w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kolbuszowskim na lata 2018 – 2024.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2018r., poz. 995 t.j.) oraz art. 16b i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm.)

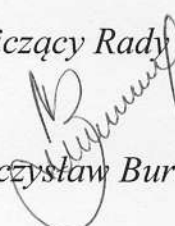
**Rada Powiatu w Kolbuszowej
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kolbuszowskim na lata 2018 – 2024 w brzmieniu, jak załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Kolbuszowej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu

Mieczysław Burek

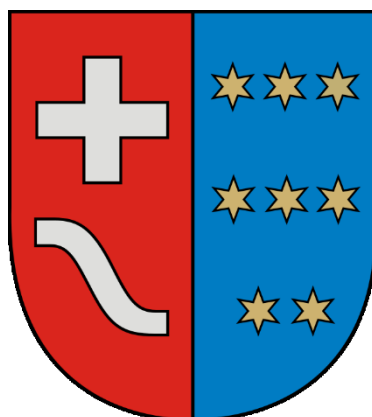
**Głosowanie radnych na II Sesji VI kadencji Rady Powiatu w Kolbuszowej
w dniu 11 grudnia 2018r. w sprawie podjęcia uchwały Nr II/12/2018
w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów
Społecznych w Powiecie Kolbuszowskim na lata 2018-2024**

Lp.	Imię i nazwisko	za	przeciw	wstrzymujący się
1.	Burek Mieczysław	✓		
2.	Cebula Wojciech	✓		
3.	Hopek Marian	✓		
4.	Kardyś Józef	✓		
5.	Kopec Stanisław	✓		
6.	Kuna Marek	✓		
7.	Magda Jerzy	✓		
8.	Maziarz Mieczysław	✓		
9.	Ofiara Zbigniew	✓		
10.	Petejko Roman	✓		
11.	Posłuszny Ewa	✓		
12.	Prymon Józef	✓		
13.	Romaniuk Grzegorz	nieobecny		
14.	Wilk Emil	✓		
15.	Wilk Lucjan	nieobecny		
16.	Wojdyło Henryk	✓		
17.	Wojnas Barbara	✓		
18.	Wyka Grażyna	✓		
19.	Zawada Maria	✓		

W głosowaniu brało udział¹⁷..... radnych
za¹⁷..... przeciw⁰..... wstrzymało się⁰.....

PRZEWODNICZĄCY
RADY POWIATU
Mieczysław Burek

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU KOLBUSZOWSKIEGO NA LATA 2018 – 2024

Opracowana przez:

Na zlecenie
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Kolbuszowej

Kraków, 2018r.

Spis treści

1.CZĘŚĆ WSTĘPNA	2
1.1.UWARUNKOWANIA PRAWNE	3
1.2.ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM	4
2.CHARAKTERYSTYKA POWIATU	9
2.1. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH GMIN	10
2.2. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA	13
2.3. BEZROBOCIE	16
2.4. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	22
2.5. POMOC SPOŁECZNA	32
2.6. OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ	40
2.7. INSTYTUCJE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE POWIATU	47
3.DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	51
3.1.WYNIKI ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD UCZNIÓW	53
3.2.WYNIKI ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW	71
3.3.WYNIKI ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD BENEFICJENTÓW OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ.....	83
3.4.ANALIZA SWOT	98
3.5.PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	109
4.CZĘŚĆ PROGRAMOWA	111
4.1.MISJA.....	111
4.2.CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	111
4.3.EFEKTY REALIZACJI CELÓW	117
4.4.ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	118
4.5.MONITORING I EWALUACJA.....	120
5.SPIS TABEL.....	121
6.SPIS WYKRESÓW	123

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2018 – 2024 jest wieloletnim dokumentem, na podstawie którego będzie budowana polityka społeczna powiatu w ciągu najbliższych 7 lat. Konieczne jest zatem strategiczne podejście do zagadnień, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu, kontroli i realizacji planów strategicznych. Opracowany dokument nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez instytucje samorządowe, proponuje też działania, które stanowią wyzwania dla społeczności lokalnej i organizacji działających w obszarze polityki społecznej w Powiecie Kolbuszowskim.

Strategia jest dokumentem, który stanowi podstawę do poprawy warunków życia mieszkańców, a w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do ich integracji ze społecznością lokalną. Dokument ma za zadanie uświadamiać lokalnym mieszkańcom skalę zjawisk i problemów społecznych. Ma być narzędziem sprawnego i efektywnego zarządzania w wymiarze wieloletnim i stanowić niezbędną podstawę programową działań Rady Powiatu.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2018 – 2024 zapisano działania, które są kontynuacją działań strategicznych z lat poprzednich, jak również nowe działania wynikające z aktualnej diagnozy potrzeb i problemów społecznych.

Część wstępna obejmuje podstawowe informacje dotyczące zasad budowania dokumentu. Skupiono się na powiązaniach Strategii z innymi aktami prawnymi nakierowanymi na rozwiązywanie problemów społecznych, gdyż wszystkie powinny stawiać sobie podobne założenia.

W dalszej części diagnostycznej przedstawiono charakterystykę powiatu i gmin wchodzących w jego skład, zawarto informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych w powiecie i poszczególnych gminach. Diagnoza sytuacji społecznej została skonstruowana na podstawie określenia stanu aktualnych problemów społecznych występujących w powiecie. Jest wypadkową potrzeb i oczekiwań mieszkańców, sporządzoną przez grono specjalistów z wielu obszarów działalności społecznej i na rzecz różnorodnej grupy odbiorców, oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie przygotowanych do tego celu ankiet.

Diagnoza obejmuje:

1. Problemy społeczne identyfikowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej;
2. Problemy społeczne identyfikowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
3. Identyfikację najważniejszych problemów na terenie powiatu;
4. Analizę SWOT;
5. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

Ponadto, w trzeciej części programowej Strategia zawiera misję, cele i kierunki działań, które stanowią podstawę rozwiązywania najważniejszych problemów społecznych oraz służą podnoszeniu jakości poziomu życia mieszkańców powiatu. Przedstawiono działania, których realizacja ma prowadzić do osiągnięcia przyjętych założeń. Zostały również zaprezentowane sposoby wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji.

Odnosząc się do metodyki prac nad dokumentem, należy podkreślić aktywny udział wielu instytucji Powiatu Kolbuszowskiego w jego powstawaniu. W pracach nad Strategią uczestniczyli przedstawiciele gminnych ośrodków pomocy społecznej, środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego, mieszkańcy powiatu. Pozwala to nazwać jej charakter jako społeczny i partycypacyjny.

1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany tych stanów rzeczy występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących problemy społeczne, podejmowane dla zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19 ust. 1 o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w powiecie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i posłużyły do opracowania rozwiązań dla zaistniałych problemów społecznych. Należą do nich m.in.:

- Ustawa z dnia 1 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 o finansach publicznych;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2004 roku o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej.

1.2. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM

Cele Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zostały opracowane w spójności z następującymi dokumentami:

- **Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**

Strategia Europa 2020 stanowi strategię wzrostu Unii Europejskiej w kolejnych latach. Zakłada potrzebę stworzenia zrównoważonej i inteligentnej gospodarki, która sprzyja włączeniu społecznemu. W Strategii zostało wyznaczonych 5 celów, które obejmują:

- Zatrudnienie - 75% osób w wieku 20-64 lata powinno mieć pracę;

- Edukację – ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10%, a co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lata powinno mieć wykształcenie wyższe;
- Badania i rozwój oraz innowacje – na inwestycje w badania i rozwój oraz w innowacje powinniśmy przeznaczać 3% PKB Unii – łącznie ze środków publicznych i prywatnych
- Ubóstwo i wykluczenie społeczne – zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 milionów;
- Zmiany klimatu i energię – ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990r., 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych, a efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20%.

➤ **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**

Program powstał w celu tworzenia warunków skutecznego przeciwdziałania przemocy i określa szczegółowe działania w zakresie:

- Zapewnienia ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- Podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy;
- Oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- Upowszechniania informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie.

Powyższe informacje pojawiają się w sprawozdaniach zawierających dane statystyczne dotyczące realizacji przez wymiar sprawiedliwości Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, dane o orzekanych środkach karnych, a także pozostałe informacje o działaniach zastosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie. Zestawienia te wykorzystywane są później w różnych analizach, m.in. w opracowaniach strategii rozwiązywania problemów społecznych.

➤ **Narodowa Strategia Integracji Społecznej**

Jest to dokument, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu

socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie winny przyczynić się do:

- Dostosowania edukacji do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy;
- Rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia, przyczyniającej się do tworzenia większej ilości lepszych miejsc pracy;
- Modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia;
- Wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

➤ **Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020**

Program, który w punkcie *Kapitał Ludzki i Społeczny* jako cel do realizacji stawia osiągnięcie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Podkarpacia w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym.

Strategia Podkarpacie 2020 w obszarze bezpieczeństwa społecznego opiera się na racjonalnej, adekwatnej do potrzeb i nowoczesnej polityce społecznej. W tym obszarze podejmowane działania koncentrować się będą wokół szeroko rozumianej integracji potrzeb oraz instrumentów – głównych odbiorców tej polityki. Działania te przyczyniać się będą do zapobiegania występowaniu oraz niwelowaniu przejawów wykluczenia społecznego, kulturowego i ekonomicznego, szczególnie wobec dzieci, osób niepełnosprawnych, osób starszych oraz rodzin wielodzietnych. W odpowiedzi na konsekwencje postępujących zmian struktury demograficznej, konieczne będzie nie tylko podjęcie szerokich działań w obszarze rynku pracy, ale też zbudowanie gamy specjalistycznych usług adresowanych dla grupy seniorów. Proces może być istotną szansą na integrację społeczną oraz poprawę jakości życia, biorąc pod uwagę proces starzenia się społeczeństwa.

➤ **Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kolbuszowskim na lata 2016-2021**

Głównym założeniem Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy oraz zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie. Poprzez realizację celów zakłada się osiągnięcie następujących rezultatów:

- Upowszechnienie działań profilaktycznych i podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez zmianę postaw lokalnej społeczności wobec zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania, podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy;
- Usprawnienie systemu pomocy i wsparcia dla rodzin dotkniętych przemocą przez zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy, ochrony i wsparcia oraz udzielanie profesjonalnej pomocy osobom uwikłanym w przemoc domową;
- Podniesienie jakości usług świadczonych przez instytucje pomocowe poprzez wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających osobom doznającym przemocy w rodzinie, podniesienie jakości usług oraz wzmocnienie współdziałania i współpracy między służbami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

➤ **Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych 2015-2018**

Podstawą Programu jest uznanie, iż osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia, korzystając na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli – bez względu na rodzaj, stopień i przyczynę niepełnosprawności. Zakłada, że osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania niezbędnych środków umożliwiających wyrównanie zmniejszonych wskutek niepełnosprawności szans w korzystaniu z przysługujących im praw. Dodatkowo konieczne jest stworzenie takich lokalnych warunków oraz zagwarantowanie i udzielenie osobie niepełnosprawnej takiej indywidualnej pomocy, która umożliwi maksymalne wykorzystanie jej potencjalnych zdolności i możliwości jak największej życiowej samodzielności i aktywności.

➤ **Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020**

Program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kolbuszowskim. Jest podstawą do pozyskiwania środków finansowych w ramach ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej konkursów ofert dotyczących realizacji rządowych programów w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, jak również do pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej.

Cele Programu ukierunkowane są na rozwijanie systemu Pieczy Zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem rodzin. Dodatkowo Program zapowiada promocję funkcji rodziny zastępczej na terenie całego powiatu, a także zapewnienie pomocy i wsparcia oraz szkoleń podnoszących kwalifikacje istniejącym już rodzinom zastępczym. Zakłada również zapewnienie wsparcia i pomocy usamodzielnianym wychowankom oraz pełne wykorzystanie zdolności profesjonalnej i wykwalifikowanej kadry.

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

Powiat Kolbuszowski leży w północno-zachodniej części województwa podkarpackiego. Swoim zasięgiem obejmuje znaczną część Płaskowyżu Kolbuszowskiego, a także fragment Równiny Tarnobrzeskiej. Ogólna powierzchnia powiatu to 77 306 ha. Od północy sąsiaduje z Powiatem Tarnobrzeskim i Stalowowolskim, od wschodu z Nizańskim i Rzeszowskim, od południa z Rzeszowskim i Ropczycko-sędziszowskim, a od zachodu z Mieleckim. Na obszarze Powiatu Kolbuszowskiego zlokalizowane są gminy wiejskie: Cmolas, Majdan Królewski, Niwiska, Dzikowiec i Raniżów oraz miejsko-wiejska: Kolbuszowa.

Powiat znajduje się na szlaku drogi krajowej nr 9 Rzeszów – Radom. Stolica Powiatu Kolbuszowa leży 32 km od stolicy województwa – Rzeszowa. Stanowi węzeł komunikacyjny, skąd rozchodzą się drogi na Warszawę i Mielec.

Powiat Kolbuszowski ma charakter rolniczy. Gleby są podstawowym zasobem naturalnym, decydującym o charakterze gospodarczym regionu. Zdecydowany procent terenów rolnych zajmują gleby z piasków całkowitych, słabo gliniastych i gliniastych, gleby darniowo-bielicowe o dużym stopniu zbielicowania, żwirowe, piaskowe, gliniaste i sapy – gleby podmokłe i zimne, zajęte przede wszystkim przez łąki i pastwiska. Piaski gliniaste, bielice lekkie, średnie i ciężkie gliny, czyli wszystkie lepsze gleby, stanowią niewielką powierzchnię gruntów powiatu i występują lokalnie.

W Powiecie Kolbuszowskim zauważalna jest dostateczna ilość surowców ceramicznych i piasków, które stanowią bazę dla potrzeb budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych.

Są to:

- surowce iglaste, w których skład wchodzi: gliny zwietrzelinowe i łupki karpackie, ily krakowiackie, gliny zwałowe. Ze względu na swoje pochodzenie mają różną przydatność do produkcji wyrobów ceramicznych. W oparciu o złoża surowców ilastych na terenie powiatu powstały zakłady produkujące materiały budowlane oraz małe cegielnie,
- zasoby kruszyw, które tworzą piaski kwarcowe, żwiry i pospółki. Kruszywa naturalne są najczęściej eksploatowanymi surowcami na terenie powiatu,
- torfy, występujące głównie na obszarach bagiennych, wykorzystywane w niewielkim stopniu.

2.1. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH GMIN

Charakterystyka gmin zawiera informacje na temat najważniejszych cech społeczno-gospodarczych i trendów rozwojowych jednostek administracyjnych tworzących Powiat Kolbuszowski. Pełni rolę pomocniczą w interpretowaniu zjawisk i problemów społecznych występujących w powiecie.

Kolbuszowa jest gminą miejsko-wiejską, a miasto Kolbuszowa jest siedzibą władz Powiatu Kolbuszowskiego. W wyniku przeprowadzonej reformy administracyjnej, 1 stycznia 1999 r. już w nowych granicach administracyjnych, Powiat Kolbuszowski rozpoczął swoje istnienie.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego – w dniu 31 grudnia 2017r. gmina Kolbuszowa na obszarze 171 km² liczyła 24 796 mieszkańców, z czego 9 033 osoby, czyli 36,4% ogółu, to ludność miasta.

Na terenie gminy działają: zakłady produkcyjne, usługowe, handlowe, przetwórcze, dające zatrudnienie kilku tysiącom osób, rozwinięta sieć transportowa i gospodarka magazynowa, pełna obsługa administracyjno-prawna, a także odłami rolnictwa, leśnictwa i łowiectwa. Kolbuszowa posiada dobrze rozwiniętą sieć szkolnictwa, a także instytucje kulturalno-oświatowe, takie jak: Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Dom Pamięci w Weryni, Cmentarz żydowski w Kolbuszowej oraz Synagoga w Kolbuszowej.

Niwiska to gmina wiejska o wielkości 95,05 km². Użytki rolne to 50% powierzchni gminy. Na jej terenie działają małe i średnie przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością handlową, usługową i produkcyjną. Pożądanym jest przemysł rolno-spożywczy oraz wytwórczy na bazie drewna. Gospodarstwa rolne w gminie są średniej wielkości, w większości o niskiej dochodowości.

Teren gminy Niwiska należy do jednych z najbardziej atrakcyjnych turystycznie obszarów północnej części województwa podkarpackiego, ze względu na znaczny stopień zalesienia, niskie zaludnienie i niewielkie zanieczyszczenie środowiska. Piękne krajobrazy i rozległe lasy obfitujące w zwierzynę i runo leśne to główne atuty turystyczne. Gmina bazuje na tradycji związanej ze wsią i kulturą ludową.

Cmolas jest gminą wiejską o powierzchni 134,06 km² i zamieszkuje ją 8 085 mieszkańców. W porównaniu z innymi gminami Powiatu Kolbuszowskiego charakteryzuje się stosunkowo niską gęstością zaludnienia, która wynosi 60 mieszkańców na km².

Gmina leży w Kotlinie Sandomierskiej, w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Jest to teren równinny. Krajobraz tych okolic tworzą łagodne pagórki, płytkie doliny rzek i potoków, wydmy piaskowe, łąki, obszary bagienne, pola uprawne, rozliczne lasy i zagajniki.

Gmina Cmolas ma charakter typowo rolniczy, jednak praca we własnym gospodarstwie rolnym jest źródłem utrzymania dla ok. 5% mieszkańców. Zatrudnienie w rolnictwie maleje z roku na rok, ze względu na jego niską dochodowość. Zwiększa się natomiast powierzchnia upraw owoców miękkich. Na terenie gminy zarejestrowanych jest obecnie 160 podmiotów gospodarczych; dominują tu głównie usługi budowlane, stolarskie, transportowe oraz handel. Istnieją duże tradycje rzemieślnicze oraz powstają nowe zawody poza rolnictwem. Gmina Cmolas przywiązuje dużą wagę do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Raniżów to gmina wiejska o obszarze 97 km², którą zamieszkuje 7 076 osób. Jest to obszar typowo rolniczy, gdyż użytki rolne zajmują aż 74% powierzchni całej gminy. W oparciu o walory naturalne, takie jak: czyste środowisko, lasy, zalew na Łęgu, wspaniałe krajobrazy, ogromne szanse rozwoju ma tu turystyka.

Potencjał gospodarczy gminy tworzą małe i średnie przedsiębiorstwa o działalności produkcyjnej, handlowej i usługowej. Podstawowym źródłem utrzymania mieszkańców gminy jest praca w okolicznych zakładach i instytucjach oraz praca w gospodarstwach rolnych.

Dzikowiec jest gminą wiejską, która obejmuje obszar 121,6 km². Jest to teren o charakterze typowo rolniczym, jednak w ciągu ostatnich 20 lat liczne tereny, wcześniej intensywnie użytkowane rolniczo, zmieniły charakter na ekstensywny (łąki) lub zaniechano całkowicie produkcji roślinnej, co spowodowało sukcesję leśną wtórną. Powierzchnia zalesiona powiększa się i obecnie niemal przekracza 50% obszaru gminy. Bazę ekonomiczną stanowią tu drobny handel, usługi oraz rzemiosło. Na terenie gminy znajduje się też wiele indywidualnych gospodarstw rolnych, rozdrobnionych i nisko dochodowych. Większość działalności specjalizuje się z branżach: materiałów budowlanych, meblarskich, handlu drewnem, mechaniki pojazdowej, usług budowlanych, usług transportowych, wyrób parkietów, a także w branży spożywczej, mięsnej i gastronomicznej.

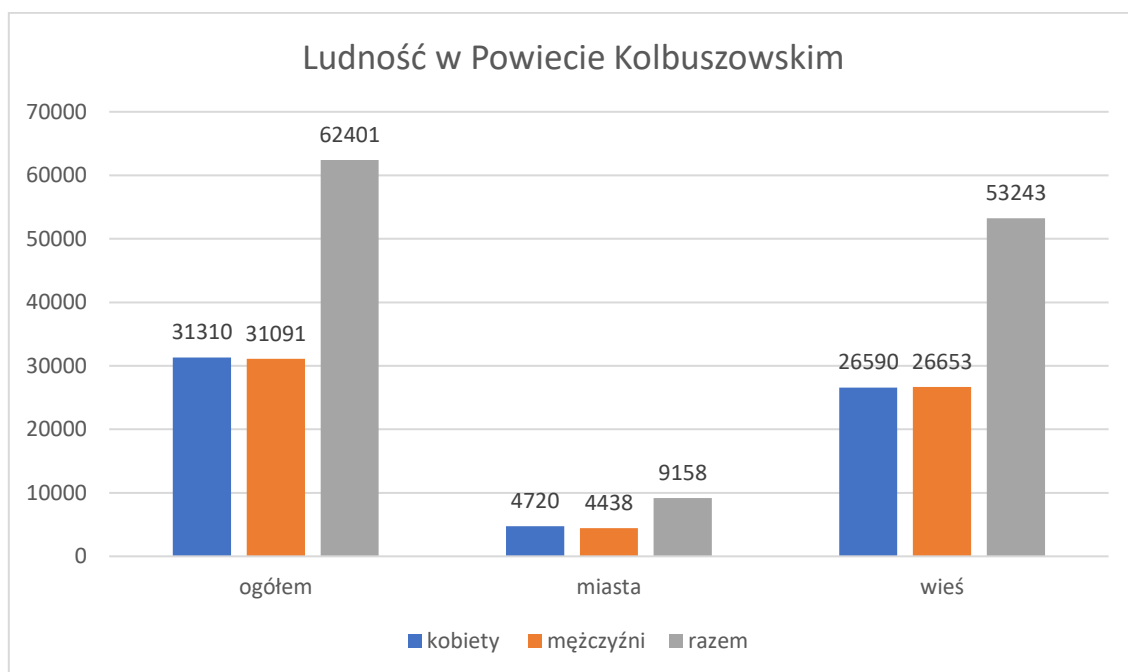
Majdan Królewski to druga co do wielkości gmina Powiatu Kolbuszowskiego. Obejmuje obszar 155,8 km², co stanowi 20% powierzchni powiatu. Gmina ma profil typowo rolniczy, a w działalności pozarolniczej największą rolę odgrywają handel i usługi. Niestety na terenie gminy brakuje rozwijającego się przemysłu.

Jest to gmina o dużych walorach turystycznych, z uwagi na malownicze położenie w otoczeniu ogromnych kompleksów leśnych, dogodne położenie komunikacyjne oraz posiadaną bazę noclegową. Ponad 40% obszaru gminy stanowią lasy. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy od kilku lat praktycznie nie ulega zmianie. Brak jest systemowych rozwiązań i udogodnień promujących rozwój prywatnej działalności.

2.2. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

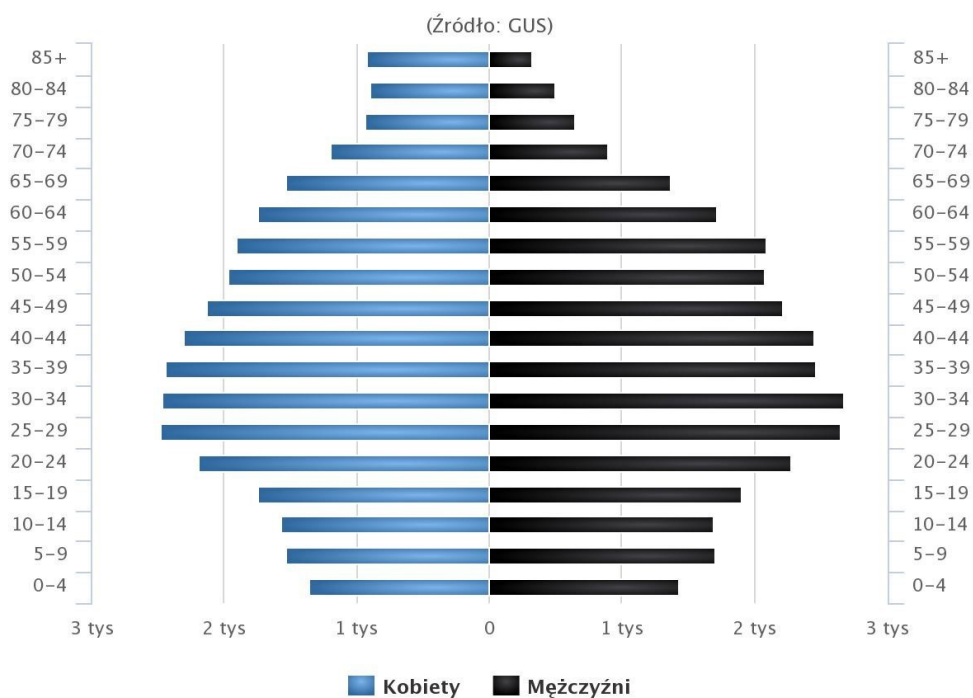
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w dniu 31 grudnia 2017 r. Powiat Kolbuszowski zamieszkiwało 62 401 osób, w tym 31 310 kobiet i 31 091 mężczyzn, co oznacza spadek liczby ludności o 0,01% w porównaniu z rokiem poprzednim (na dzień 31.12.2016r. – Powiat Kolbuszowski zamieszkiwały 62 472 osoby).

Wykres 1. Ludność w Powiecie Kolbuszowskim. Stan na dzień 31.12.2017r.

Dla polityki społecznej ważny jest wskaźnik aktualnej, jak i prognozowanej struktury wiekowej ludności.

Piramida wieku mieszkańców powiatu kolbuszowskiego, 2017

Jedynie 18,3% mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego jest w wieku przedprodukcyjnym. Mały odsetek ludzi młodych, będzie w przyszłości rzutował na funkcjonowanie edukacji, rynku pracy, pośrednio też i pomocy społecznej.

Ponad połowa, bo aż 64,1% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, co w perspektywie kolejnych 20 lat oznacza zwiększanie odsetka liczby osób w wieku 65 lat i więcej. Wzrost ten będzie bardzo dynamiczny, ze względu na wchodzenie do tej grupy wiekowej osób urodzonych w latach 50-tych, a także 60-tych ubiegłego wieku (najliczniejszych w całym okresie powojennym). Natomiast 17,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Jest to niewiele mniejszy odsetek od osób w wieku przedprodukcyjnym. Niewątpliwie liczba ta będzie systematycznie wzrastać, a wraz z tymi zmianami zwiększy się jednocześnie populacja osób niepełnosprawnych. Z perspektywy systemu zabezpieczania społecznego, kwestie te wymagają dostosowania usług społecznych do potrzeb ludzi, którzy z powodu wieku i stanu zdrowia mają poważne problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb życiowych.

Badania demograficzne pokazują, że największy wpływ na dynamikę i poziom starzenia się społeczeństwa ma natężenie urodzeń. W Powiecie Kolbuszowskim można zauważyć niewiele

większą liczbę urodzeń, w stosunku do liczby zgonów. Przyczynia się to do wzrostu udziału dzieci w strukturze populacji, a co za tym idzie – do „odmładzania się” społeczeństwa.

Poniższa tabelka obrazuje to zjawisko.

Tabela 1. Urodzenia i migracje na obszarze Powiatu Kolbuszowskiego w roku 2017

Jednostka Terytorialna	Liczba ludności	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem
Powiat Kolbuszowski	62401	622	565	57	-96
G. Cmolas	8085	73	95	-22	13
M-W. Kolbuszowa	24829	239	202	37	-42
G. Majdan Królewski	9858	100	103	-3	-8
G. Niwiska	6044	55	47	8	-16
G. Raniżów	7075	97	63	34	-18
G. Dzikowiec	6509	58	55	3	-25

Powiat Kolbuszowski ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 57. W 2017 roku urodziło się 622 dzieci, w tym 45,3% dziewczynek i 54,7% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,10 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W ostatnim roku saldo migracji na terenie Powiatu Kolbuszowskiego miało ujemną wartość, co oznacza, że więcej osób wymeldowało się z terenu powiatu, niż zameldowało. Przyczyną takiej migracji jest najprawdopodobniej obecny stopień bezrobocia, starzejące się społeczeństwo oraz chęć poprawy warunków życia. Młodzi ludzie coraz częściej decydują się na wyjazdy do większych miast, a nawet innych państw, przez co młode pokolenie rodzi się za granicami kraju.

2.3. BEZROBOCIE

Bezrobocie jest zjawiskiem wywierającym wpływ niemalże w każdej dziedzinie życia społecznego. Jest to bardzo złożony proces i stanowi ogromne wyzwanie dla współczesnego społeczeństwa.

Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej, współpracując z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie dążą do integracji społecznej. Celem Jednostek jest skuteczne przeciwdziałanie bezrobociu i zmniejszenie jego wielkości, a co za tym idzie, jest to istotny wkład w zminimalizowanie stopy bezrobocia w całym kraju. Współpraca polega na wyrównaniu szans i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu nie tylko wobec osób bezrobotnych, ale także ich rodzin.

Skuteczne działania przeciw bezrobociu wymagają zintegrowanego i kompleksowego podejścia do polityki zatrudnienia i gospodarki na lokalnym rynku pracy. Jest to możliwe przy współpracy podmiotów gospodarczych, władz samorządowych i administracyjnych.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Ponieważ możliwości budżetu państwa i lokalnego samorządu są ograniczone, zwiększone znaczenie w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy. Praca socjalna to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – form, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Odnosząc się do problemu bezrobocia w Powiecie Kolbuszowskim na przestrzeni ostatnich lat, w niniejszym rozdziale zostały poddane analizie dane dotyczące:

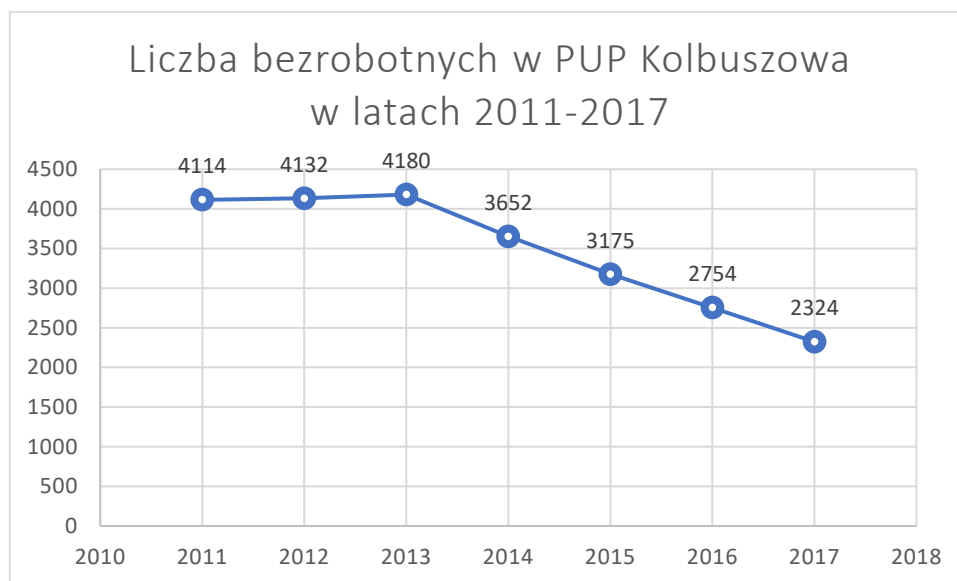
- Osób w wieku produkcyjnym;
- Osób pracujących;
- Osób zarejestrowanych jako bezrobotne;
- Kondycji firm prowadzonych przez osoby fizyczne;
- Liczby bezrobotnych objętych różnymi formami aktywizacji.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpieczna jest przemoc w rodzinie, gdyż długa bezczynność zawodowa i nieregularny tryb życia

wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Długotrwałe bezrobocie, razem z negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Analizując statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Kolbuszowej, na dzień 31 grudnia 2017r., w urzędzie zarejestrowanych było 2324 osoby bezrobotne, a w tym 1203 kobiety, które stanowiły 51,8% ogółu bezrobotnych.

Wykres 2. Liczba bezrobotnych w PUP Kolbuszowa w latach 2011-2017

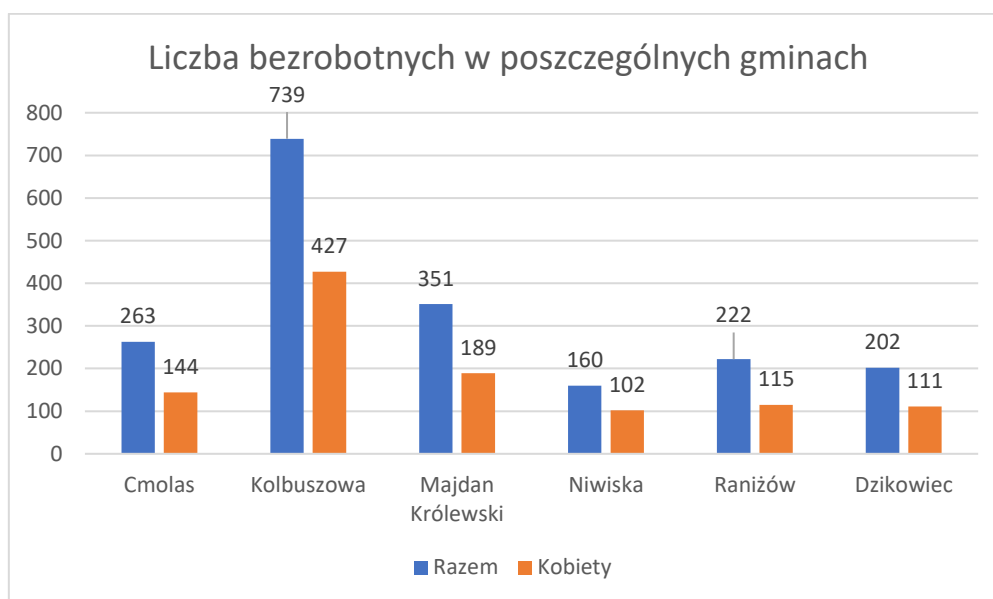

Na przestrzeni lat 2011-2017 liczba osób bezrobotnych w Powiecie Kolbuszowskim uległa dużym zmianom. Największy spadek osób pozostających bez zatrudnienia widoczny jest w 2014 roku. Od tamtej pory liczba ta stopniowo maleje, utrzymując się aktualnie na poziomie poniżej 2500 osób. Pocieszający jest fakt, iż suma osób pozostających bez zatrudnienia ciągle spada. Świadczy to o postępach i dobrych wynikach pracy nad tym zjawiskiem. Duży odsetek ofert zgłaszanych do Powiatowego Urzędu Pracy to wynik powstawania nowych miejsc pracy

u lokalnych pracodawców. Jednak w głównej mierze są to stanowiska typowo rzemieślnicze, wymagające specjalistycznego wykształcenia.

Biorąc pod uwagę zestawienie liczby osób bezrobotnych z uwzględnieniem zróżnicowania terytorialnego, Powiat Kolbuszowski wygląda następująco.

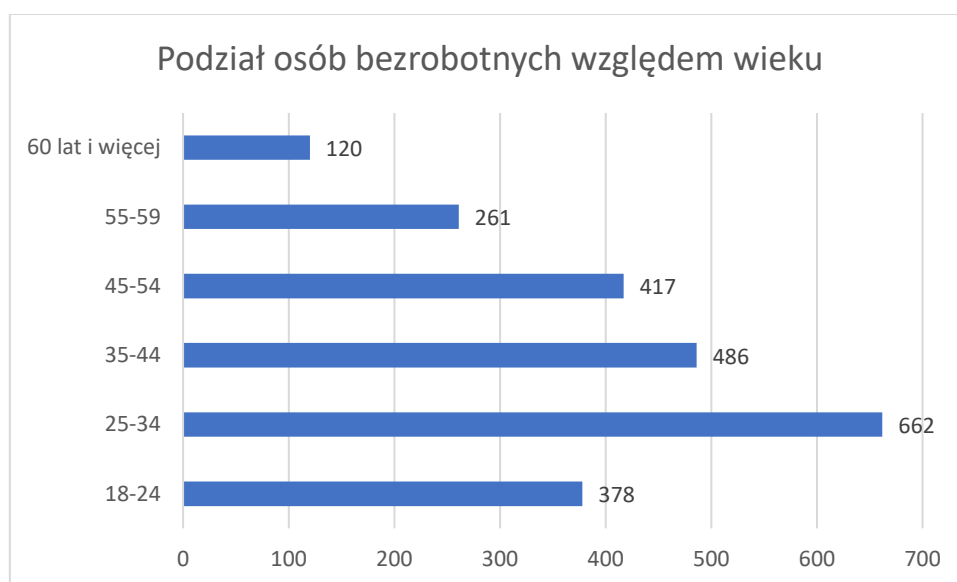
Wykres 3. Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach. Stan na dzień 31.06.2018r.

Zwracając uwagę na płeć osób bezrobotnych, we wszystkich gminach Powiatu Kolbuszowskiego zauważalny jest trend przewagi kobiet w ogólnej liczbie tych osób. Dzieje się tak ze względu na zdecydowaną chęć zatrudniania mężczyzn. Pracodawcy chętniej przyjmują męskiego kandydata, mimo wprowadzonych rozwiązań przewidzianych dla obojga rodziców, np. urlop rodzicielski. Zdarza się, że kobiety częściej rezygnują z pracy, gdy tylko pojawiają się pierwsze symptomy kryzysu gospodarczego. Tym również sugerują się pracodawcy wybierając swojego pracownika. Ponadto, Powiat Kolbuszowski jest miejscem silnie zakorzenionym w kulturze wiejskiej, przez co wiele gospodarstw stawia swoje

fundamenty na przekonaniu, iż to kobieta powinna pełnić funkcję gospodyni domowej, a do jej obowiązków należy wychowywanie dzieci i zajmowanie się domem.

Wykres 4. Podział liczby bezrobotnych względem wieku w Powiecie Kolbuszowskim. Stan na dzień 31.12.2017r.

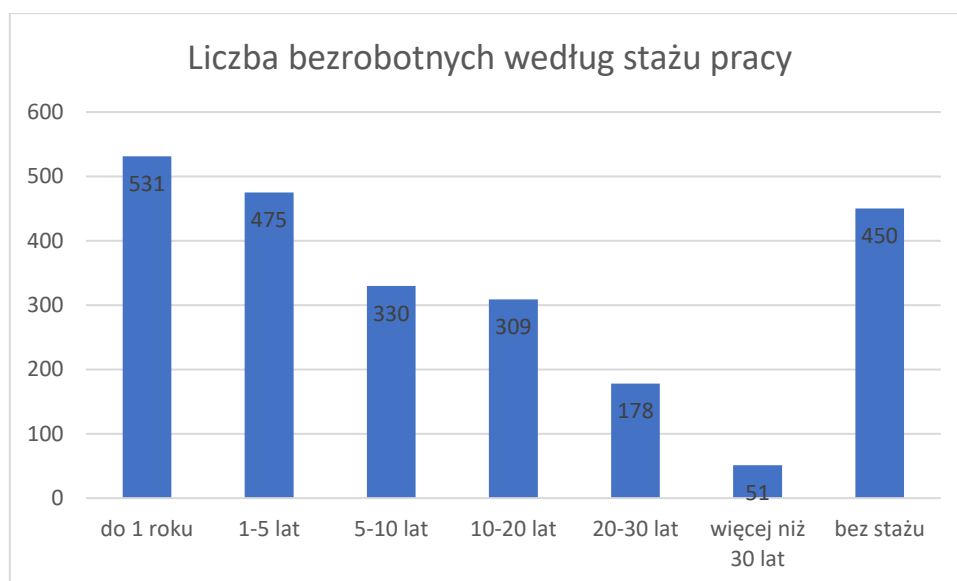

Analizując dane przedstawione na powyższym wykresie, zauważalna jest zdecydowana przewaga osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25-34 lata. Jest to 28,5% ogółu.

Niepokojący jest fakt, iż osoby młode, w wieku produkcyjnym, które powinny licznie zasilać grona pracowników, stanowią największy odsetek bezrobotnych w Powiecie Kolbuszowskim.

Warto zwrócić uwagę na grupę, która zwykle napotyka bariery w szybkim uzyskaniu zatrudnienia. Są to osoby w wieku od 55 roku życia, które aktualnie na terenie powiatu stanowią najmniejszy odsetek ludzi bezrobotnych (16,4% ogółu).

Wykres 5. Liczba bezrobotnych według stażu pracy. Stan na dzień 31.12.2017r.

Na koniec 2017 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby, które przed zarejestrowaniem się w Powiatowym Urzędzie Pracy pracowały krócej niż 1 rok (22,8% ogółu) oraz osoby ze stażem od 1 roku do 5 lat (20,4%). Najmniejszą liczbą osób bezrobotnych charakteryzuje się przedział stażu pracy powyżej 30 lat. Dzieje się tak ze względu na to, iż osoby z takim długim stażem pracy wykazują się olbrzymim doświadczeniem zawodowym i umiejętnościami. Dodatkowo, w większości zasilają te same miejsca pracy od wielu lat, znają ich struktury, metody działania, funkcjonowania – dzięki czemu stają się wyjątkowymi, wartościowymi pracownikami, co nie kwalifikuje ich do zwolnienia.

Niski poziom dzietności i towarzyszący mu proces wydłużania się trwania życia będą powodować starzenie się społeczeństwa i zmniejszanie podaży siły roboczej, co z kolei prowadzi do wzrostu obciążenia demograficznego. Zmiany te, obok sytuacji gospodarczej, będą miały istotny wpływ na sytuację szczególnie ludzi młodych we wszystkich aspektach, również na rynku pracy.

Tabela 2. Bilans bezrobotnych w poszczególnych grupach.

Bezrobotni	2016	2017	II kwartał 2018
Do 30 roku życia	2093	704	549
Długotrwale bezrobotni	1068	1302	1059
Powyżej 50 roku życia	498	589	543
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej	37	98	39
Posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	468	393	389
Posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	4	1	3
Niepełnosprawni	266	132	116

Powyższa tabela przedstawia dane szczegółowe dla zjawiska bezrobocia w poszczególnych grupach, od roku 2016 do II kwartału 2018 roku. Tendencja spadkowa praktycznie we wszystkich kategoriach osób bezrobotnych związana jest ze spadkiem poziomu bezrobocia.

Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w Powiecie Kolbuszowskim uległa zdecydowanej poprawie. Jest to związane z licznymi formami wsparcia dedykowanymi tej grupie osób. Dokładnie odwrotną, niż w przypadku osób do 30 roku życia tendencję można zaobserwować analizując dane dotyczące osób powyżej 50 roku życia. Wartość wskaźnika wzrosła, o 45 osób od roku 2016, pomimo wielu realizowanych działań skierowanych do osób w tej kategorii wiekowej. Na wzrost wskaźnika niewątpliwie ma wpływ starzenie się społeczeństwa.

Duży odsetek osób bezrobotnych w Powiecie Kolbuszowskim, bo aż 55% stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Pocięszający jest fakt, iż liczba ta w porównaniu z rokiem 2017 zmniejszyła się o 243 osoby. Tendencja malejąca we wszystkich kategoriach osób bezrobotnych związana jest z ogólnym spadkiem poziomu bezrobocia.

Analizując sytuację na rynku pracy w Powiecie Kolbuszowskim można zauważyć kilka niekorzystnych cech w strukturze bezrobocia. Zalicza się do nich wysoki poziom bezrobocia na obszarach wiejskich, wysoki odsetek bezrobotnych osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, trudną sytuację kobiet na rynku pracy oraz znaczny udział osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia. Niezbędne jest podejmowanie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej młodych osób, czy też umożliwienia niepracującym kobietom podjęcia zatrudnienia tak, by połączyć je z codziennymi obowiązkami.

2.4. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Niepełnosprawność w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne są szczególnie zagrożone zjawiskiem wykluczenia społecznego. Napotykać liczne problemy związane z samodzielnym funkcjonowaniem w życiu codziennym, w rodzinie, pracy, urzędzie, które przybierają postać trudności architektonicznych, psychicznych, materialnych i prawnych. Osoba niepełnosprawna na co dzień musi zmagać się z barierami świadomościowymi w społeczeństwie, biernością, nieporozumieniem, niechęcią, a przede wszystkim niewiedzą. Proces rehabilitacji leczniczej, psychologicznej, społecznej i zawodowej obejmuje różne formy wsparcia wspomagające osoby niepełnosprawne w wypełnianiu przypisanych im ról społecznych, takie jak: poradnictwo społeczne, prawne i psychologiczne oraz edukację i przygotowanie zawodowe, a także umożliwiające samodzielną lokomocję, komunikowanie się z otoczeniem i prowadzenie niezależnego, codziennego życia.

Analizując ostatnie szczegółowe dane dotyczące wskaźników niepełnosprawności w Powiecie Kolbuszowskim, których źródłem jest Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku wskazują, że liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 7 462, co daje 11,9% ogółu ludności. Jest to jeden z wyższych wskaźników na tle innych powiatów województwa podkarpackiego. Część osób niepełnosprawnych zarejestrowana jest w bazach danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a część pobiera świadczenia z Ośrodków Pomocy Społecznej na podstawie orzeczeń powiatowych zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności. Brak rzetelnych danych związany jest z rozbieżnością terytorialną oddziałów ZUS i KRUS, a obszarem powiatu.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności orzeka osoby przed i po 16 roku życia, na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego lub za zgodą osoby zainteresowanej na wniosek Ośrodka Pomocy Społecznej.

W postępowaniu o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności zespół wydaje orzeczenia o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem, dotyczącymi:

- odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- szkolenia (w tym specjalistycznego),
- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji, edukacji.

Powiatowy zespół wydaje orzeczenia wraz ze wskazaniem dla celów korzystania z ulg i uprawnień, na podstawie odrębnych przepisów osobom posiadającym ważne orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów, niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym oraz orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy, a także osobom posiadającym ważne orzeczenie wydane przez inne organy.

Tabela 3. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom przed 16 rokiem życia. Stan na dzień 31.12.2017r.

Wyszczególnienie	Ilość
Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia niepełnosprawności	0
Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	21
Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	138
Razem	159

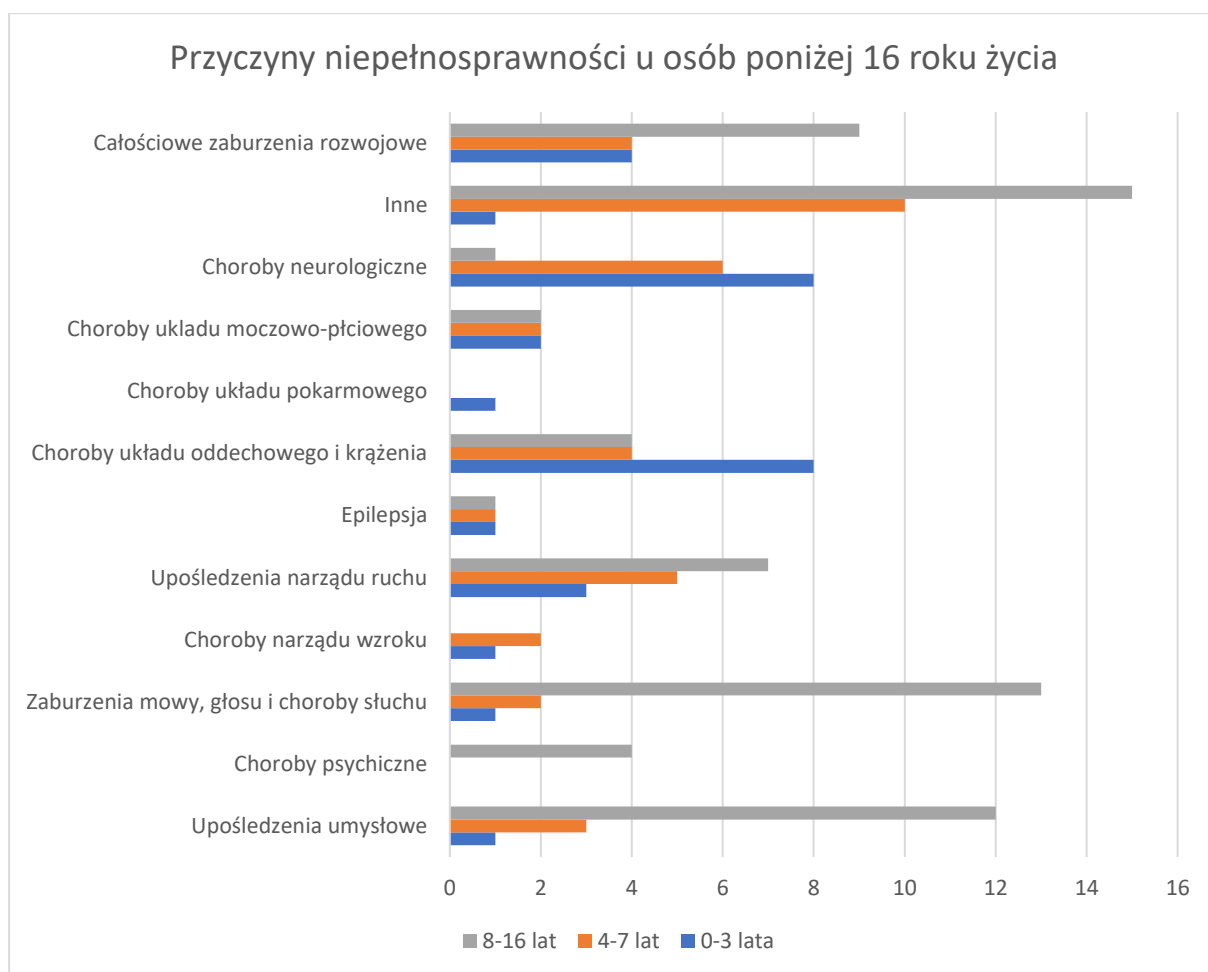
Tabela 4. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom po 16 roku życia. Stan na dzień 31.12.2017r.

Wyszczególnienie	Ilość
Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności	1457
Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	7
Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	30
Razem	1494
W tym: wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych po raz pierwszy	453

Powyższe dane, zebrane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kolbuszowej na koniec 2017 roku, są ostatnimi szczegółowymi danymi świadczącymi o liczbie osób i stopniu ich niepełnosprawności w Powiecie Kolbuszowskim. Analizując je, należy zauważyć, iż przeważająca jest ilość osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia. Osoby małoletnie stanowią tu jedynie 8,6% ogółu osób uznanych za niepełnosprawne (1595 os.).

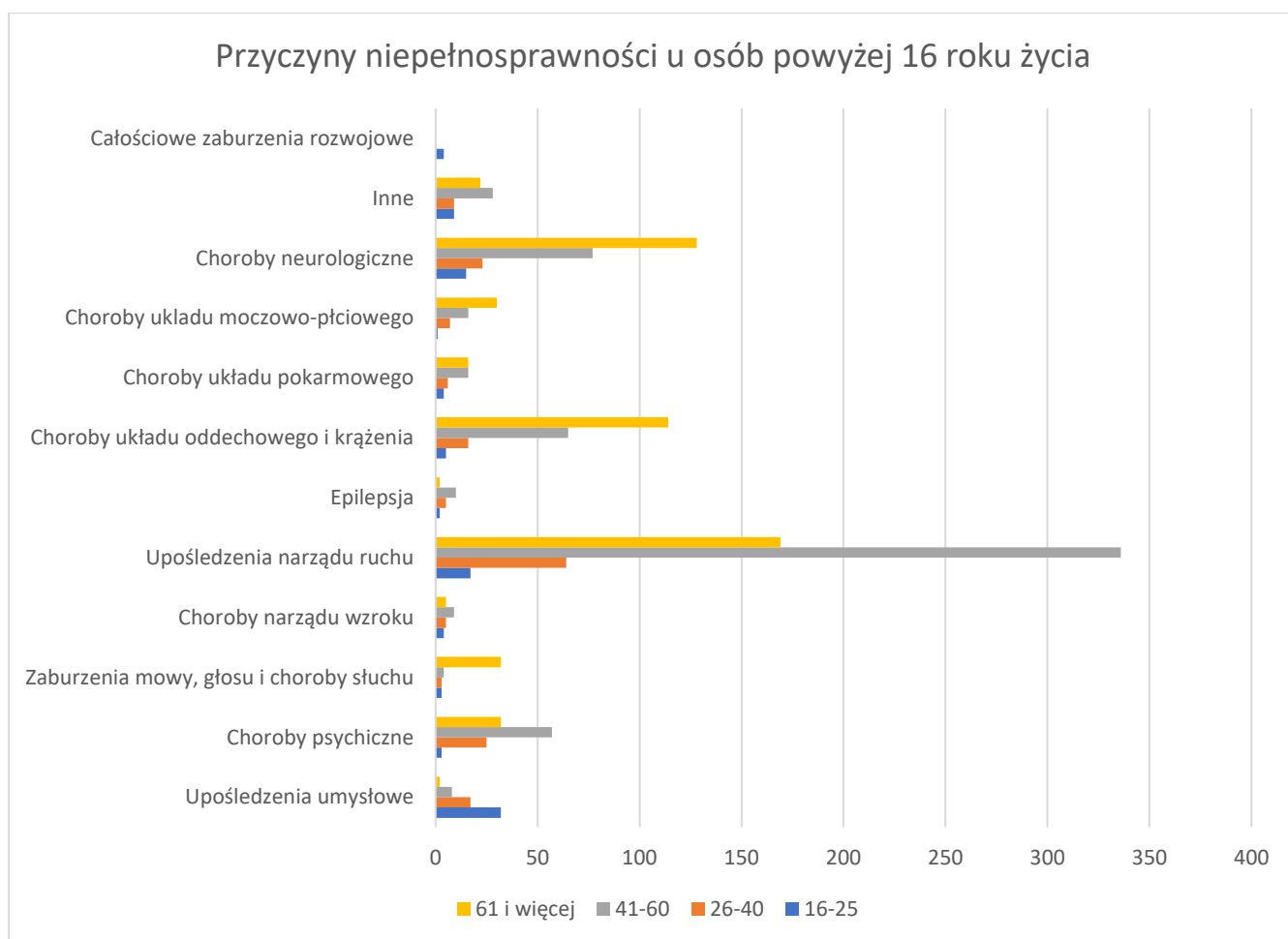
Łącznie w 2017 roku wydano 1653 orzeczeń określających zaliczenie, bądź nie do osób niepełnosprawnych. Jest to 2,6% ludności zamieszkującej Powiat Kolbuszowski.

Wykres 6. Przyczyny niepełnosprawności u osób poniżej 16 roku życia

W roku 2017 największą liczbę niepełnosprawnych wśród osób poniżej 16 roku życia, stanowiły zakwalifikowane do kategorii „inne”, która zawiera schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia oraz choroby układu krwiotwórczego (26 osób). Liczną grupą niepełnosprawnych były też osoby z całościowym zaburzeniem rozwojowym (17 osób), a także chorobami układów oddechowego i krążenia (16 osób), zaburzeniami głosu, mowy i chorobami słuchu (16 osób), upośledzeniem umysłowym (16 osób), upośledzeniem narządu ruchu (15 osób) oraz schorzeniami neurologicznymi (15 osób). Wśród niepełnosprawnych w tej kategorii wiekowej przeważali mężczyźni, w liczbie 82 osób, zaś kobiet było 56.

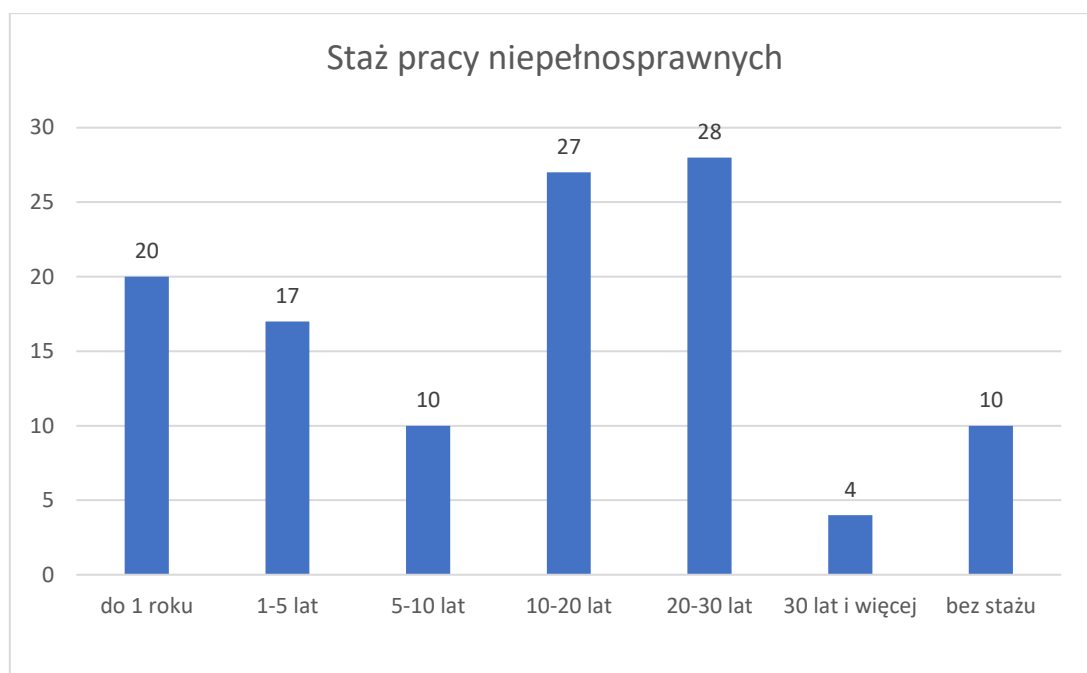
Wykres 7. Przyczyny niepełnosprawności u osób powyżej 16 roku życia

Analizując powyższe dane zauważa się, iż największą grupę osób niepełnosprawnych po 16 roku życia stanowiły osoby z dysfunkcją narządu ruchu (586 osób). Kolejną liczną grupą były osoby z chorobami neurologicznymi (243 osoby) oraz ze schorzeniami układu krążenia i oddechowego (200 osób). W badanym okresie najwięcej niepełnosprawnych po 16 roku życia, znajdowało się w przedziale wiekowym 41-60 lat. Stanowili oni 42,9% całości tej grupy. W tej kategorii przeważały kobiety w liczbie 733 osoby, natomiast mężczyzn było niewiele mniej – 724 osoby.

Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej w statystykach dotyczących ilości osób niepełnosprawnych na terenie powiatu, w dniu 7 czerwca 2018 roku wskazywał łącznie 116 osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotni, a w tym 47 kobiet. Aż 57 niepełnosprawnych zalicza się do grupy długotrwale bezrobotnych, natomiast jedynie 7 posiada wyższe wykształcenie. Z ogólnej liczby tylko jedna osoba korzystała ze świadczeń pomocy społecznej.

Wykres 8. Staż pracy osób niepełnosprawnych.

Aktualnie na stronie internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Kolbuszowej znajduje się jedna oferta pracy dla osoby niepełnosprawnej. Aż 10 osób (8,6%) nie posiada żadnego doświadczenia zawodowego, natomiast prawie $\frac{1}{4}$ wszystkich niepełnosprawnych (24,1%) pracuje już 20-30 lat. Staż pracy mniejszy od roku można zauważyć u 20 osób (17,2%).

Od początku 2018 roku liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kolbuszowej wyglądała następująco:

- Styczeń – 1 oferta
- Luty – 0 ofert
- Marzec – 5 ofert
- Kwiecień – 0 ofert
- Maj – 3 oferty
- Czerwiec – 0 ofert
- Lipiec – 7 ofert
- Sierpień – 2 oferty
- Wrzesień – 1 oferta

Liczba staży dla osób niepełnosprawnych oferowana przez Powiatowy Urząd Pracy w Powiecie Kolbuszowskim w roku 2018 do tej pory wynosiła 8 miejsc dla 8 osób.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej na bieżąco realizuje zadania związane z pomocą i wsparciem osób niepełnosprawnych. Kwota środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazanych przez Prezesa Zarządu tego Funduszu samorządowi Powiatu Kolbuszowskiego na realizację zadań w 2017 roku wynosiła w sumie 1 430 687 zł. Zadania polegały na:

- dofinansowaniu sprzętu rehabilitacyjnego,

W 2017 roku wpłynęło 32 wnioski na łączną kwotę 53 950,70 zł. Zawarto 31 umów i wypłacono w sumie 39 562 zł. Przyznano 22 łóżka rehabilitacyjne, 6 rowerów rehabilitacyjnych, orbitrek, rotor i sprzęt do stymulacji wzroku.

- dofinansowaniu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,

W 2017 roku wpłynęło 1 027 wniosków na łączną kwotę 548 527,57 zł. Rozpatrzone pozytywnie 1 011 wniosków na kwotę 281 080,86 zł. Przyznano dofinansowanie do: pieluch majtek, worków, cewników, pionizatorów, szkieł korekcyjnych, aparatów słuchowych, materaców, protez podudzia, protez uda, balkoników na kółkach, poduszek przeciwoślizgowych, obuwia ortopedycznego, aparatów stabilizujących, gorsetów korekcyjnych, wózków inwalidzkich, protez powietrznych, łusek na dłoń i przedramię, łusek na kończynę dolną, kul inwalidzkich.

- dofinansowaniu turnusów rehabilitacyjnych,

W 2017 roku wpłynęło 49 wniosków + 19 opiekunów, z czego pozytywnie rozpatrzono 22. Wypłacono łącznie 31 916 zł na 6 dzieci + 5 opiekunów oraz 16 dorosłych + 10 opiekunów.

- dofinansowaniu do likwidacji barier architektonicznych,

W 2017 roku wpłynęło 30 wniosków na łączną kwotę 319 184 zł. Zawarto 20 umów i wypłacono w sumie 161 306 zł. Dofinansowano 2 pojazdy, 16 przystosowań łazienek, likwidację progów i krzesło schodowe.

- dofinansowaniu do likwidacji barier technicznych,

W 2017 roku wpłynęły 4 wnioski na łączną kwotę 10 130 zł. Zawarto 4 umowy i wypłacono w sumie 6 286 zł. Dofinansowano 2 rowery trójkołowe i 2 łóżka ortopedyczne.

- dofinansowaniu do likwidacji barier komunikacyjnych.

W 2017 roku wpłynęło 11 wniosków na łączną kwotę 30 671,98 zł. Zawarto 8 umów i wypłacono w sumie 11 218 zł na 5 komputerów, 2 tablety ze specjalistycznym oprogramowaniem oraz system wspomagający słyszenie.

- Na WTZ wypłacono 879 780 zł.

Dodatkowo na terenie Powiatu Kolbuszowskiego działa Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego, która nieodpłatnie udostępnia beneficjentom swój sprzęt rehabilitacyjny i urządzenia pomocnicze oraz pomaga w doborze i dopasowaniu przedmiotów stosownie do potrzeb, a dodatkowo czuwa nad naprawami, konserwacją i serwisem udostępnianych urządzeń. Wypożyczalnia oferuje też dowóz sprzętu do miejsca zamieszkania osoby potrzebującej. Według stanu na dzień 31.12.2017r. w Wypożyczalni dostępnych jest 105 rodzajów sprzętu rehabilitacyjnego, w łącznej ilości 561 szt.

Tabela 5. Ilość sprzętu rehabilitacyjnego udostępnionego przez Wypożyczalnię

Do 30.06.2018 roku łącznie udostępniono 174 sztuki sprzętu rehabilitacyjnego, a w tym:	
Rowerki rehabilitacyjne	27
Balkoniki i podpórki	19
Łóżka rehabilitacyjne	21
Wózki inwalidzkie	27
Kule i laski	5
Orbitreki	11
Fotele do masażu, materace do masażu i maty masujące	7
Bieżnie do ćwiczeń	8
Urządzenie do kąpieli perełkowej i ozonoterapii	0
Lampy do naświetleń	9
Podnośniki i Pionizatory	2

Do 30.06.2018 roku z Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego w Powiecie Kolbuszowskim skorzystało łącznie 119 osób dorosłych i 8 dzieci, w tym 6 dorosłych i jedno dziecko bez orzeczenia. Wypożyczalnia cieszy się dużym powodzeniem i ma znaczący udział w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych z terenu powiatu.

Powiat Kolbuszowski w ramach pomocy dzieciom niepełnosprawnym, oferuje wizyty w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kolbuszowej. Działania Poradni obejmują rejon wszystkich gmin na terenie powiatu oraz skierowane są do dzieci i młodzieży od momentu narodzin do 19 roku życia. Poradnia ma pod opieką 93 placówki oświatowe; przedszkola, szkoły, świetlice, itp. Udziela pomocy nie tylko dzieciom i młodzieży, ale też ich rodzicom, opiekunom, nauczycielom i wychowawcom. W swoich działaniach Poradnia realizuje zadania takie jak:

- orzekanie o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi,
- orzekanie o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły,
- profilaktyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży,
- udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka,

- terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych,
- wczesne wspomaganie.

Warsztaty Terapii Zajęciowej to kolejne z rozwiązań pomocowych przewidziane dla osób niepełnosprawnych z Powiatu Kolbuszowskiego. Uczestnikami Warsztatów są osoby niepełnosprawne, które dostały wskazania do terapii zajęciowej w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym przez właściwy organ. Celem Warsztatów jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z różnym stopniem niepełnosprawności. Pośród uczestników znajdują się osoby z obniżoną sprawnością intelektualną, upośledzeniem umysłowym oraz schorzeniami narządów. Zajęcia odbywają się codziennie w dwóch budynkach, tj. w Kolbuszowej oraz w filii w Cmolasie, w jedenastu pracowniach, na które składają się:

- pracownia gospodarstwa domowego,
- pracownia artystyczno-malarska,
- pracownia gobelinu i haftu,
- pracownia komputerowo-poligraficzna,,
- pracownia stolarska,
- pracownia rękodzieła artystycznego,
- pracownia reedukacyjna,
- pracownia sztuki użytkowej,
- pracownia samodzielności,
- pracownia terapii twórczej,
- pracownia rzemiosła artystycznego.

Wspomagając opiekę nad dorosłymi niepełnosprawnymi, na terenie Powiatu Kolbuszowskiego powstały Środowiskowe Domy Samopomocy. Uczestnikami domu mogą być osoby, które zostały tam skierowane na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej. Zakres i poziom świadczonych form pomocy w placówkach dostosowany jest do możliwości psychofizycznych uczestników, a zajęcia prowadzone są zarówno indywidualnie jak i grupowo. Placówki zatrudniają kadrę specjalistów, która ciągle podwyższa swoje umiejętności zawodowe oraz wyróżnia się szczególnymi predyspozycjami do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

2.5. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym, poprzez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Wśród nich znajdują się:

1. Ubóstwo;
2. Sieroctwo;
3. Bezdomność;
4. Bezrobocie;
5. Niepełnosprawność;
6. Długotrwała lub ciężka choroba;
7. Przemoc w rodzinie;
8. Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
11. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
12. Alkoholizm lub narkomania;
13. Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
14. Klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin Powiatu Kolbuszowskiego odpowiedzialnych jest 6 Ośrodków Pomocy Społecznej. Wspierają one osoby i rodziny, które z różnych przyczyn nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami prawnymi i fizycznymi.

Liczba osób i rodzin objętych systemem pomocy społecznej ulega nieustannym zmianom.

Dane przedstawione poniżej dotyczą Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej. Dokonując analizy ilościowej beneficjentów pomocy społecznej zauważalny jest spadek liczby osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej. W roku 2015 z pomocy skorzystało ogółem 3283 osoby, natomiast w roku 2017 jedynie 2388 osób. Przedstawione dane określają liczbę wnioskodawców, jednak udzielona pomoc miała znacznie szerszy wymiar, gdyż dodatkowo należy wziąć pod uwagę osoby mieszkające z wnioskodawcą. Spadek zauważalny jest praktycznie we wszystkich rodzajach sytuacji życiowej. Wyjątek stanowią: bezdomność, długotrwała lub ciężka choroba, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, gdzie liczba osób objętych pomocą w roku 2017 nieznacznie się podwyższyła, w porównaniu z rokiem 2015. Najczęstszym powodem przyznawania pomocy były: ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Wysokość wydatków Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2017 roku wyniosła 2 595 861,40 zł, co jest o 52 151,35 zł mniejszą kwotą niż ta rozporządzona w roku 2015 i o 110 436,07 zł mniejszą porównując z wydatkami z 2016 roku. Potwierdza to spadek ilości beneficjentów Ośrodka Pomocy Społecznej i świadczy o minimalnej poprawie warunków życia mieszkańców Kolbuszowej.

Tabela 6. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z uwzględnieniem powodów przyznania. MGOPS Kolbuszowa

Rodzaj sytuacji życiowej	2015 r.		2016 r.		2017 r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	461	1498	415	1294	351	1036
Bezdomność	3	3	4	4	4	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	145	745	123	625	105	541
w tym wielodzietność	101	549	85	463	82	459
Bezrobocie	361	1289	328	1125	258	826
Niepełnosprawność	350	1004	357	978	343	898
Długotrwała lub ciężka choroba	232	635	248	653	260	659
Bezradność w sprawach opiekuńczo –	145	494	131	417	121	381

wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego						
w tym rodziny niepełne	66	229	59	202	56	186
w tym rodziny wielodzietne	33	190	27	153	22	128
Przemoc w rodzinie	31	103	23	96	21	72
Alkoholizm	65	151	60	138	51	125
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	9	11	16	31	10	18
Zdarzenie losowe	12	31	1	1	3	13
Rodziny ogółem	1028	3283	845	2486	842	2388
Wysokość wydatków	2 648 012,75 zł		2 706 297,47 zł		2 595 861,40 zł	

Analizując dane udostępnione przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cmolasiu, po raz kolejny zauważalny jest spadek w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną. W 2015 roku, z pomocy Ośrodka skorzystało 784 wnioskodawców, otrzymując wsparcie w wysokości 1 026 557 zł, natomiast w roku 2017, do Ośrodka Pomocy Społecznej zwróciło się 628 osób uzyskując ogólną pomoc w wysokości 1 028 778zł.

Tabela 7. Liczba rodzin objętych pomocą i wysokość wydatków. GOPS Cmolasy

	2015 r.	2016r.	2017r.
Liczba osób objętych pomocą	784	651	628
Wielkość wydatków	1 026 557 zł	1 041 045 zł	1 028 778 zł

Do głównych powodów przyznania pomocy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cmolasie zaliczył:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- potrzebę ochrony macierzyństwa,
- niepełnosprawność,
- długotrwałą lub ciężką chorobę
- alkoholizm

Tabela 8. Liczba osób i powody przyznania pomocy społecznej. GOPS Dzikowiec

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Ubóstwo	139 osób	140 osób	120 osób
Długotrwała choroba	108 osób	104 osoby	92 osoby
Bezrobocie	103 osoby	85 osób	78 osób
Niepełnosprawność	89 osób	99 osób	92 osoby
Korzystający ogółem	514 osób	486 osób	443 osoby
Wielkość wydatków	634 224 zł	583 637 zł	599 812 zł

Dokonując analizy przedstawionych powyżej danych zauważa się znaczny spadek liczby osób korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzikowcu. W roku 2015 łączna liczba wnioskodawców wynosiła 514 osób, zaś w 2017 roku – 443 osoby. Zauważalny jest też spadek ogólnej wielkości wydatków przeznaczonych na pomoc społeczną, które w roku 2015 wynosiły 634 224 zł, natomiast w 2017 roku już 599 812 zł. Mimo spadku ilości osób, łączna kwota przeznaczona na pomoc z roku 2017 była nieznacznie wyższa od tej z roku 2016. Nie można więc jednoznacznie stwierdzić, iż wraz ze spadkiem ilości potrzebujących widoczna jest poprawa ich warunków życia, gdyż zauważalny jest wzrost kosztów pomocy społecznej, co świadczy o większym zapotrzebowaniu, a tym samym pogorszeniu sytuacji materialnej potrzebujących. Do głównych powodów, na które przeznaczona została pomoc w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dzikowcu zaliczają się: ubóstwo, długotrwała choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Tabela 9. Powody przyznania i liczba rodzin objętych pomocą społeczną. OPS Majdan Królewski

Rodzaj sytuacji życiowej	2015 r.		2016 r.		2017 r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	161	590	158	525	127	400
Bezdomność	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	63	370	52	296	51	292
w tym wielodzietność	61	361	50	287	48	278
Bezrobocie	193	743	160	579	139	497
Niepełnosprawność	127	372	135	376	139	371
Długotrwała lub ciężka choroba	87	244	98	262	95	236
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	32	145	26	110	36	146
w tym rodziny niepełne	16	57	13	45	14	44
w tym rodziny wielodzietne	13	75	12	69	16	85
Przemoc w rodzinie	25	105	0	0	15	60
Alkoholizm	26	61	7	9	25	35
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	4	2	2	1	1
Zdarzenie losowe	5	25	3	5	1	3
Rodziny ogółem	319	1 131	298	964	277	880
Wysokość wydatków	885 861 zł		881 376 zł		783 340 zł	

Przedstawione powyżej zestawienie liczby beneficjentów oraz ilość wydatków z lat 2015 – 2017 w Ośrodku Pomocy Społecznej w Majdanie Królewskim, ukazuje tendencję spadkową w praktycznie każdym aspekcie pomocy społecznej. W roku 2015 z pomocy Ośrodka skorzystało 1 131 osób pobierając łącznie należności w wysokości 885 861 zł, natomiast w roku 2017 było to już 880 osób, których łączna kwota pomocy społecznej wynosiła 783 340 zł. Wzrost liczby wnioskodawców zauważalny jest w następujących rodzajach sytuacji życiowej:

- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- rodziny wielodzietne.

Jednak wzrost ten nie jest na tyle duży, by mówić o zaskakującym podwyższeniu zapotrzebowania na pomoc w tych kategoriach. Liczba rodzin objętych pomocą nie zmienia się w radykalny sposób, bardziej stopniowo, obejmując kilka jednostek.

Główne obszary pomocy w Ośrodku Pomocy Społecznej w Majdanie Królewskim, z których skorzystało najwięcej osób to: bezrobocie, niepełnosprawność i ubóstwo.

Poddane do analizy dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niwiskach dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej, powodów udzielania pomocy i wielkości wydatków, przedstawiały się następująco:

W roku 2015 z pomocy Ośrodka skorzystało 568 osób. Do głównych powodów przyznania wsparcia zaliczały się: bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego w opiece i wychowaniu dzieci, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała ciężka choroba, wielodzietność, alkoholizm, przemoc w rodzinie. Łączna wysokość wydatków wyniosła 540 549 zł. W roku 2016 zauważalny jest spadek ilości wnioskodawców do 536 osób, tym samym zmniejszając ostateczną liczbę wydatków do 505 459 zł. Rodzaje sytuacji życiowych, w których wnioskodawcy otrzymali wsparcie finansowe, według występowania od największego do najmniejszego, przedstawiały się następująco: bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego w opiece i wychowaniu dzieci, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała ciężka choroba, wielodzietność, alkoholizm oraz przemoc w rodzinie. Rok 2017 po raz kolejny odnotował zmniejszenie się ilości korzystających z pomocy ośrodka do 418

osób, co spowodowało obniżkę łącznych kosztów do 461 565 zł. Do głównych powodów przyznania pomocy zaliczały się: niepełnosprawność, bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego w opiece w wychowaniu dzieci, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, wielodzietność, przemoc w rodzinie oraz alkoholizm.

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niwiskach charakteryzuje się tendencją spadkową w każdym obszarze przyznawania pomocy. Ostatecznie na koniec 2017 roku odnotowano o 150 wnioskodawców mniej w porównaniu z rokiem 2015. Świadczy to o poprawie warunków życia na obszarze Gminy Niwiska oraz zmniejszeniu zapotrzebowania na wsparcie ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 10. Liczba rodzin oraz powody przyznania pomocy społecznej. GOPS Raniżów

Rodzaj sytuacji życiowej	2015 r.		2016 r.		2017 r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	181	766	159	660	133	508
Bezdomność	2	2	1	1	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	132	762	129	737	114	653
w tym wielodzietność	113	678	108	643	106	587
Bezrobocie	144	620	126	516	90	343
Niepełnosprawność	116	436	132	474	114	409
Długotrwała lub ciężka choroba	142	519	133	472	131	453
Rodziny niepełne	16	58	15	43	13	49
Przemoc w rodzinie	2	6	0	0	2	9
Alkoholizm	10	40	8	38	6	27
Zdarzenie losowe	1	1	0	0	2	7
Rodziny ogółem	317	1 278	312	1 226	281	1 085
Kwota świadczeń – zadania zlecone	46 490 zł		45 780 zł		20 580 zł	
Kwota świadczeń – zadania własne	675 457 zł		680 233 zł		662 329 zł	
DPS	195 230 zł		236 726 zł		234 714 zł	

Dokonując analizy danych przedstawionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raniżowie, zauważalny jest również w tym przypadku, spadek liczby osób korzystających ze wsparcia Ośrodka. Informacje udostępnione przez kierownictwo Ośrodka obejmowały też pomoc przeznaczoną na Domy Pomocy Społecznej. W tym wypadku kwota świadczeń uległa wzrostowi, gdyż na koniec 2015 roku wyniosła 195 230 zł, a w roku 2017 było to 234 714 zł. Na zadania własne w roku 2015 Ośrodek przeznaczył 675 457 zł, a na zadania zlecone – 46 490 zł. W 2017 roku zaś kwota przyznana na zadania własne to 662 329 zł, natomiast na zadania zlecone – 20 580 zł. Najczęstszymi powodami, na które przyznawano pomoc społeczną były: ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, wielodzietność, długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie.

Podsumowując przedstawione powyżej dane dotyczące świadczeń wydawanych w Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Kolbuszowskiego, na szczególną uwagę zasługuje problem ubóstwa, który w zestawieniach przejawiał się największą liczbą wnioskodawców. Ubóstwo określa się jako stan, gdzie w jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb uznawanych za niezbędne, m.in.: wyżywienie, ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, zaspokojenie sfer intelektualnych. Ubóstwo najczęściej dotyka rodziny wielodzietne, niepełne oraz te z osobami niepełnosprawnymi. Jest to niepokojące zjawisko, bowiem powoduje zaburzenia w wykonywaniu podstawowych funkcji rodziny i pogłębia dysfunkcjonalność tych rodzin. Zapobieganie wszechpanującemu ubóstwu jest jednym z celów polityki społecznej. Większość państw prowadzi świadomą, planową działalność w zakresie zabezpieczenia społecznego, pomocy najuboższym i zwalczaniu ubóstwa, co znajduje wyraz w konstrukcji budżetu i wydatkach na pomoc społeczną.

Kolejnym istotnym problemem społecznym, który determinuje pomoc mieszkańcom Powiatu Kolbuszowskiego jest bezrobocie. Zjawisko to stanowi jeden z najważniejszych czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem. Bezrobotnym nazywa się osobę niezatrudnioną i niewykonywającą żadnej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie, nie uczącą się i zarejestrowaną w Powiatowym Urzędzie Pracy. Bezrobocie jest ściśle związane z ubóstwem i najczęściej bywa jego największą przyczyną. Pojawienie się w rodzinie przynajmniej jednej osoby bezrobotnej, dwukrotnie zwiększa zagrożenie ubóstwem. Poważniejsze konsekwencje dotyczą rodzin, których głównym źródłem utrzymania są zasiłki dla bezrobotnych. Bezrobocie

odbija się również na statusie społeczno-ekonomicznym rodzin, wpływa na ich kondycję psychiczną oraz kształtuje perspektywy życiowe.

Długotrwała lub ciężka choroba to kolejny z najczęstszych powodów wsparcia mieszkańców w Powiecie Kolbuszowskim. Długotrwała, przewlekła choroba to jedna z bardzo częstszych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy przede wszystkim osób starszych. Osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i/lub rehabilitacji. Przyjmuje się, że długotrwałą chorobą musi trwać, co najmniej 6 miesięcy. Z pozyskanych danych wynika, że w ostatnich latach liczba rodzin dotkniętych dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby plasuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Jednak jest to bardzo duża liczba potrzebujących, co świadczy o wysokim poziomie panującego problemu.

2.6. OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczej - wychowawczej oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa ten obowiązek, jak również organizowanie dla dzieci całkowicie pozbawionych wsparcia ze strony rodziny naturalnej rodzinnej i instytucjonalnej opieki zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej jako organizator pieczy zastępczej w Powiecie Kolbuszowskim realizuje następujące zadania:

- podejmowanie działań zmierzających do wytypowania rodzin bądź osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- przyjmowanie wniosków małżeństw lub osób o ustanowienie ich rodziną zastępczą,
- badanie warunków umożliwiających kwalifikowanie tych rodzin lub osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- wydawanie decyzji administracyjnych o przyznaniu pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci w nich umieszczonych,

- zawieranie umów z rodzinami zastępczymi w sprawie pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego,
- prowadzenie rejestru rodzin zastępczych,
- okresowe wizytowanie rodzin zastępczych celem badania stopnia wywiązywania się tych rodzin z pełnionej funkcji,
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych.

Analiza rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kolbuszowskiego

Od 1 stycznia 2012 roku, zgodnie z art. 39 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- Rodzina zastępcza:

spokrewniona (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępni lub rodzeństwem dziecka);

niezawodowa (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępni lub rodzeństwem dziecka);

zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.

- Rodzinny dom dziecka;
- Rodziny pomocowe (sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą).

Rodzaje rodzin zastępczych, jakie funkcjonowały do tej pory na terenie powiatu kolbuszowskiego:

Tabela 11. Rodzaje rodzin zastępczych

Rodziny zastępcze	2015r.	2016r.	2017r.
spokrewnione	15	13	13
niezawodowe	8	8	7
zawodowe	2	3	3
Razem	25	24	23

Rodziny zastępcze, które miały pod opieką dzieci z terenu powiatu kolbuszowskiego:

Tabela 12. Rodziny zastępcze mające pod opieką dzieci

Rodziny zastępcze	2015r.	2016r.	2017r.
rodz. zastępcze w naszym powiecie	19	17	16
rodz. zastępcze w innych powiatach	6	7	9
Razem	25	24	25

Wśród rodzin zastępczych finansowanych przez powiat kolbuszowski przeważająca większość zamieszkuje na terenie naszego powiatu.

Tabela 13. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych

Dzieci z powiatu kolbuszowskiego przebywające w rodzinach zastępczych	2015r.	2016r.	2017r.
na terenie powiatu	28	21	24
poza terenem powiatu	9	12	12
Razem	37	33	36

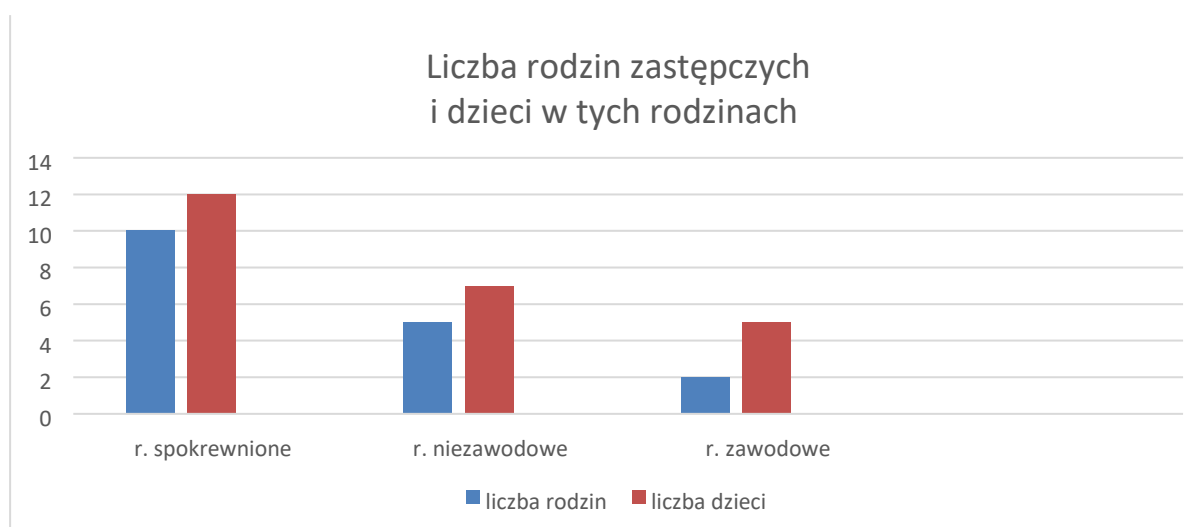
Widoczne jest pozytywne zjawisko poszukiwania rodzin zastępczych na miejscu – większość dzieci z Powiatu Kolbuszowskiego umieszczana jest w rodzinach zastępczych na terenie powiatu.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego na dzień 31.12.2017r. funkcjonowały:

Tabela 14. Rodzaje rodzin zastępczych

Rodzaje rodzin zastępczych	Liczba rodzin	Liczba dzieci.
spokrewnione	10	12
niezawodowe	5	7
zawodowe	2	5
Razem	17	24

Wykres 9. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach

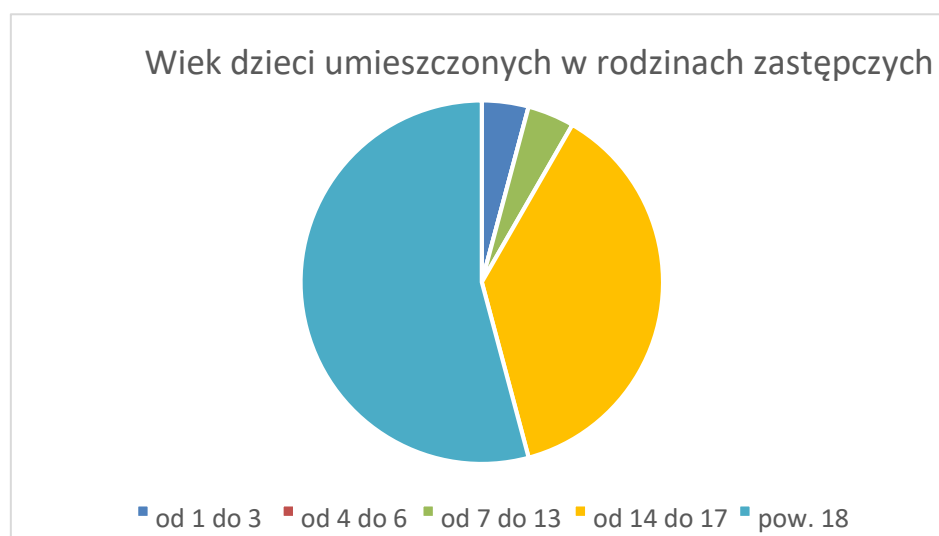
Struktura rodzin zastępczych ze względu na wiek dziecka :

Tabela 15. Struktura rodzin zastępczych

Wiek dziecka	1-3	4-6	7-14	14-17	Pow. 18
Rodziny					
Spokrewnione	-	-	-	4	8
Niezawodowe	1	-	-	3	3
Zawodowe	-	-	1	2	2
Razem	1	-	1	9	13

W rodzinach zastępczych na terenie powiatu przebywa najwięcej młodzieży w wieku powyżej 18 roku życia.

Wykres 10. Wiek dzieci w rodzinach zastępczych

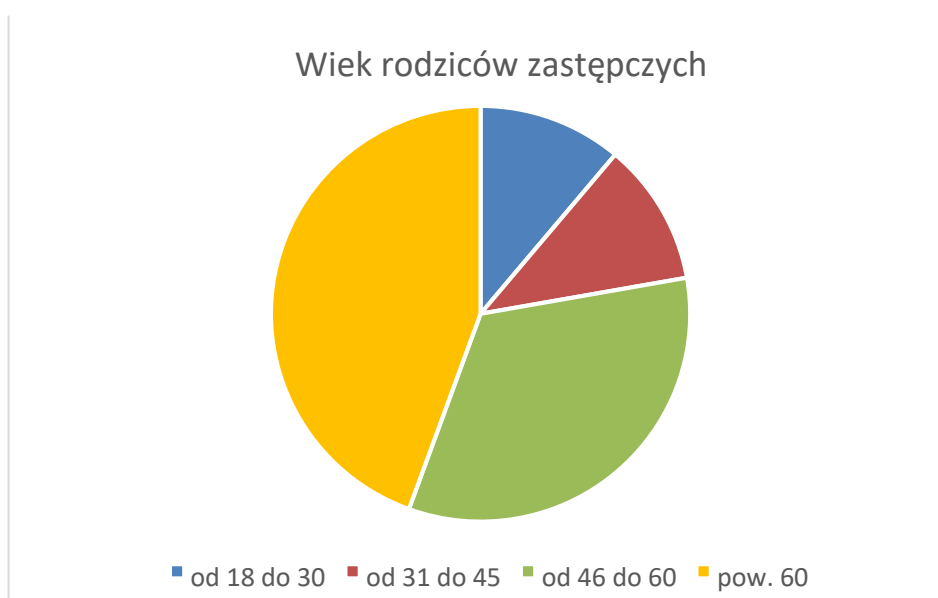

Struktura rodzin ze względu na wiek rodziców zastępczych;

Tabela 16. Struktura rodzin zastępczych

Wiek rodziców	18-30	31-45	46-60	Pow. 60
Rodziny				
Spokrewnione	2	1	1	6
Niezawodowe	-	1	3	1
Zawodowe	-	-	2	-
Razem	2	2	6	7

Wykres 11. Wiek rodziców zastępczych

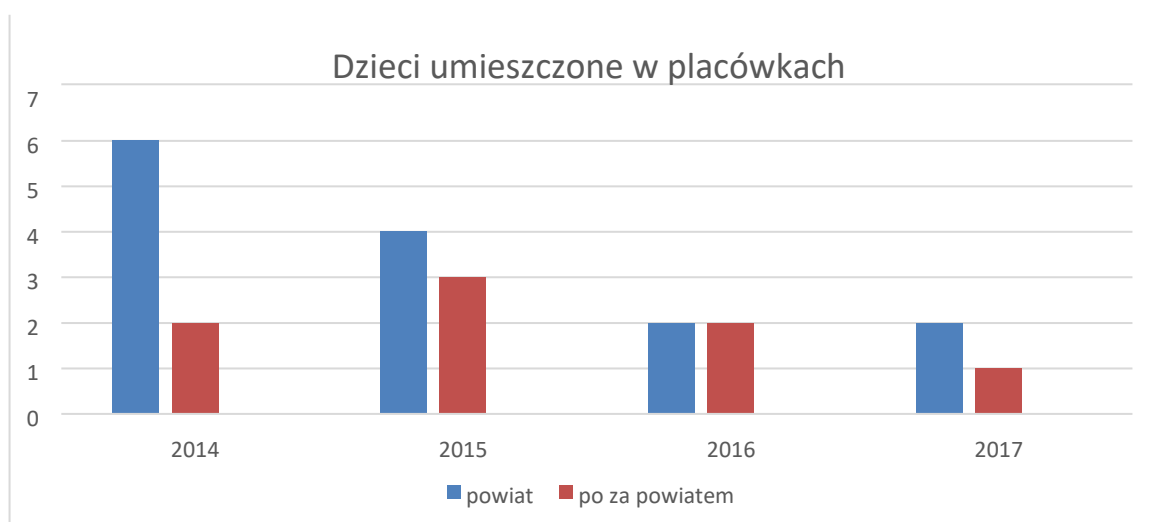
Rodziny zastępcze z terenu Powiatu Kolbuszowskiego w większości zamieszkują na wsi. Źródłem ich utrzymania są emerytury i renty. Są to przeważnie rodziny spokrewnione, a więc najczęściej dziadkowie, dlatego największa liczba spośród tych rodziców zastępczych jest w wieku powyżej 60 lat. Nie jest to zjawisko pozytywne, tym bardziej, że większość dzieci przebywających w rodzinach zastępczych jest obecnie w wieku dorastania. Taka różnica wieku powoduje, że wychowankowie nie mają właściwego kontaktu ze swoimi opiekunami. Bywa to częstą przyczyną kłopotów wychowawczych i problemów w rodzinie.

Tabela 17. Analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej

Dzieci z powiatu kolbuszowskiego przebywające w placówkach	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.
na terenie powiatu	6	4	2	2
poza terenem powiatu	2	3	2	1
Razem	8	7	4	3

W ostatnich czterech latach wyraźnie zauważalny jest spadek liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Wykres 12. Dzieci umieszczone w placówkach

Na terenie Powiatu Kolbuszowskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza „Nasz Dom” w Widelce, prowadzona przez Zgromadzenie Sióstr Św. Michała Archanioła w Widelce. Placówka posiada 12 miejsc i spełnia wszystkie określone ustawą standardy. Placówka jest przeznaczona tylko dla dziewcząt.

Tabela 18. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej

Dzieci z powiatu kolbuszowskiego przebywające w pieczy zastępczej	2014r.		2015r.		2016r.		2017r.	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
w rodzinach zastępczych	44	86	37	84	33	89	36	92
w placówkach	7	14	7	16	4	11	3	8
Razem	51	100	44	100	37	100	39	100

W chwili obecnej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych umieszczone jest troje dzieci z Powiatu Kolbuszowskiego, w tym na terenie powiatu przebywają 2 dziewczynki, a w placówce poza terenem powiatu przebywa 1 chłopiec.

W ostatnich latach wyraźnie zaznacza się tendencja spadkowa, jeśli chodzi o procent dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej, w stosunku do pieczy rodzinnej. Jak wynika z powyższej tabeli, w placówkach przebywa około 8% wszystkich dzieci z powiatu kolbuszowskiego umieszczonych w pieczy zastępczej i jest to spadek w stosunku do roku 2014 o ok. 6%. Jest to zamierzone działanie i kontynuacja kierunku obranego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej.

Analizując powyższe informacje w ostatnich latach zauważa się tendencję spadkową zarówno w ilości funkcjonujących rodzin zastępczych jak i usamodzielnianych wychowanków. Widoczne jest także odchodzenie od umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na rzecz umieszczania ich w rodzinach zastępczych – jest to zgodne z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2.7. INSTYTUCJE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE POWIATU

➤ **Ośrodek Interwencji Kryzysowej**

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Powiecie Kolbuszowskim funkcjonuje w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej. W swojej ofercie posiada hostel w Niwiskach dla osób doznających przemocy. Ośrodek czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach pracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, natomiast hostel dostępny jest całodobowo i umożliwia schronienie dla 10 osób. W Ośrodku Interwencji Kryzysowej podopieczni mają zapewnione poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne, pedagogiczne, terapeutyczne oraz prowadzone są grupy wsparcia.

➤ **Placówki opiekuńczo – wychowawcze**

W placówkach opiekuńczo – wychowawczych umieszcza się dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w sytuacji, gdy wyczerpane zostały możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Na terenie Powiatu Kolbuszowskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza, typu socjalizacyjnego obejmująca dzieci opieką całodobową. Jest to Katolicka Placówka Wychowawcza „Nasz Dom” w Zgromadzeniu sióstr św. Michała Archanioła w Wieleńce, przeznaczona tylko dla dziewcząt, mająca 12 miejsc statutowych. Zapewnia całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców naturalnych, dla których nie znaleziono rodziny zastępczej, ani placówki rodzinnej.

➤ **Placówki wsparcia dziennego**

1. Świetlica Profilaktyczno – wychowawcza w Kolbuszowej obejmuje opieką dzienną dzieci i młodzież. Jest czynna od poniedziałku do piątku, w godzinach: 12:00 – 18:00. Placówka posiada 30 miejsc statutowych. Świetlica zapewnia dzieciom opiekę w godzinach popołudniowych, pomoc w nauce i organizacji czasu wolnego, a ponadto wspiera rodziny niewydolne wychowawczo, bądź znajdujące się kryzysie, w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.
2. Placówka Wsparcia Dziennego w miejscowości Niwiska działa od 1 kwietnia 2017r. Do placówki uczęszcza 26 dzieci z terenu gminy Niwiska o różnej strukturze wiekowej. Placówka ma na celu umożliwienie dzieciom i ich rodzinom korzystania z usług

społecznych rozwijających kompetencje kluczowe oraz ich potencjał. Spotkania realizowane są w formie opiekuńczej i specjalistycznej.

3. Placówka Wsparcia Dziennego w Dzikowcu funkcjonuje od 01.04.2017r. w ramach Projektu „Przeciw wykluczeniu społecznemu - program profesjonalnego wsparcia i pomocy rodzinom z terenu Gminy Dzikowiec”. Placówka obecnie posiada 2 filie:
- Świetlica „Świtez” w Mechowcu – 14 dzieci
 - Świetlica „Świetlik” w Spiach - 14 dzieci

Dzieci uczęszczające na świetlicę mają możliwość uczestnictwa w kołach zainteresowań: kulinarnych, muzyczno-teatralnych, korekcyjno-sportowych oraz plastyczno-technicznych. Podczas zajęć organizowane są również treningi zadaniowe kształtujące kompetencje społeczno-kulturalne, informatyczne oraz posługiwania się językiem ojczystym. Dzieci mają również możliwość skorzystania z logoterapii, psychoterapii, terapii pedagogicznej, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz socjoterapii.

➤ **Poradnia Leczenia Uzależnień i Wspóluzależnienia „Anima”**

Jeden z podkarpackich oddziałów Centrum Psychiatrii „Anima”, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień znajduje się w Kolbuszowej. Jej głównym celem jest pomoc osobom uzależnionym, potrzebującym pomocy psychoterapeutycznej oraz wsparcie ich najbliższych. W ofercie znajdują się zarówno terapie indywidualne jak i grupowe.

➤ **Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna**

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kolbuszowej to specjalistyczna placówka oświatowa, obejmująca swoim działaniem rejon Powiatu Kolbuszowskiego. Zapewnia pomoc i opiekę dzieciom, młodzieży, rodzicom oraz nauczycielom. Wszystkie działania podejmowane są zgodnie ze współczesną wiedzą, poszanowaniem godności osobistej, a także odpowiednią dyskrecją i prywatnością. Corocznie diagnozowanych jest około 1800 osób. Poradnia świadczy pomoc z zakresu psychologii, pedagogiki, logopedii oraz doradztwa zawodowego.

➤ **Środowiskowe Domy Samopomocy**

1) **Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Ranizowskiej** istnieje od grudnia 2010 r. Podstawowym celem działalności ŚDS jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym oparcia społecznego w środowisku lokalnym, pozwalającego na zaspokojenie ich podstawowych

potrzeb życiowych, poprawę funkcjonowania społecznego zmierzającą do usamodzielnienia, zapobieganie izolacji społecznej i umożliwienie integracji ze środowiskiem.

2) Środowiskowy Dom Samopomocy w Spiach jest ośrodkiem wsparcia pobytu dziennego dla osób przewlekłe psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo i osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Dom powstał 1 grudnia 2012 r. Aktualna liczba miejsc statutowych w Domu wynosi 35. Głównym celem Domu jest zapewnienie uczestnikom możliwości aktywnego i autentycznego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym, dającego im zadowolenie z życia, z zachowaniem związków rodzinnych oraz poczucia bliskich więzi z ludźmi oraz środowiskiem lokalnym, w warunkach bezpieczeństwa i akceptacji. Cel ten realizowany jest poprzez świadczenie usług w ramach indywidualnych oraz zespołowych treningów. Dom zapewnia również niezbędną opiekę w czasie dowozu uczestników, pomoc pielęgniarską oraz psychologiczną. Pracownicy Domu chętnie pomagają w załatwianiu różnych spraw urzędowych.

3) Środowiskowy Dom Samopomocy w Kolbuszowej jest ośrodkiem wsparcia pobytu dziennego dla osób przewlekłe psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo i osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Obecnie z usług Domu korzysta 53 osoby w wieku od 24 do 79 lat. Każda z tych osób posiada plan wspierająco – aktywizujący. Uczestnicy mają do dyspozycji pracownię plastyczną, rękodzieła, terapii zajęciowej, kulinarną, a także rehabilitacyjną.

➤ **Dom Pomocy Społecznej**

Dom Pomocy Społecznej w Cmolasie, prowadzony przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej jest jednostką zapewniającą mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych, społecznych i religijnych w formach i zakresie wynikających z indywidualnych potrzeb na poziomie obowiązującego standardu. Dom posiada 73 miejsca i jest przeznaczony dla osób w podeszłym wieku obojga płci, których stan zdrowia wymaga stałej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej, a ponadto za potrzebę umieszczenia przemawiają również warunki rodzinne, mieszkaniowe i bytowe. Teren wokół domu jak i sam budynek pozbawiony jest barier architektonicznych, a więc dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

➤ **Dom dziennego pobytu „Senior Wigor” w Niwiskach**

Powstał 1 kwietnia 2016 roku. Dom prowadzony jest przez Gminę Niwiska w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 i jest ośrodkiem wsparcia dla seniorów w wieku 60+, nieaktywnych zawodowo, będących mieszkańcami obszaru administracyjnego Gminy Niwiska.

➤ **„Klub Seniora” w Dzikowcu**

działa przy Samorządowym Centrum Kultury. Klub ma na celu aktywizację społeczno-kulturalną ludzi starszych.

➤ **„Klub Starszych Nastolatków”**

działający przy Polskim Komitecie Pomocy Społecznej w Kolbuszowej. Grupa spotyka się raz w miesiącu. Uczestniczą w wielu różnych wycieczkach i imprezach.

➤ **Dzienny Dom „Senior+” w Hucie Przedborskiej**

Placówka funkcjonuje od 22 stycznia 2018r. i jest czynna osiem godzin dziennie, od poniedziałku do piątku. Wszystkim osobom zapewniony jest ciepły posiłek oraz bezpłatny dowóz z miejsca zamieszkania do Huty Przedborskiej i z powrotem. Seniorzy mają także możliwość rehabilitacji.

Celem działalności Domów jest zapewnienie wsparcia uczestnikom oraz kompensowanie skutków samotności, niesamodzielności i niepełnosprawności, a także propagowanie modelu godnego życia w wieku senioralnym poprzez organizację działań opiekuńczych i terapeutycznych. Działania te wzajemnie uzupełniają się i są kluczowym elementem procesu pomocowego, ważnym także w podejmowaniu innych działań, których celem jest wywołanie pozytywnej zmiany w życiu seniorów 60+.

Zakres usług jest zróżnicowany i wynika z wieku, stanu zdrowia bądź typu niepełnosprawności uczestników. Placówki zapewniają możliwość skorzystania z kilkugodzinnej formy zajęć, w których uczestniczą nie tylko osoby zdrowe w pełni sił fizycznych i umysłowych, ale także osoby chore. Pobyt uczestników w placówce stanowi obciążenie dla ich rodzin. Seniorzy korzystają z posiłków, rehabilitacji, oferty kulturalno-oświatowej, rekreacyjnej oraz terapii indywidualnej i grupowej. Często także uzyskują pomoc w załatwianiu spraw urzędowych oraz porady w sprawach codziennych.

3. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Rozpoznanie problemów społecznych powinno odbywać się poprzez rzetelną diagnozę, która pozwala odkrywać zjawiska lokalne wraz z ich szerszymi uwarunkowaniami. Głównym celem diagnozy problemów społecznych jest zrozumienie człowieka w konkretnym układzie społecznym, co stanowi niezbędny element poprawnie zaplanowanego procesu zmiany.

W celu zrealizowania diagnozy problemów społecznych na terenie Powiatu Kolbuszowskiego przeprowadzono badanie ankietowe, które objęło 3 grupy społeczne zamieszkujące, bądź pracujące na terenie Powiatu Kolbuszowskiego.

Grupa pierwsza – uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych Powiatu Kolbuszowskiego.

Grupa druga – beneficjenci Ośrodków Pomocy Społecznej z Powiatu Kolbuszowskiego.

Grupa trzecia – mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego.

Badania uczniów Powiatu Kolbuszowskiego miały charakter ilościowy i zostały zrealizowane w oparciu o ankietę internetową, tak zwaną technikę CAWI (z ang. Computer-Assisted Web Interviews – ankietę internetową nadzorowaną przez system komputerowy). Jest to technika ilościowa, w której badania są prowadzone za pomocą udostępnienia respondentom kwestionariusza internetowego. Respondent w systemie CAWI samodzielnie odczytuje z ekranu treści pytań i udziela odpowiedzi, które rejestrowane są na docelowym serwerze. Oprogramowanie komputerowe obsługujące ankietę on-line dba o zachowanie kolejności pytań przesyłanych respondentowi oraz weryfikuje poprawność logiczną prowadzonych odpowiedzi. Tak opracowaną ankietę internetową uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych wypełniali samodzielnie na terenie Powiatu Kolbuszowskiego.

Badania mieszkańców oraz beneficjentów Ośrodków Pomocy Społecznej z obszaru Powiatu Kolbuszowskiego miały charakter ilościowy i zostały przeprowadzone w oparciu o technikę wywiadu osobistego (PAPI). W ankiecie wykorzystano zatwierdzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej standaryzowany kwestionariusz wywiadu. Ankiety zrealizowała grupa doświadczonych ankieterów, którzy dodatkowo zostali przeszkoleni z zakresu tematyki badania i specyfiki społeczności. Badania ilościowe mają charakter rozstrzygający i umożliwią podanie rozwiązań problemów badawczych w postaci wskazań

i zaleceń. Służą one przede wszystkim pomiarowi zjawisk oraz identyfikacji faktów i opinii. Podstawowym narzędziem pomiaru był kwestionariusz wywiadu złożony w przeważającej części z pytań zamkniętych, w których badany wskazywał odpowiedź z wcześniej opracowanego zestawu (tzw. kafeterii odpowiedzi).

3.1. WYNIKI ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD UCZNIÓW

Podstawą poniższej analizy są badania, których celem było uzyskanie odpowiedzi odnośnie sytuacji dzieci i młodzieży w Powiecie Kolbuszowskim, tego jakie są ich potrzeby oraz z jakimi trudnościami spotykają się badani.

Ankieta zawierała 32 pytania, w tym wielokrotnego wyboru oraz otwarte. Na początku umieszczono pytania o płeć, wiek oraz klasę, co zostało uwzględnione w pierwszej części niniejszego opracowania. Badanie zostało przeprowadzone pod nadzorem pedagogów i wychowawców w klasach szkolnych. Ankieta była anonimowa.

Tabela 19. Płeć

	Odpowiedź	%	Liczba osób
1)	dziewczyna	49,67%	745
2)	chłopiec	50,33%	755

Tabela 20. Klasa

	Odpowiedź	%	Liczba osób
1)	4 podstawowa	15,93%	239
2)	5 podstawowa	19,53%	293
3)	6 podstawowa	15,60%	234
4)	7 podstawowa	15,60%	234
5)	8 podstawowa	15,27%	229
6)	III gimnazjum	17,40%	261
7)	1 ponadgimnazjalna	0,13%	2
8)	2 ponadgimnazjalna	0,00%	0
9)	3 ponadgimnazjalna	0,40%	6
10)	4 ponadgimnazjalna	0,13%	2

Tabela 21. Wiek

	Odpowiedź	%	Liczba osób
1)	9 - 12 lat	53,00%	795
2)	13-15 lat	45,47%	682
3)	16-18 lat	1,53%	23

Badaniem ankietowym objęto 1500 uczniów. 745 dziewcząt oraz 755 chłopców. Tabela nr 12 przedstawia liczbowy i procentowy udział uczniów z klas szkoły podstawowej, klas gimnazjum oraz szkół ponadgimnazjalnych. Większość badanych - 81,93% to uczniowie klas szkoły podstawowej, 17,4% całości stanowili uczniowie gimnazjum, natomiast pozostałe 0,66% badanych to uczniowie klas ponadgimnazjalnych. Ponad połowa ankietowanych (53%) podczas badania była w wieku od 9 do 12 lat, następnie 45,43% badanych deklaroowało swój wiek na 13-15 lat, a jedynie 1,53% całości (23 osoby) to osoby między 16 a 18 rokiem życia.

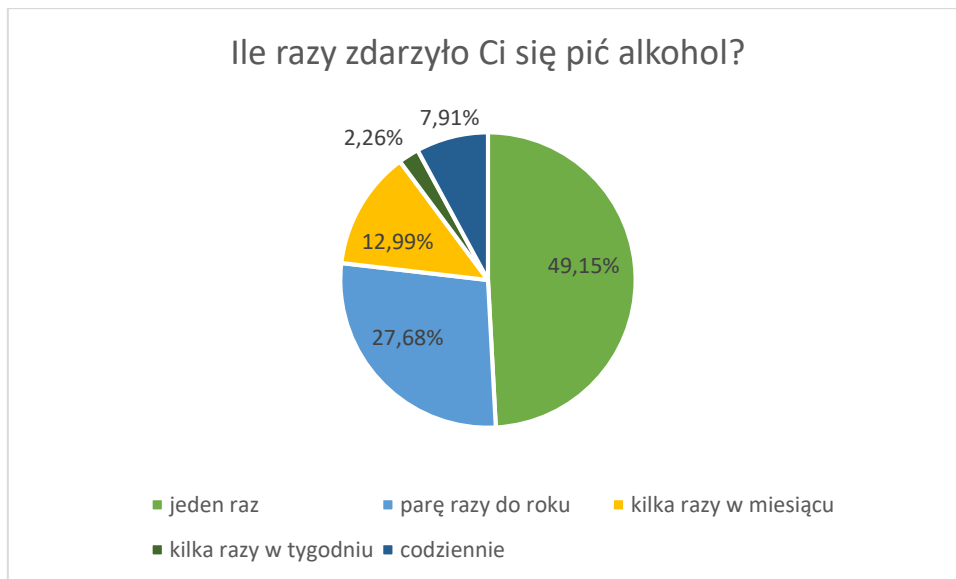
Wykres 13. Czy kiedykolwiek piłeś/aś alkohol?

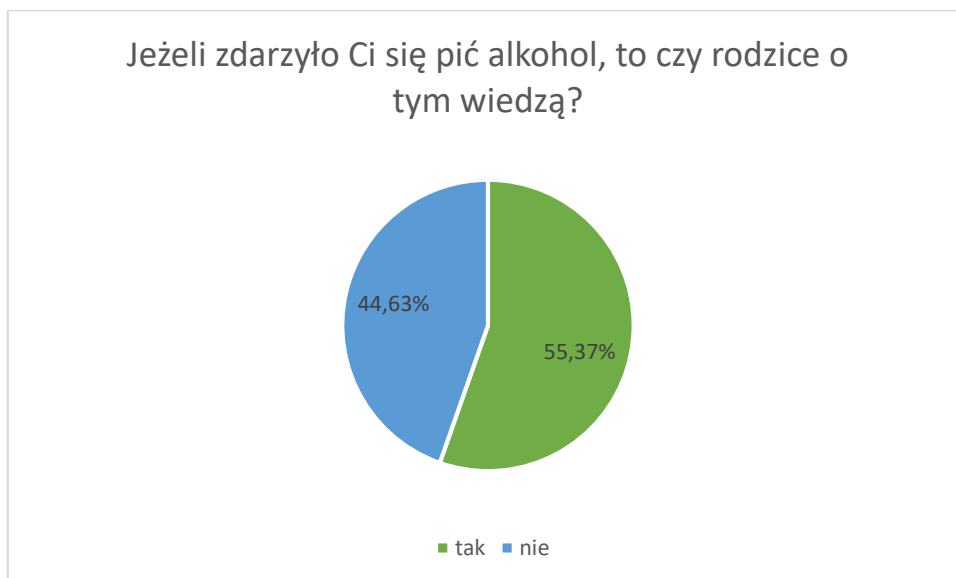
W odpowiedzi na powyższe pytanie aż 160 osób (10,67%) zaznaczyło odpowiedź potwierdzającą spożycie alkoholu. Mimo, iż procent osób wydaje się być niski, warto zwrócić uwagę na to, że w badaniu wzięło udział jedynie 10 osób ze szkół ponadgimnazjalnych. Świadczy to o panującym problemie sięgania po alkohol wśród osób poniżej 18 roku życia.

Dla ankietowanych, którzy na poprzednie pytanie odpowiedzieli twierdząco, badanie przewidziało kilka następujących pytań.

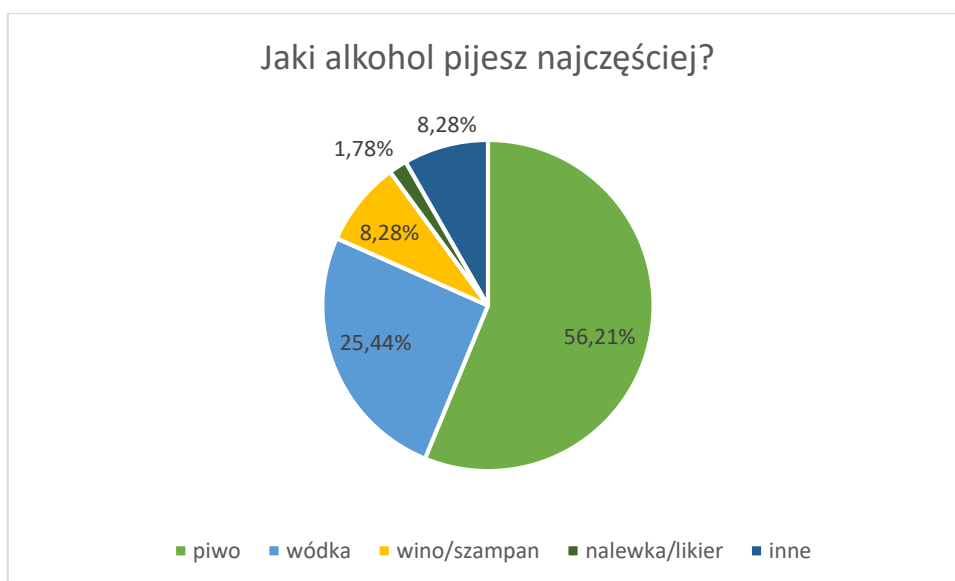
Wykres 14. Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol?

Wykres 15. Jeżeli zdarzyło Ci się pić alkohol, to czy rodzice o tym wiedzą?

Wykres 16. Jaki alkohol pijesz najczęściej?

Wykres 17. Gdzie piłeś/aś alkohol?

Analizując powyższe odpowiedzi, wśród 160 osób, które kiedykolwiek spożywały alkohol, prawie połowa (49,15%) przyznaje, iż jednokrotnie po niego sięgnęła. Nieco mniej, bo 27,68% osób przyznaje, że alkohol pije kilka razy w roku, natomiast aż 7,91% ankietowanych pije alkohol codziennie. Świadomość rodziców jest bardzo niska. Okazuje się, że jedynie 98 nieletnich osób (55,37%), które kiedykolwiek sięgnęły po alkohol, przyznało się do tego swoim

rodzicom. Prawie połowa, bo pozostałe 44,63% nie ma pojęcia, że ich dziecko miało już styczność z alkoholem.

Ponad połowa ankietowanych (56,21%) wskazała piwo, jako alkohol, który piją najczęściej. Aż 43 osoby (25,44%) najczęściej sięga po wódkę, nieco mniej, bo 8,28% przeważnie sięga po wino/szampana, 1,78% osób zaznaczyło odpowiedź nalewka/likier, natomiast 14 ankietowanych (8,28%) w wariantcie „inne” odpowiedziało: drinki, wszystko oraz „co popadnie”. Trwożący jest fakt, iż naprawdę spora liczba młodych osób sięga po tak wysoko procentowy alkohol – wódkę. Może to świadczyć o zbyt wcześnie pojawiającym się problemie, który w przyszłości może prowadzić do alkoholizmu.

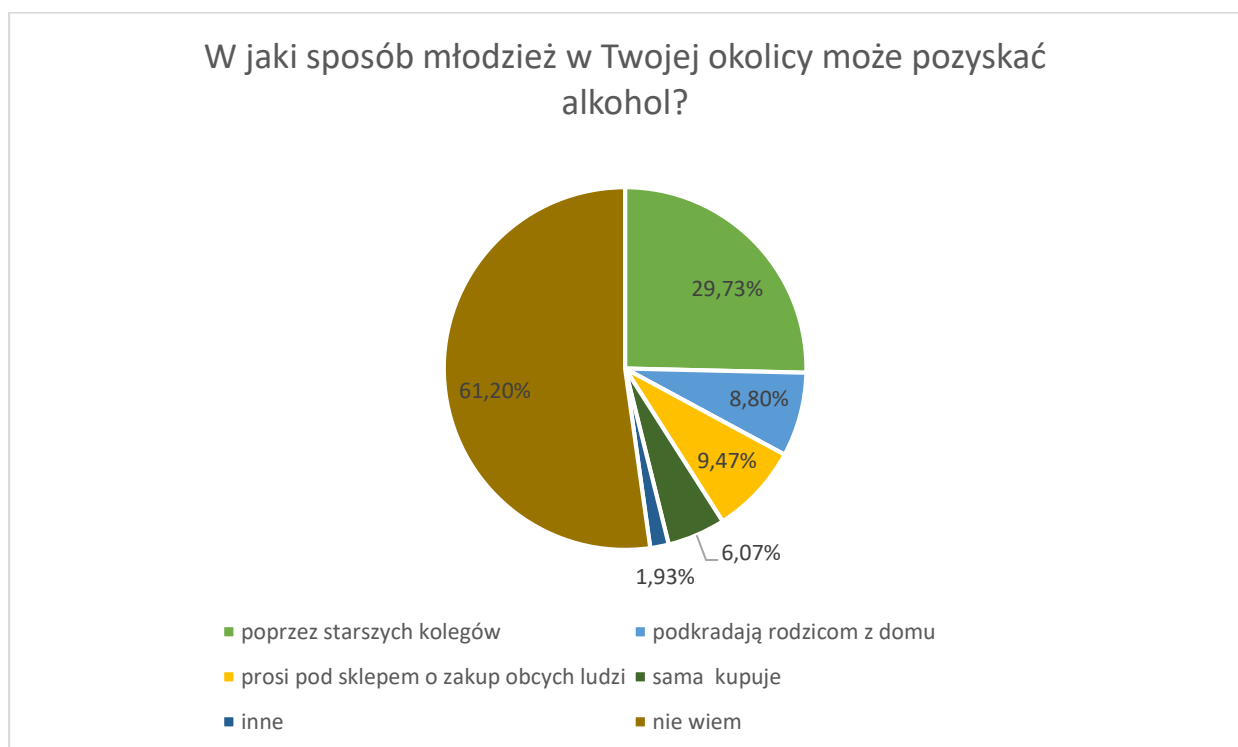
Jako miejsce spożywania alkoholu, najwięcej ankietowanych (46,78%) wskazało dom. Aż 20 osób (11,70%) spożywało alkohol w szkole, lub na jej terenie, a 15 osób kosztowało alkoholu na wycieczkach szkolnych. Jako miejsca (okazje) dodatkowe, ankietowani wskazywali między innymi: wesela, imprezy, osiemnastki, za sklepem, nad rzeką, na ognisku, na imprezach rodzinnych, pod barem, na peronie, w plenerze, w lesie. Biorąc pod uwagę sporą liczbę osób, które swój kontakt z alkoholem kojarzą ze szkołą i szkolnymi wycieczkami, można stwierdzić, iż nauczyciele nie są świadomi problemu, który występuje na terenie szkoły. Wzmocniona czujność pedagogów oraz zwiększona dyscyplina na wyjściach i wyjazdach organizowanych przez szkołę powinna poprawić aktualną sytuację. Niedopuszczalne jest, by młodzi ludzie spożywali alkohol w miejscu, które kształtuje ich przyszłość i kreuje poglądy na otaczający świat.

Kolejne pytania przeznaczone były dla wszystkich ankietowanych, bez względu na to, jaką odpowiedź zaznaczyli wcześniej.

Wykres 18. Określ czy łatwo/trudno jest zdobyć alkohol w miejscu Twojego zamieszkania.

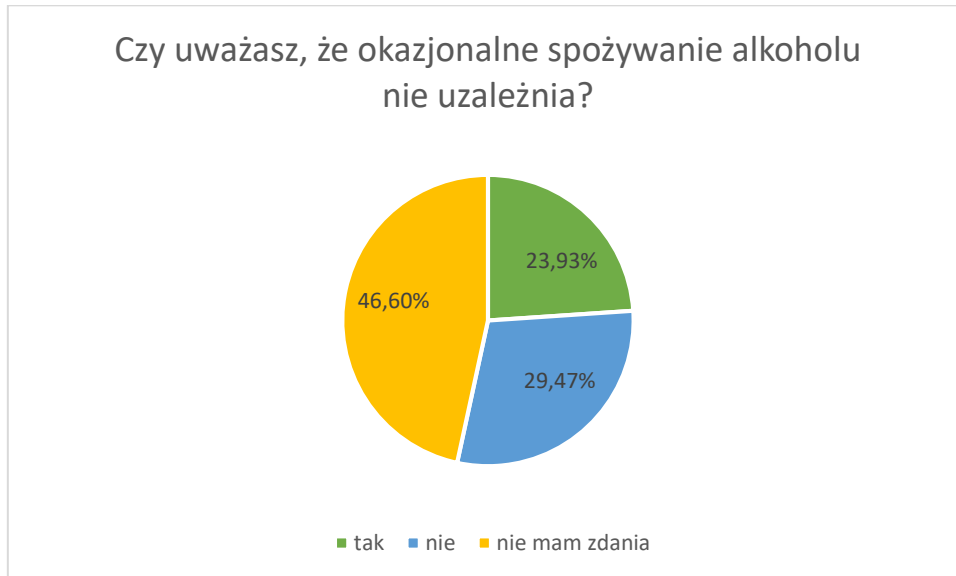
Wykres 19. W jaki sposób młodzież w Twojej okolicy może pozyskać alkohol?

Ankietowani nie odpowiedzieli jednoznacznie czy łatwo, bądź trudno jest pozyskać alkohol na terenie miejsca ich zamieszkania. Zdecydowana większość, bo aż 66,87% całości, zaznaczyła odpowiedź „nie wiem”, natomiast jedynie 213 osób (14,2%) przyznaje, że pozyskanie alkoholu jest trudne. Zapytani o to, w jaki sposób młodzież jest w stanie zdobyć alkohol, w większości (61,2%) ankietowani po raz kolejny odpowiedzieli „nie wiem”, część z nich (29,7%) jako

źródło wskazała starszych kolegów, kolejno młodzi przyznali, iż proszą pod sklepem o zakup obcych ludzi i podkradają rodzicom z domu. 91 osób (6,07%) oświadcza, że sama kupuje alkohol, natomiast w odpowiedzi „inne”, najczęściej odpowiadali: kradzież oraz dzięki pomocy bezdomnych.

Wykres 20. Czy uważasz, że okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia?

Wykres 21. Czy picie alkoholu może przyczynić się do stosowania przemocy?

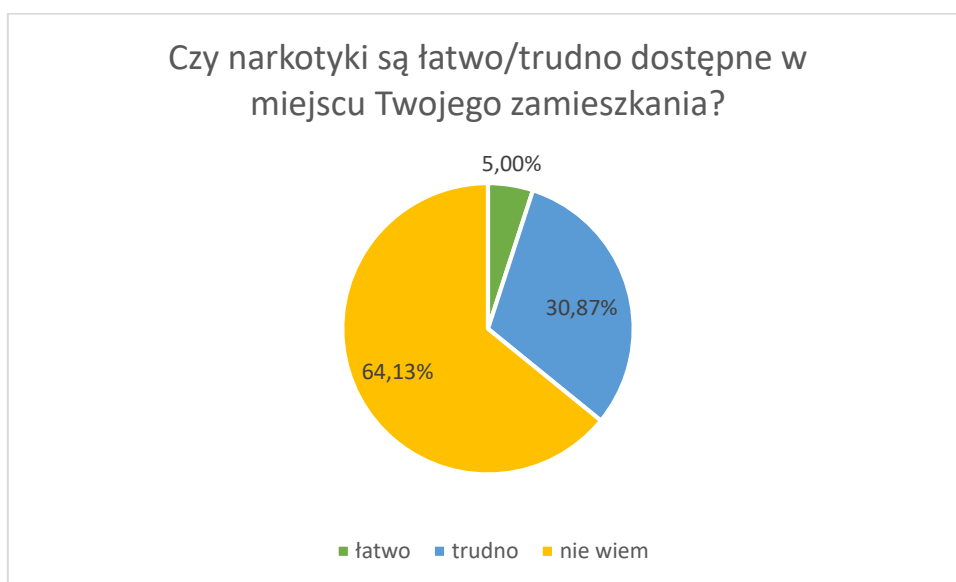
Prawie połowa ankietyowanych (46,6%) twierdzi, że nie ma zdania na temat tego, czy okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia. Najmniejsza część z nich, bo jedynie 359 osób (23,93%) przyznaje, że nawet okazjonalne spożywanie alkoholu uzależnia. Ukazuje to bardzo małą świadomość wśród młodych ludzi i utwierdza w przekonaniu, że nawet małe ilości

alkoholu nie są szkodliwe. W odpowiedzi na kolejne pytanie, zdecydowana większość ankietowanych, bo aż 68,53% (1028 osób) przyznaje, że picie alkoholu może przyczynić się do stosowania przemocy. Jedynie 10,4% wszystkich osób odpowiedziało „nie”, natomiast cała reszta zaznaczyła „nie mam zdania”. Pocięszający jest fakt, iż młodzi ludzie są świadomi konsekwencji płynących ze spożywania alkoholu.

Wykres 22. Czy kiedykolwiek zażywałeś/aś narkotyki?

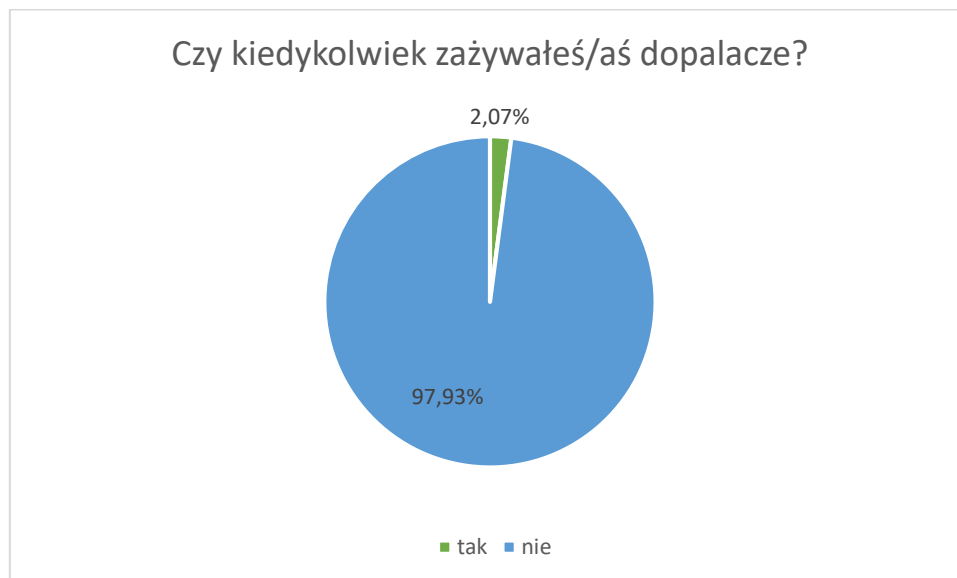
Wykres 23. Czy narkotyki są łatwo/trudno dostępne w miejscu Twojego zamieszkania?

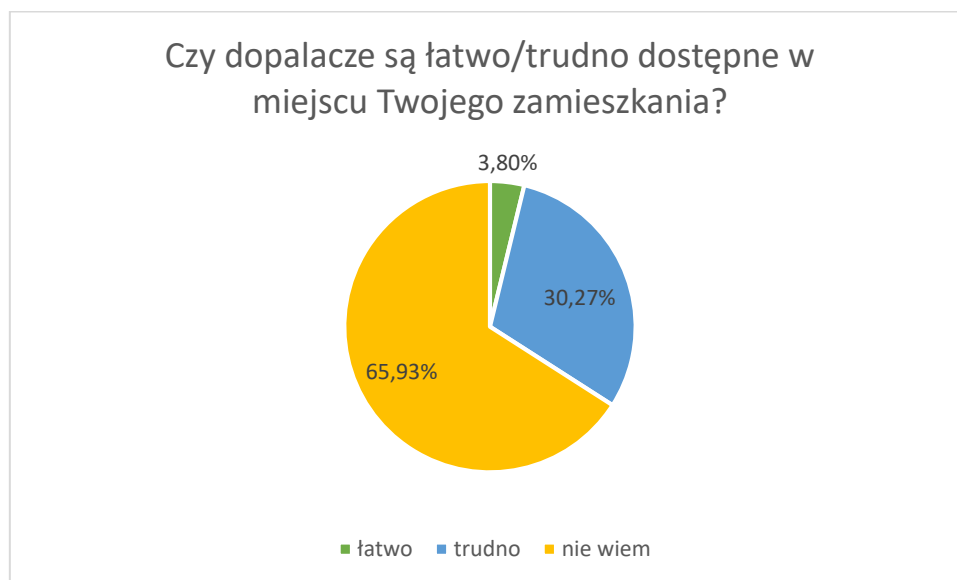
Analizując powyższe odpowiedzi można zauważyć, że nieliczni, bo jedynie 27 osób (1,8%) zażywali kiedykolwiek narkotyki. Tylko 5% wszystkich ankietowanych potwierdza, że są one

łatwo dostępne na terenie ich miejsca zamieszkania. Ponad połowa odpowiadających (64,13%) przyjmuje stanowisko „nie wiem” w zapytaniu o poziom dostępności narkotyków.

Wykres 24. Czy kiedykolwiek zażywałeś/aś dopalacze?

Wykres 25. Czy dopalacze są łatwo/trudno dostępne w miejscu Twojego zamieszkania?

Nieco więcej, bo 2,07% wszystkich (31 osób) przyznaje, że spróbowało kiedykolwiek dopalaczy. Jednak tylko 3,8% twierdzi, iż są one łatwo dostępne w ich miejscu zamieszkania. Aż 30,27% wszystkich uważa, że pozyskanie dopalaczy jest trudne, co może przyczyniać się do ich zmniejszonej popularności wśród młodzieży. Analizując powyższe wyniki zauważa się,

że aktywność młodych mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego, związana z zażywaniem narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych jest niska i nie stanowi dużego zagrożenia.

Tabela 22. Określ swoje stanowisko do zażywania narkotyków

	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Nie wiem
Narkotyki są bezpieczne, jeśli odpowiednio się ich używa	100	924	476
Marihuana nie powinna być uznawana za narkotyk	289	478	733
Okazjonalne używanie marihuany nie prowadzi do uzależnienia	200	599	701
Posiadanie narkotyków nie powinno być karalne	247	870	383

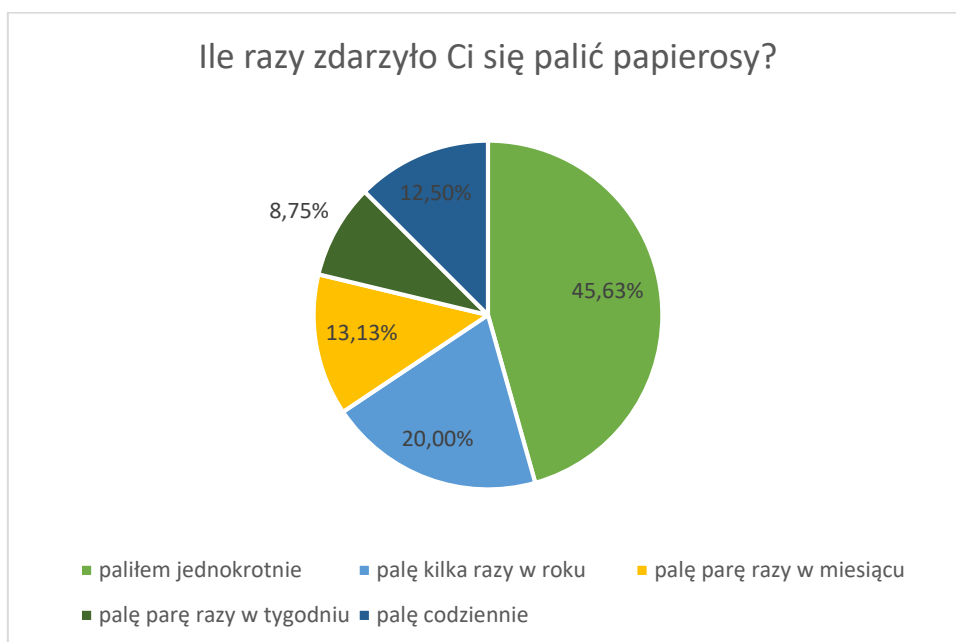
Powyższa tabela przedstawia zestawienie odpowiedzi ankietowanych na temat posiadania oraz zażywania narkotyków. Do poszczególnych sformułowań badani mieli trzy warianty odpowiedzi: „tak”, „nie” oraz „nie wiem”. Analiza wykazała, że w większości młodzi ludzie nie uważają, że narkotyki są bezpieczne, jeśli odpowiednio się ich używa. Opowiadają się za tym, by marihuana była uznawana za narkotyk i nawet okazjonalne jej używanie traktują jako potencjalną drogę do uzależnienia. Wyniki potwierdzają dość niską popularność narkotyków wśród młodzieży. Zauważa się panującą świadomość konsekwencji wynikających z kontaktu z narkotykami. Ponad 700 osób nie wyraża jednoznacznie swojego zdania na temat tego, czy okazjonalne używanie marihuany prowadzi do uzależnienia, oraz czy marihuana powinna być uznawana za narkotyk. Niski procent osób mających kontakt z marihuaną może przyczyniać się do takich wyników. Młodzi ludzie nie wiedzą jakie stanowisko obrać w tej sprawie, gdyż nigdy nie mieli nic wspólnego z zażywaniem narkotyków.

Kolejny zestaw pytań dotyczył problemu nikotynowego wśród ankietowanych oraz częstotliwości palenia papierosów.

Wykres 26. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się palić papierosy?

Wykres 27. Ile razy zdarzyło Ci się palić papierosy?

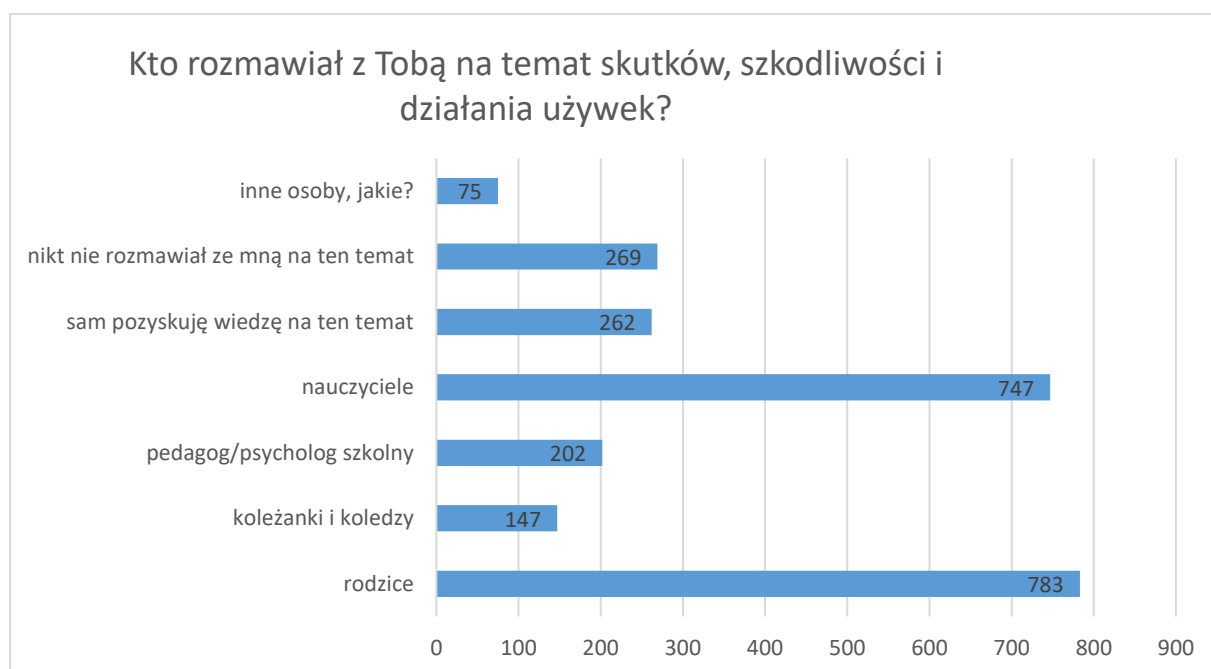
Jedynie 10,47% wszystkich ankietowanych (157 osób) przyznaje, że kiedykolwiek zdarzyło im się zapalić papierosa. Ci, którzy na to pytanie odpowiedzieli twierdząco zostali poproszeni o wskazanie częstotliwości palenia wyrobów nikotynowych. Niemal połowa z nich, bo 45,63% (73 osoby) jednokrotnie spróbowała papierosów, 20% przyznaje, że pali kilka razy w roku, natomiast 12,5% (20 osób) twierdzi, że pali codziennie. Papierosy są silnie uzależniającą używką, fakt że tak mało osób opowiedziało się za tym, że kiedykolwiek spróbowało wyrobów tytoniowych jest bardzo pocieszający.

Wykres 28. Czy papierosy są łatwo dostępne w miejscu Twojego zamieszkania?

Niemal połowa wszystkich ankietowanych (47,33%) nie jest w stanie określić poziomu trudności zdobycia wyrobów tytoniowych na terenie Powiatu Kolbuszowskiego. 36,4% przyznaje, że są one łatwo dostępne, a 16,27% badanych twierdzi, że papierosy są trudno dostępne.

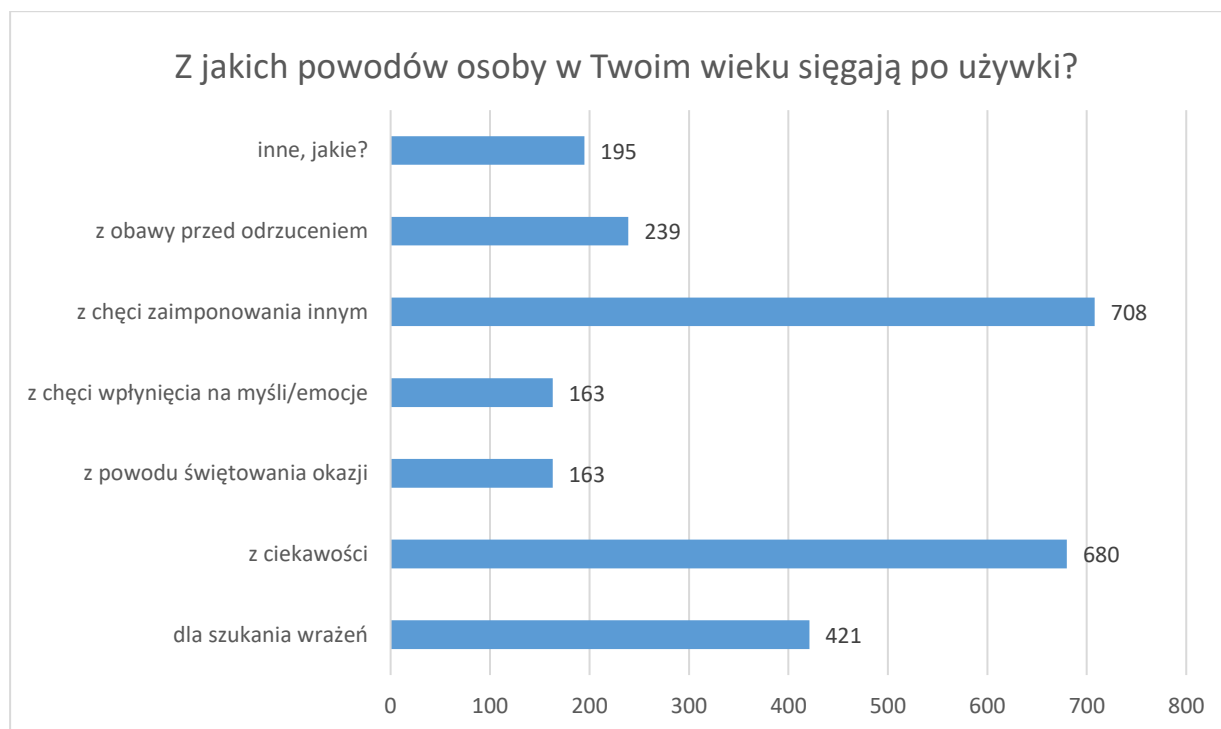
Wykres 29. Kto rozmawiał z Tobą na temat skutków, szkodliwości i działania używek?

Rozmowy dotyczące skutków, szkodliwości i działania środków takich jak papierosy, alkohol, narkotyki i dopalacze, są niezwykle ważne w rozwoju każdego młodego człowieka w wieku szkolnym. Do obowiązków przede wszystkim rodzica, ale też nauczyciela, pedagoga czy starszego rodzeństwa należy wyjaśnienie i pokazanie w miarę możliwości konsekwencji sięgania po używki.

W tym pytaniu ankietowani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź. Analizując powyższe wyniki zauważalna jest przewaga rodziców. Tę odpowiedź zaznaczyło 783 osoby. Na drugim miejscu znajdują się nauczyciele, których wskazało 747 osób. Aż 269 ankietowanych twierdzi, że nikt z nimi nie rozmawiał na ten temat, a 262 badanych samodzielnie pozyskuje wiedzę na ten temat. W możliwości odpowiedzi „inne” ankietowani najczęściej wskazywali: policję, wychowawcę, babcie, wujka, opiekunów, rodzeństwo, obcych ludzi.

Wykres 30. Z jakich powodów osoby z Twoim wiekiem sięgają po używki?

Przy kolejnym pytaniu, z którym zmagali się ankietowani, możliwość odpowiedzi ponownie była wielokrotnego wyboru. Najbardziej powszechnym powodem, dla którego młodzi ludzie sięgają po używki okazała się chęć zaimponowania, którą wybrało 708 osób. Na drugim miejscu ustatkowała się ciekawość, która według 680 osób jest najczęstszym powodem sięgania po substancje niedozwolone. Kolejne najczęściej wybierane powody to: dla szukania wrażeń, z obawy przed odrzuceniem, z chęci wpłynięcia na myśli i emocje, a także z powodu świętowania okazji. Ankietowani mieli możliwość wypisania własnych spostrzeżeń

dotyczących powodów sięgania po używki. Z tego wariantu skorzystało 195 osób, a wśród odpowiedzi najczęściej pojawiały się: w zależności od charakteru; nie wiem; przez problemy; żeby zapomnieć; bo udają kogoś kim nie są; nie sięgają; dla zabawy; by się uspokoić.

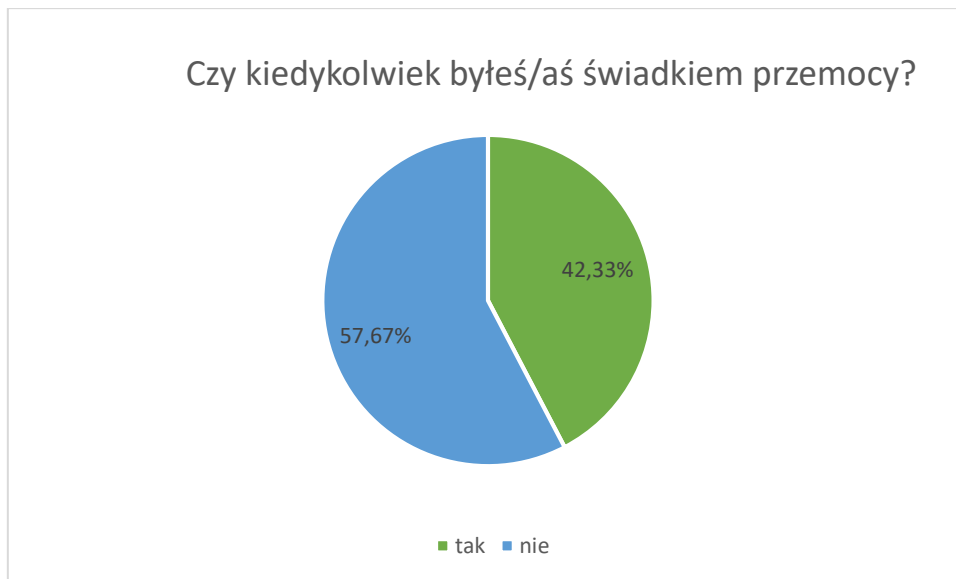
Kolejny zestaw pytań dotyczył zjawiska przemocy oraz aktów przemocy, jakich doświadczyli ankietowani, bądź ich bliscy.

Badani mieli za zadanie określić, które z wymienionych poniżej zachowań zalicza się do aktów przemocy. W tym pytaniu mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. Największą liczbę głosów uzyskały: bicie przedmiotami, kopanie – 1120 głosów. Kolejno: grożenie, straszenie – 955 głosów oraz zmuszanie do oddania pieniędzy lub innych rzeczy – 712 głosów. Najmniej osób zdecydowało się na wariant: nie opiekowanie się kimś kto wymaga opieki – 281 osób. Poniższe odpowiedzi potwierdzają wrażliwość ankietowanych na problem przemocy. Pokazują, że badani są w stanie rozpoznać akty przemocy i nie zaliczają do nich jedynie fizycznego wyrządzenia krzywdy drugiej osobie.

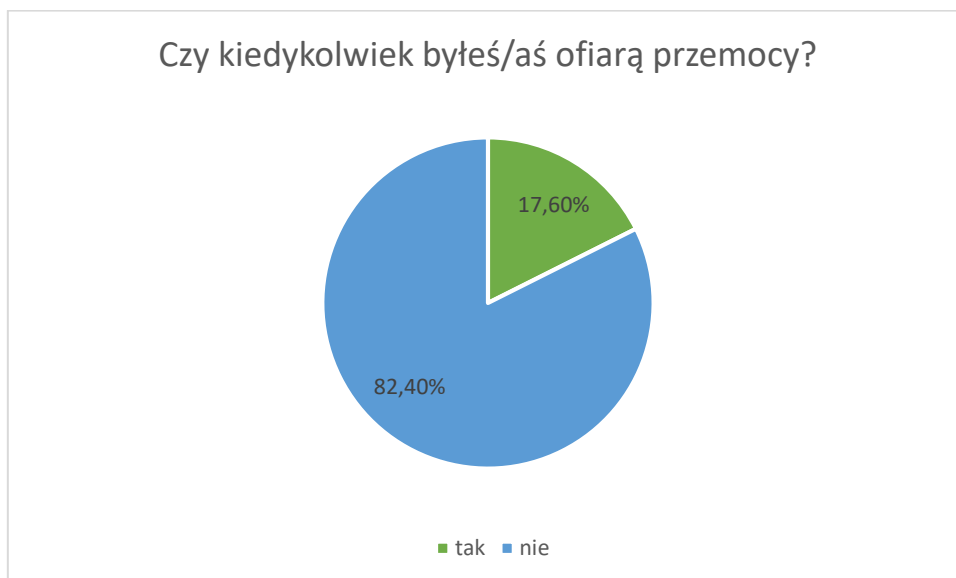
Tabela 23. Akty przemocy

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
grożenie, straszenie	955
bicie przedmiotami, kopanie	1120
zmuszanie do oddania pieniędzy lub innych rzeczy	712
dotykanie, całowanie wbrew woli	707
spoliczkowanie	682
kradzież pieniędzy lub innej własności	546
wysyłanie obraźliwych wiadomości	513
zmuszanie do oglądania pornografii	534
podszycanie się w Internecie pod inną osobę	342
krytykowanie wyglądu	345
okazywanie braku szacunku	342
nie opiekowanie się kimś kto wymaga opieki	281

Wykres 31. Czy kiedykolwiek byłeś/aś świadkiem przemocy?

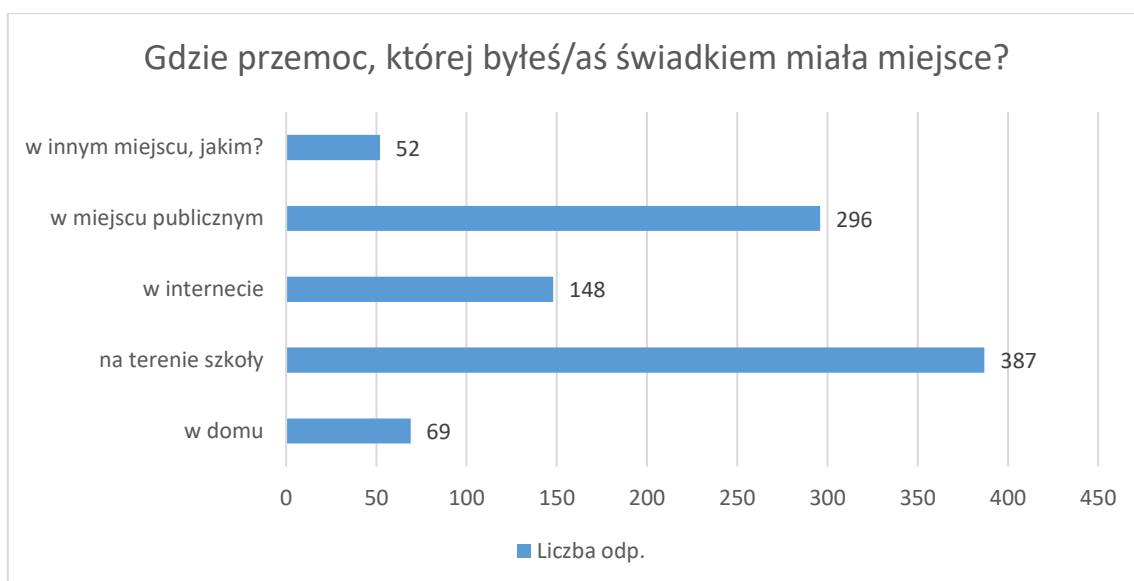

Wykres 32. Czy kiedykolwiek byłeś/aś ofiarą przemocy?

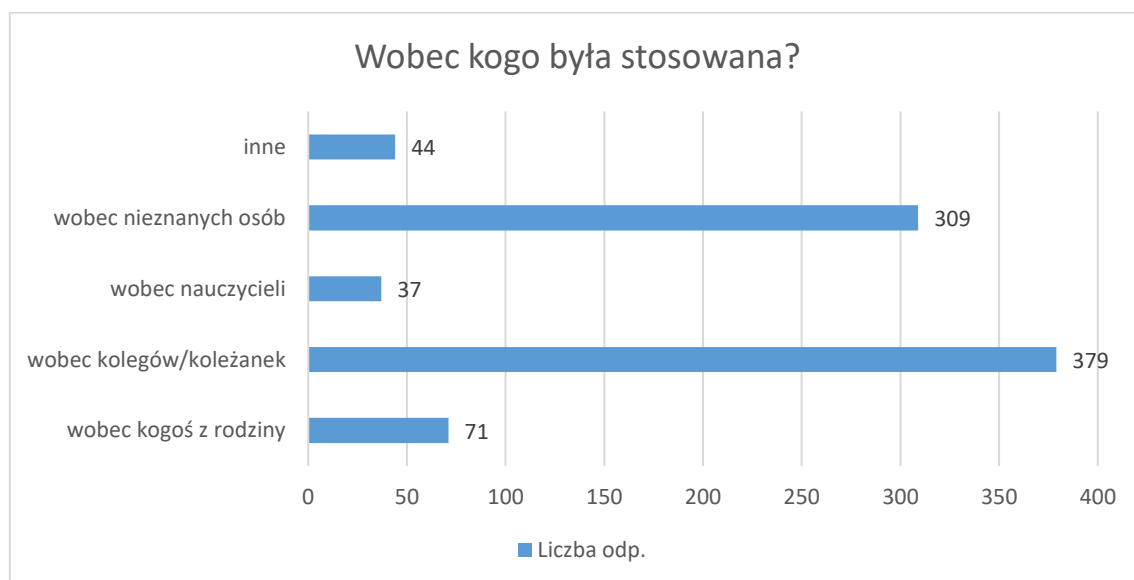

Niemalże połowa ankietowanych, bo aż 42,33% (635 osób) była świadkiem przemocy. Pocieszający jest fakt, iż w przypadku 865 osób spotkanie z aktami przemocy nie miało nigdy miejsca. Natomiast aż 17,6% wszystkich badanych (264 osoby) przyznaje, że były w swoim życiu ofiarami przemocy. W związku z tymi wynikami istnieje obawa, iż nie były to jednorazowe przypadki, a sytuacja doświadczania przemocy lub bycia jej świadkiem mogła zdarzać się częściej.

Wykres 33. Gdzie przemoc, której byłeś/aś świadkiem miała miejsce?

Wykres 34. Wobec kogo była stosowana?

Badani, którzy przyznali się, iż byli świadkami przemocy zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi gdzie ta przemoc była stosowana i wobec kogo. Ankietowani po raz kolejny mieli możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi. Spośród 635 osób aż 387 przyznaje, że byli świadkami przemocy na terenie szkoły. Miejsce publiczne jest na drugim miejscu z ilością 296 głosów. Badani wskazali też inne niż wymienione miejsca, w których znalazły się między innymi: orlik, park, teren obok sklepu, ciemne ulice bez przejść, stadion, rynek. Ponad połowa odpowiadających, bo 379 osób przyznaje, że przemoc której byli świadkami była stosowana wobec kolegów i koleżanek. Niewiele mniej, bo 309 osób zauważyło stosowanie przemocy wobec nieznanymi. 71 osób widziało akty przemocy wobec kogoś z rodziny, a 37

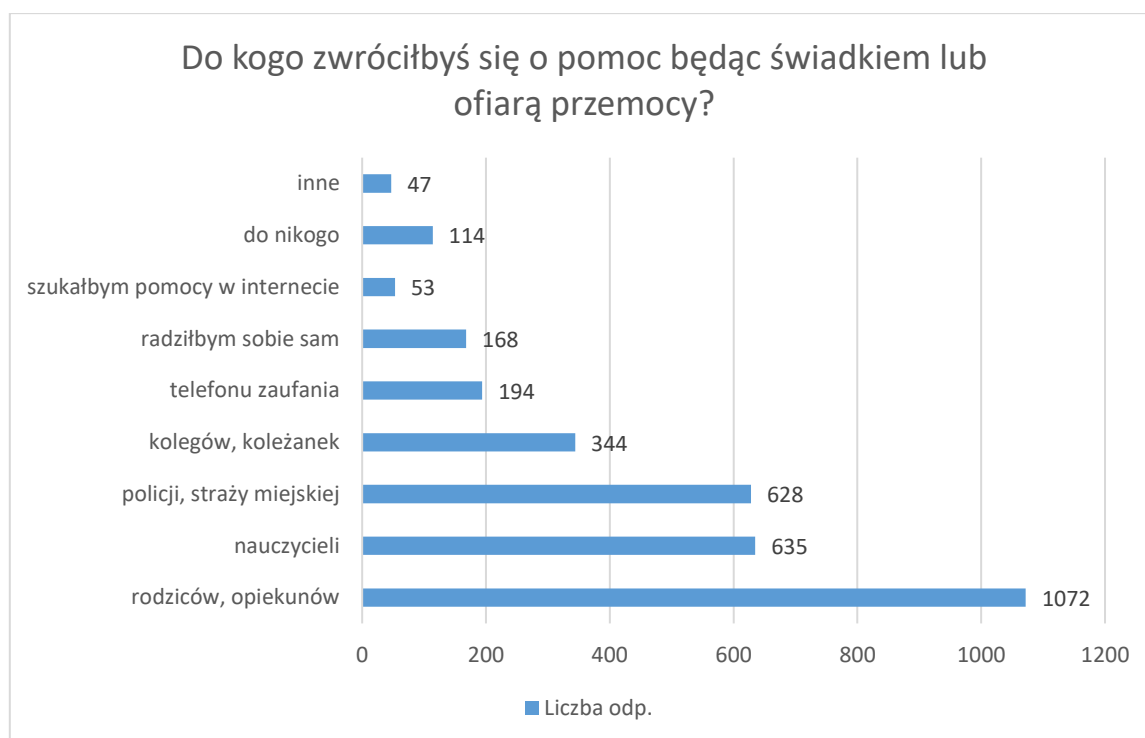
wobec nauczycieli. W wariancie „inne” znalazły się takie odpowiedzi jak: wobec zwierząt, dzieci, wobec mnie, rodzeństwo się bije, wobec osoby która na to zasłużyła, wobec siebie samego.

Tabela 24. Ocena bezpieczeństwa

Jak oceniasz swoje bezpieczeństwo wśród wymienionych osób?			
	<i>małe</i>	<i>średnie</i>	<i>duże</i>
mama	73	99	1328
tata	80	111	1309
wujkowie	98	378	1024
ciotki	109	388	1003
dziadek	175	270	1055
babcia	151	280	1069
nauczycielki	321	543	636
nauczyciele	311	515	674
koledzy	328	662	510
koleżanki	372	586	542

Analizując przedstawioną powyżej tabelę zauważalna jest dość spora rozpiętość w stopniu poczucia bezpieczeństwa wśród osób otaczających ankietowanych. Największym stopniem zaufania i bezpieczeństwa cieszą się rodzice. Aż 1328 badanych wskazało duży stopień bezpieczeństwa w przypadku mamy i 1309 w przypadku taty. Jednak nawet w tym aspekcie trafiło się 73 osoby, które odczuwają małe poczucie bezpieczeństwa u mamy i 80 osób, które podobnie czują się u boku taty. Pociuszający jest fakt, iż członkowie rodziny są tu postrzegani jako osoby, wśród których badani czują się bezpiecznie. Świadczy to o zażyłych więzach rodzinnych, poczuciu wsparcia, zrozumienia. Najmniej bezpiecznie ankietowani czują się w towarzystwie kolegów i koleżanek, gdzie liczba osób oceniających swoje bezpieczeństwo jako niskie, w przypadku kolegów wynosiła 328 osób, a w przypadku koleżanek aż 372 osoby. Może to być sygnał szerzącej się przemocy wśród rówieśników. Młodzi ludzie coraz rzadziej ze sobą rozmawiają, co może prowadzić do wystąpienia agresji spowodowanej zanikaniem relacji międzyludzkich. Niepokojący wydaje się fakt, ankietowani nie czują się do końca bezpiecznie w towarzystwie nauczycieli (311 osób) i nauczycielek (321 osób). Sygnalizuje to nieprawidłowości w kontaktach na drodze uczeń – nauczyciel.

Wykres 35. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc będąc świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnym pytaniu, ankietowani musieli zaznaczyć do kogo zwróciliby się o pomoc będąc świadkiem lub ofiarą przemocy. Miało to na celu pokazanie, komu młodzi ludzie ufają najbardziej i kto według nich jest odpowiednią osobą, z którą mogą porozmawiać o problemie. Badani mieli możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi. Największą ilość głosów uzyskali rodzice i opiekunowie. Aż 1072 osoby uważa rodziców i opiekunów jako osoby, do których mogą zwrócić się w przypadku doświadczenia lub zauważenia aktu przemocy. Świadczy to o dobrych relacjach między członkami rodziny. Drugie miejsce w kolejności najczęściej wybieranych osób zajęli nauczyciele. 635 osób jest w stanie zwrócić się do nich o pomoc w przypadku bycia świadkiem lub ofiarą przemocy. Służby publiczne takie jak policja czy straż miejska zajęły trzecie miejsce. 628 osób zwróciłoby się do nich o pomoc. Na wsparcie kolegów i koleżanek może liczyć 344 osoby. Z telefonu zaufania skorzystałoby 194 osoby. Aż 168 osób twierdzi, że w sytuacjach zagrożenia radziliby sobie sami, a 114 nie zwróciłoby się do nikogo o pomoc. Jest to sygnał silnego poczucia niezależności, buntu. Młodzi ludzie winni czuć, że u najbliższych mogą szukać pomocy w każdym przypadku. W odpowiedzi inne znalazły się takie odpowiedzi jak: nie wiem, do przyjaciela, do najbliższej osoby dorosłej, do najbliższych osób.

3.2. WYNIKI ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW

Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców pozwoliły na uzyskanie informacji w zakresie zjawiska przemocy w Powiecie Kolbuszowskim, potrzeb oraz ograniczeń jakie dostrzegają mieszkańcy w zakresie przeciwdziałania przemocy. Ankieta zawierała 21 pytań, w tym wielokrotnego wyboru oraz otwarte. Dodatkowo na końcu ankiety zamieszczono pytania o płeć, wiek, zawód, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania badanych.

Łącznie badaniem objęto 300 mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego, w tym 53,67% (161 osób) stanowiły kobiety. Najliczniejszą grupę tworzyły osoby poniżej 25 roku życia – 98 osób. Między 25 a 35 rokiem życia – 70 osób; 36-50 lat – 79 osób; natomiast badanych powyżej 50 lat było 53 osoby.

72% wszystkich Ankietowanych (216 osób) stanowili mieszkańcy wsi Powiatu Kolbuszowskiego. Sytuacja zawodowa oraz wykształcenie badanych zostały przedstawione w tabelach poniżej.

Tabela 25. Zawód - mieszkańcy

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba osób</i>
uczeń /student	25,33%	76
rolnik	7,67%	23
przedsiębiorca	11,00%	33
pracownik	43,00%	129
emeryt/rencista	7,67%	23
bezrobotny	5,33%	16

Tabela 26. Wykształcenie - mieszkańcy

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba osób</i>
podstawowe	6,33%	19
gimnazjalne	10,33%	31
zawodowe	13,67%	41
średnie	41,67%	125
policealne	8,00%	24
wyższe	20,00%	60

Ankietowani mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego podczas badania musieli określić, które problemy społeczne występujące na terenie całego powiatu są według nich najważniejsze.

Każdy badany mógł zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi, a ich zbiorcze zestawienie zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 27. Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie powiatu

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
ubóstwo	46
bezrobocie	124
alkoholizm	165
bezzadność opiekuńczo-wychowawcza	30
zanikanie tradycyjnych form życia rodzinnego	58
brak wystarczającej opieki instytucjonalnej (żłobki, Dzielne Domy Pobytu dla dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych)	38
niepełnosprawność i długotrwała choroba	21
przemoc w rodzinie	52
wieloletniość lub potrzeby ochrony macierzyństwa	8
inne uzależnienia (narkomania, dopalacze)	38
nieporadność życiowa	51
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	6
zdarzenia losowe lub sytuacja kryzysowa	30
trudności mieszkaniowe	47

Analizując przedstawione powyżej odpowiedzi, największą ilość głosów uzyskały alkoholizm oraz bezrobocie. Mieszkańcy powiatu uważają, że są to problemy, które najbardziej dotyczą lokalną społeczność. Alkoholizm często jest przyczyną bezrobocia i odwrotnie, dzięki czemu oba problemy uzyskały podobną ilość głosów. Ankietowani zwrócili też uwagę na problem przemocy w rodzinie, ubóstwa i trudności mieszkaniowych. Zapytani o działania, które należy podjąć by poprawić sytuację mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego, wskazali przede wszystkim tworzenie nowych miejsc pracy. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi. W tym pytaniu ankietowani również mogli zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

Tabela 28. Działania, które należy podjąć by poprawić sytuację mieszkańców powiatu

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
poprawa warunków życia mieszkańców poprzez tworzenie nowych miejsc pracy	185
poprawa warunków życia mieszkańców poprzez szkolenia i podnoszenie kwalifikacji	117
poprawa warunków życia na obszarach wiejskich poprzez pomoc Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej	69
pomoc dla rodzin wielodzietnych i ubogich	94
większa dostępność do pomocy psychologicznej i prawnej	71
tworzenie miejsc opieki instytucjonalnej dla dzieci i innych osób zależnych	41
programy edukacyjne dla rodzin	18
poprawa warunków życia niepełnosprawnych mieszkańców poprzez zwiększony dostęp do rehabilitacji i likwidację barier architektonicznych	47

Ankietowani mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego są zdania, iż szkolenia i podnoszenie kwalifikacji znacznie ułatwiłoby zmniejszenie panujących problemów społecznych. Ponadto uważają, że warunki życia mogłyby się poprawić dzięki pomocy Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, a także dzięki pomocy dla rodzin wielodzietnych i ubogich. Mieszkańcy zauważają też potrzebę zwiększenia dostępności pomocy psychologicznej i prawnej oraz zwiększenia dostępu do rehabilitacji.

Tabela 29. Problemy społeczne dzieci i młodzieży na terenie powiatu

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
brak pozytywnych wzorców i autorytetów	94
zaniedbania wychowawcze	100
zaniedbanie socjalne(niedożywienie, brak higieny)	28
alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze	155
wyjazdy rodziców za granicę	114
chuligaństwo, przestępczość	51
brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu	64
brak chęci aktywnego spędzania czasu wolnego	66
demoralizacja	18

Tabela 30. Działania, które należy podjąć by poprawić sytuację dzieci i młodzieży

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Szkolenia dla rodziców z metod wychowawczych	61
większe zaangażowanie rodziców w wychowanie dzieci	122
organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży przez domy kultury, placówki oświatowe, świetlice	107
zwiększenie oferty pracy wakacyjnej dla dzieci i młodzieży	104
zachęcanie do tworzenia wolontariatu dla potrzeb niesienia pomocy innym oraz dbania o środowisko	56
stypendia naukowe dla dzieci i młodzieży z terenu powiatu	75
ograniczenie dostępu do alkoholu, dopalaczy	75
organizacja wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci (kolonie, półkolonie)	41
utworzenie wypożyczalni sprzętu sportowego (rolki, rakiety do tenisa, rowery, piłki) i udostępnienie obiektów sportowych w czasie wolnym od nauki	36
dofinansowywanie zajęć na basenie	22

Mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego zostali zapytani o problemy społeczne dzieci i młodzieży, występujące na terenie powiatu oraz działania, które mogłyby te problemy zniwelować. W tym przypadku ankietowani również mieli możliwość zaznaczenia maksymalnie 3 odpowiedzi, których zestawienie zostało przedstawione w powyższych tabelach.

Problemy dzieci i młodzieży, które najczęściej dostrzegają dorośli to kontakt z alkoholem, narkotykami, papierosami i dopalaczami. Tę odpowiedź zaznaczyło aż 155 osób, co świadczy o ogólnej świadomości panującego problemu. Na kolejnym miejscu znajdują się wyjazdy rodziców za granicę. Młodzi ludzie pozostawieni bez częściowej opieki śmieiej sięgają po niedozwolone rzeczy, a nie mając w domu dyscypliny decydują się na czynności bez świadomości ich konsekwencji. Zaniedbania wychowawcze to kolejny problem, najczęściej zauważany przez mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego. Może on być konsekwencją wyjazdów rodziców za granicę i prowadzić do kolejnych wymienionych problemów młodzieży. Ankietowani podkreślają, iż najlepszym sposobem polepszenia sytuacji dzieci i młodzieży byłoby większe zaangażowanie rodziców w ich wychowanie. Dodatkowo sugerują

organizację wolnego czasu przez domy kultury, placówki oświatowe i świetlice oraz zwiększenie wakacyjnej oferty pracy dla młodzieży.

Ankietowani musieli również wyrazić swoje zdanie o sytuacji osób starszych na terenie Powiatu Kolbuszowskiego. W tym przypadku również do każdego pytania mogli zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi. Zestawienie wyników zostało przedstawione w poniższych tabelach.

Tabela 31. Problemy społeczne osób starszych

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
niepełnosprawność	96
brak opieki ze strony rodziny	145
poczucie nieprzydatności	115
problemy finansowe	155
brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu	47
brak Domu Dziennego Pobytu	42
trudności z zapewnieniem opieki zdrowotnej	84

Tabela 32. Działania poprawiające sytuację osób starszych

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
profilaktyka zdrowotna osób starszych	174
organizowanie imprez dla seniorów	88
utworzenie Dziennych Domów Pobytu	101
rozszerzenie wolontariatu wobec osób starszych	132
utworzenie miejsc spotkań osób starszych np. Klubu Seniora	38
usługi opiekuńcze dla osób starszych / niepełnosprawnych	61

Problemy finansowe i brak opieki ze strony członków rodziny to problemy, z którymi najczęściej borykają się osoby starsze z terenu powiatu. Doskwiera im też poczucie nieprzydatności oraz niepełnosprawność. By poprawić sytuację osób starszych należy poprawić przede wszystkim profilaktykę zdrowotną, a dodatkowym działaniem byłoby rozszerzenie wolontariatu. Starsi mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego nie mają zapewnionych aktywności dostosowanych do ich wieku, więc dobrym pomysłem jest tworzenie Dziennych Domów Pobytu, a także organizowanie imprez dla seniorów.

Osoby niepełnosprawne stanowią dość duży odsetek mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego. Ankietowani zostali zapytani o ich sytuację oraz działania, które mogłyby zniwelować

pojawiające się problemy wśród niepełnosprawnych. W tym przypadku badani po raz kolejny mieli możliwość wybrania maksymalnie 3 odpowiedzi, a wyniki zostały przedstawione w poniższych tabelach.

Tabela 33. Problemy osób niepełnosprawnych na terenie powiatu

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
bariery architektoniczne	88
utrudniony dostęp do środków transportu	130
brak ofert pracy	119
utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych	97
utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki	87
trudności finansowe	115
brak świadomości społecznej i wiedzy na temat niepełnosprawności	44

Tabela 34. Działania poprawiające sytuację osób niepełnosprawnych

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych	91
większa liczb ofert pracy	144
zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej	148
zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych	140
zwiększenie dostępności do korzystania z usług kulturalnych i rozrywkowych	87

Problemem, z którym najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne na terenie Powiatu Kolbuszowskiego jest utrudniony dostęp do środków transportu. Dodatkowo niepełnosprawni borykają się z brakiem ofert pracy uwzględniających stopień niepełnosprawności, a co za tym idzie, z trudnościami finansowymi. Ponadto osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych oraz specjalistycznej opieki. Mieszkańcy powiatu sugerują, że by poprawić sytuację osób niepełnosprawnych należy przede wszystkim zapewnić im wczesną diagnostykę medyczną oraz zwiększyć dostęp do usług opiekuńczych. Ponadto mieszkańcy wymagają zwiększonej liczby ofert pracy dostosowanych to posiadanego stopnia niepełnosprawności, a także likwidacji barier architektonicznych w instytucjach publicznych. Jeden ankietowany zasugerował, iż dobrym pomysłem byłoby udostępnienie niepełnosprawnym środków transportu celem dojazdu na różnego rodzaju zajęcia.

Analizując sytuację mieszkańców, badaniu została poddana także kwestia bezpieczeństwa. Ankietowani zostali zapytani o występujące przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa (w tym przypadku mieli możliwość wskazania maksymalnie 3 odpowiedzi) oraz o działania, które należałoby podjąć, by w Powiecie Kolbuszowskim żyło się bezpieczniej (maksymalnie 2 odpowiedzi). Wyniki zostały przedstawione w poniższych tabelach.

Tabela 35. Przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
napady, włamania	89
przemoc w rodzinach	98
kradzieże	96
mało patroli policyjnych	82
częste wypadki samochodowe	60
picie alkoholu w miejscach publicznych (pod sklepami)	119
brak oświetlenia ulicznego	93

Tabela 36. Działania, które należy podjąć, by żyło się bezpieczniej

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
wykonanie oświetlenia	138
częstsze patrole policji	116
ograniczenie picia alkoholu w miejscach publicznych	116
zwiększenie nadzoru nad sprzedażą alkoholu dla nieletnich	97
akcje społeczne na temat bezpieczeństwa	71

Mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego nie czują się bezpiecznie przez osoby pijące alkohol w miejscach publicznych, np. pod sklepami – tę odpowiedź zaznaczyło 119 osób. Przemoc występująca w rodzinach, kradzieże, napady i włamania to kolejne czynniki zmniejszające bezpieczeństwo na terenie powiatu. Mieszkańcy zauważają też zbyt małą ilość patroli policyjnych oraz brak oświetlenia ulicznego, co powoduje zmniejszenie komfortu i poczucia bezpieczeństwa w swoim miejscu zamieszkania. By poprawić tę sytuację, mieszkańcy sugerują, że należy przede wszystkim wykonać oświetlenie uliczne, zwiększyć patrole policji oraz ograniczyć spożywanie alkoholu w miejscach publicznych. Dodatkowo zauważają, iż potrzebne jest przeprowadzenie akcji społecznych na temat bezpieczeństwa.

Tabela 37. Problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
długi okres oczekiwania na usługi medyczne	193
brak lekarzy specjalistów	149
ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych	75
trudny dostęp do badań diagnostycznych	107
zbyt mała ilość środowiskowych usług pielęgniarских , rehabilitacyjnych	63

Analizując problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej, mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego jako największą niedogodność wskazują zbyt długi okres oczekiwania na usługi medyczne. Przeszkodę stanowią też przede wszystkim trudny dostęp do badań diagnostycznych oraz brak lekarzy specjalistów. Mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego w przypadku wymagania specjalistycznej opieki zdrowotnej zmuszeni są do korzystania z oferty specjalistów z innych miast. Powyższa tabela przedstawia pełne zestawienie odpowiedzi ankietowanych na pytanie dotyczące problemów społecznych w obszarze opieki zdrowotnej.

Badani mieszkańcy w kolejnym pytaniu musieli określić główne przyczyny problemów związanych z bezrobociem występującym na terenie Powiatu Kolbuszowskiego. Każdy odpowiadający miał możliwość wybrania maksymalnie 3 odpowiedzi. Wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38. Główne przyczyny problemów związanych z bezrobociem

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy	72
brak ofert pracy	141
wysokie koszty zatrudnienia pracowników	94
brak lub niskie kwalifikacje wśród pracowników	70
niechęć do podjęcia pracy	83
niskie wynagrodzenie	151
uzależnienia	35

Niskie wynagrodzenie oraz brak ofert pracy to według mieszkańców powiatu najczęstsze przyczyny problemów związanych z bezrobociem. Wśród lokalnej społeczności zauważalna jest też niechęć do podjęcia pracy oraz niskie kwalifikacje wśród potencjalnych pracowników.

Pracodawcy obawiają się też wysokich kosztów zatrudnienia pracowników, a ogólna sytuacja na lokalnym rynku pracy określana jest jako trudna. Ankietowani sugerowali też takie odpowiedzi jak: utrata świadczeń socjalnych oraz brak autobusów kursowych.

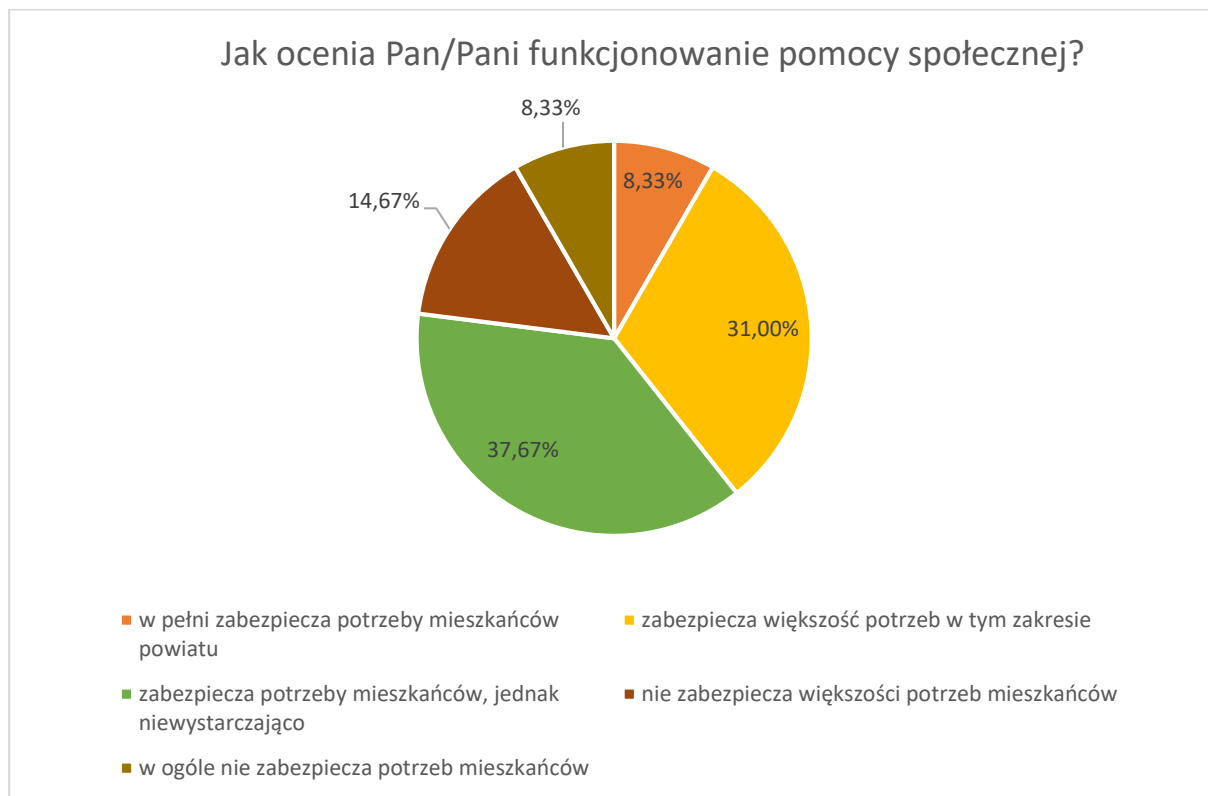
Tabela 39. Problemy społeczne w obszarze edukacji

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
brak odpowiedniej oferty szkół dla młodzieży	109
brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki	118
niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne	96
brak higienistki, dentystki w szkole	84
zbyt mała liczba placówek wychowania przedszkolnego	60
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	84

Powyższa tabela przedstawia zestawienie odpowiedzi na pytanie dotyczące najważniejszych problemów społecznych w obszarze edukacji na terenie powiatu. Odpowiadający mieli możliwość wybrania maksymalnie 3 odpowiedzi. Największa ilość głosów odniosła się do niewykorzystywania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki. Budynek i cały obszar należący do terenu szkoły nie jest w pełni wykorzystywany. Dodatkowo mieszkańcy zauważają, że szkoły nie mają odpowiedniej dla młodzieży oferty, przez co młodzi ludzie coraz częściej wybierają placówki w innych miastach, co zmusza ich do wyjazdu. 96 ankietowanych uważa, iż placówki szkolne oferują niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, a także nie posiadają szkolnej higienistki i dentystki.

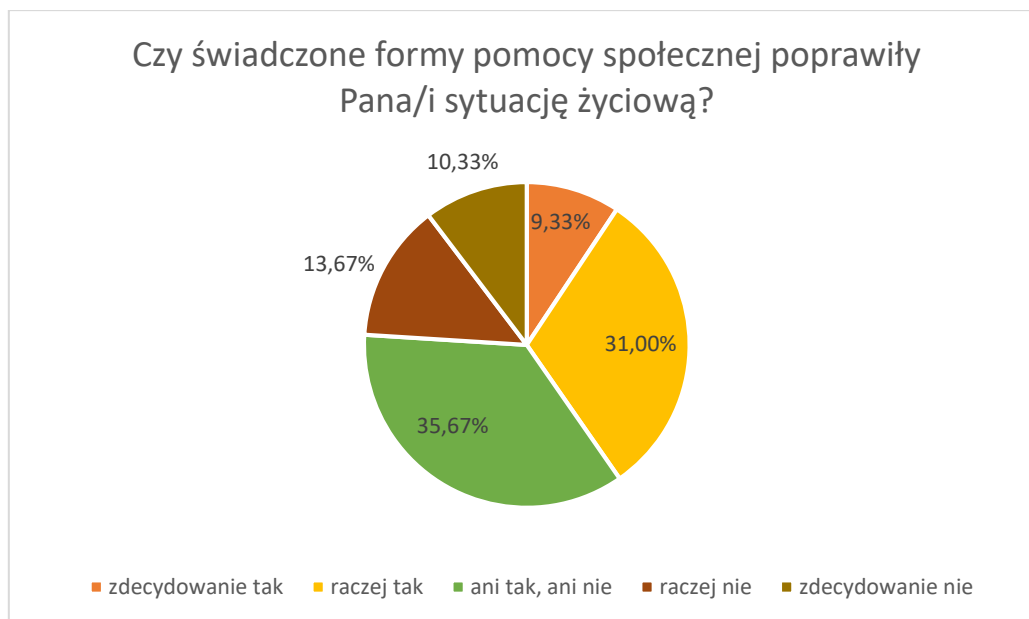
Końcowa część ankiety dotyczyła oceny funkcjonowania pomocy społecznej w Powiecie Kolbuszowskim.

Wykres 36. Ocena funkcjonowania pomocy społecznej w powiecie

Aż 37,67% wszystkich ankietowanych (113 osób) uważa, iż pomoc społeczna funkcjonująca na terenie Powiatu Kolbuszowskiego zabezpiecza potrzeby mieszkańców, jednak niewystarczająco. Kolejne 31% badanych (93 osoby) twierdzi, że pomoc społeczna zabezpiecza większość potrzeb w tym zakresie, natomiast tylko 8,33% ankietowanych (25 osób) uważa, że pomoc społeczna w ogóle nie zabezpiecza potrzeb mieszkańców. Nie można tu mówić o całkowitej krytyce działań Ośrodków Pomocy Społecznej, jednak mieszkańcy również nie są w pełni z nich zadowoleni.

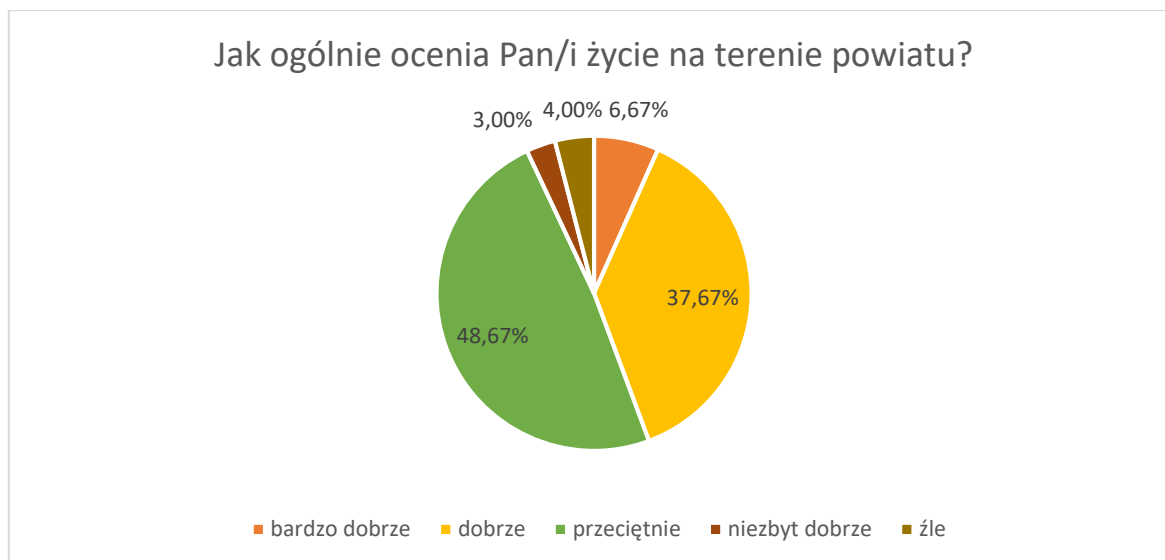
Wykres 37. Skuteczność świadczonych w powiecie form pomocy

Ankietowani zostali zapytani o to, czy świadczone w powiecie formy pomocy społecznej są skuteczne, czy przyczyniły się do poprawy ich sytuacji życiowej. Jedynie 9,33% badanych (28 osób) jest zdania, iż świadczona pomoc społeczna zdecydowanie im pomogła, aż 35,67% (107 osób) nie ma na ten temat zdania, a w przypadku 31 osób (10,33%) oferowane formy pomocy społecznej zdecydowanie się nie sprawdziły.

Ostatnie pytanie zawarte w ankiecie dotyczyło ogólnej oceny życia mieszkańców na terenie Powiatu Kolbuszowskiego.

Wykres 38. Ogólna ocena życia na terenie powiatu

Analizując powyższe wyniki, prawie połowa ankietowanych – 48,67% (146 osób) przeciętnie ocenia życie na terenie Powiatu Kolbuszowskiego. Niewiele mniej, bo 37,67% (113 osób) uważa ogólne warunki życia jako dobre, a jedynie 4% badanych (12 osób) – jako złe.

Mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego znajdują wiele nieprawidłowości w każdej dziedzinie życia, które wymagają poprawy lub całkowitej zmiany. Wśród odpowiedzi na pytania ankietowe niejednokrotnie podsuwali pomysły godne wdrożenia w życie i funkcjonowanie Powiatu Kolbuszowskiego. Warto spojrzeć na spostrzeżenia i sugestie, wsłuchać się w głos mieszkańców i popracować nad filarami, które potrzebują poprawy. Mieszkańcy powiatu oceniają ogólne warunki życia jako dobre, jednakże władze każdej gminy powinny mieć na uwadze ciągłą ich poprawę, tak by z roku na rok ta ocena stawała się coraz lepsza.

3.3. WYNIKI ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD BENEFICJENTÓW OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród beneficjentów Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Kolbuszowskiego pozwoliły na uzyskanie informacji w zakresie zjawiska przemocy w Powiecie Kolbuszowskim. Ankieta zawierała 28 pytań, w tym wielokrotnego wyboru oraz otwarte. Dodatkowo na końcu ankiety zamieszczono pytania o płeć, wiek oraz wykształcenie badanych.

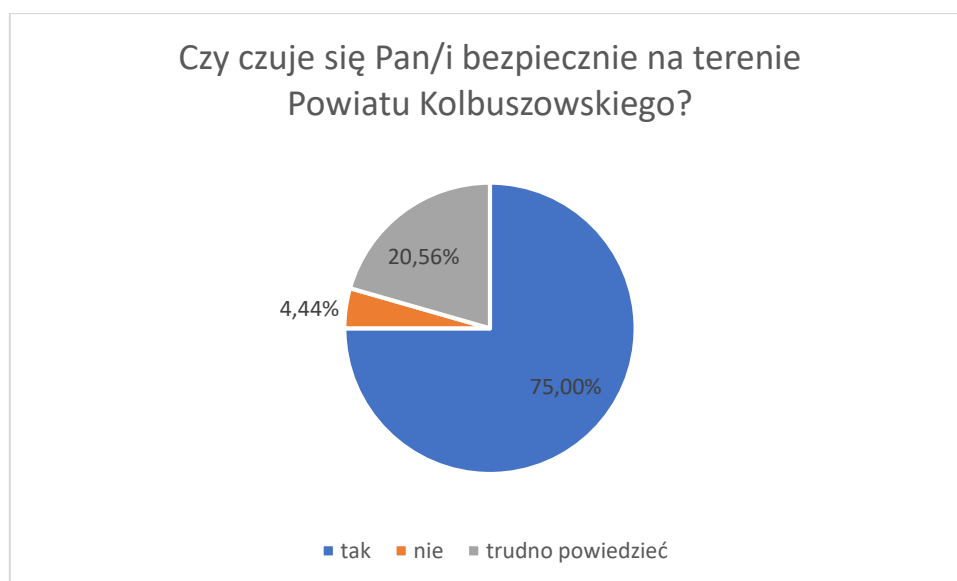
Łącznie badaniem objęto 180 mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego, w tym 87,78% (158 osób) stanowiły kobiety. 15 osób (8,33%) zaliczało się do grupy wiekowej 18-29 lat, 105 osób (58,33%) to beneficjenci w wieku 30-45 lat, 59 osób (32,78%) w kategorii wiekowej 46-60 lat i tylko 1 ankietowana osoba zaliczała się do wieku powyżej 60 lat. Wykształcenie badanych zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 40. Wykształcenie ankietowanych

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba osób</i>
podstawowe	2
zawodowe	42
średnie	70
wyższe	66

Pierwsza część ankiety dotyczyła ogólnego bezpieczeństwa na terenie powiatu, występujących tam problemów społecznych oraz działań, które wpłynęłyby na poczucie bezpieczeństwa w powiecie.

Wykres 39. Ocena bezpieczeństwa na terenie powiatu

Aż 75% wszystkich badanych (135 osób) przyznaje, że czuje się bezpiecznie na terenie Powiatu Kolbuszowskiego. Jedynie 4,44% (8 osób) czuje ogólne zagrożenie.

Tabela 41. Problemy społeczne występujące wśród mieszkańców powiatu

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Bezrobocie	85
Uzależnienia (alkohol, narkotyki, hazard)	117
Brak poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej (ulice, szkoła, środki komunikacji)	19
Problemy wychowawcze	40
Przemoc w rodzinie	58
Ubóstwo	19
Brak zaplecza kulturalnego	34

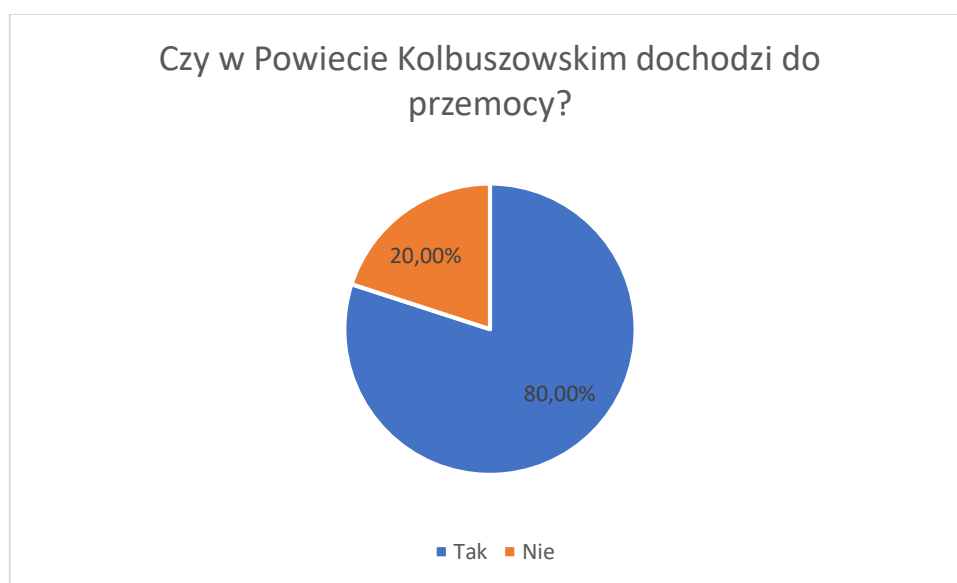
Badani zapytani o problemy społeczne występujące na terenie Powiatu Kolbuszowskiego wskazali przede wszystkim uzależnienia i bezrobocie. Ponadto zwracają uwagę na przemoc w rodzinie, a także problemy wychowawcze. W poniższej tabeli przedstawiono sugestie mieszkańców na pytanie, co wpłynęłoby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w powiecie. W obu przypadkach badani mogli zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź.

Tabela 42. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa w powiecie

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
większa liczba patroli policji	71
ograniczenie dostępności sprzedaży alkoholu dla młodzieży	98
akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień , przemocy	65

Aż 98 osób uważa, że by zwiększyć bezpieczeństwo na terenie Powiatu Kolbuszowskiego należy ograniczyć młodzieży dostępność sprzedaży alkoholu. Dodatkowo mieszkańcy wymagają zwiększonej liczby patroli policji oraz organizowania akcji społecznych w zakresie profilaktyki uzależnień, przemocy. Badani sugerowali również zwiększenie dyscypliny w szkołach oraz przymusowe prace społeczne dla osób nadużywających alkoholu.

Wykres 40. Zjawisko przemocy w powiecie

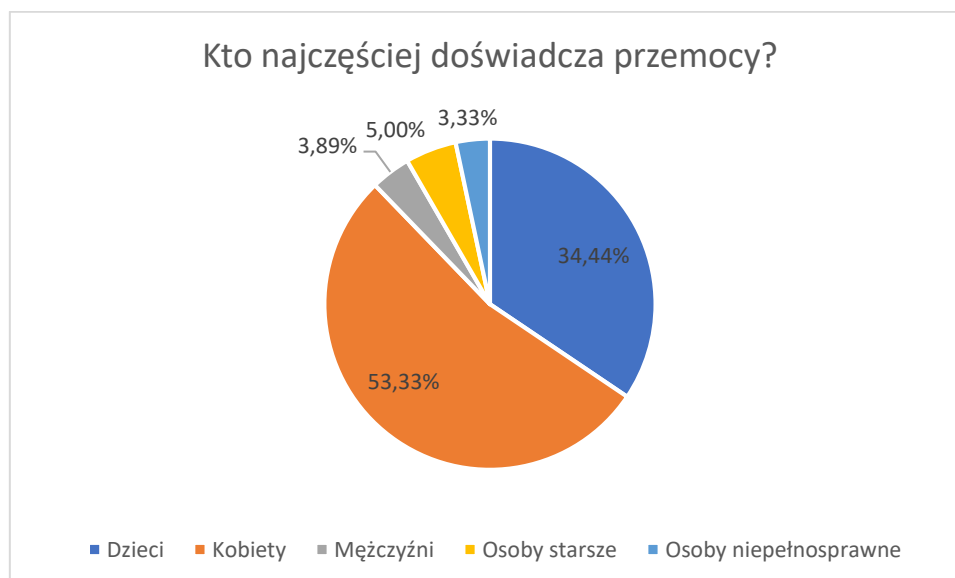
Ankietowani zapytani o to, czy w Powiecie Kolbuszowskim dochodzi do przemocy, aż w 80% (144 osoby) zgodzili się, że tak. Jedyne 36 osób uważa, że na terenie powiatu nie dochodzi do zjawiska przemocy. Badani, którzy na poprzednie pytanie odpowiedzieli twierdząco, zostali poproszeni o wskazanie 3 miejsc, w których najczęściej dochodzi do przemocy. Wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 43. Miejsca, w których najczęściej dochodzi do przemocy

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
park	24
ulica	59
parking	8
szkoła	100
dworzec	19
dom	101
sklep	7
plac zabaw	7
imprezy masowe	107

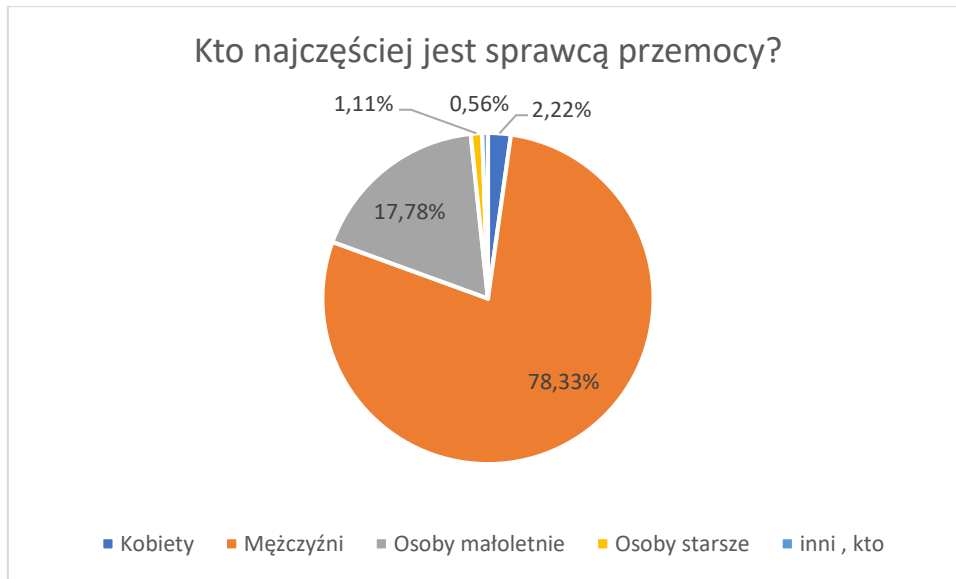
Do najbardziej niebezpiecznych miejsc na terenie Powiatu Kolbuszowskiego mieszkańcy zaliczyli przede wszystkim imprezy masowe (107 głosów), następnie dom (101 głosów) oraz szkołę (100 głosów).

Wykres 41. Kto najczęściej doświadcza przemocy?

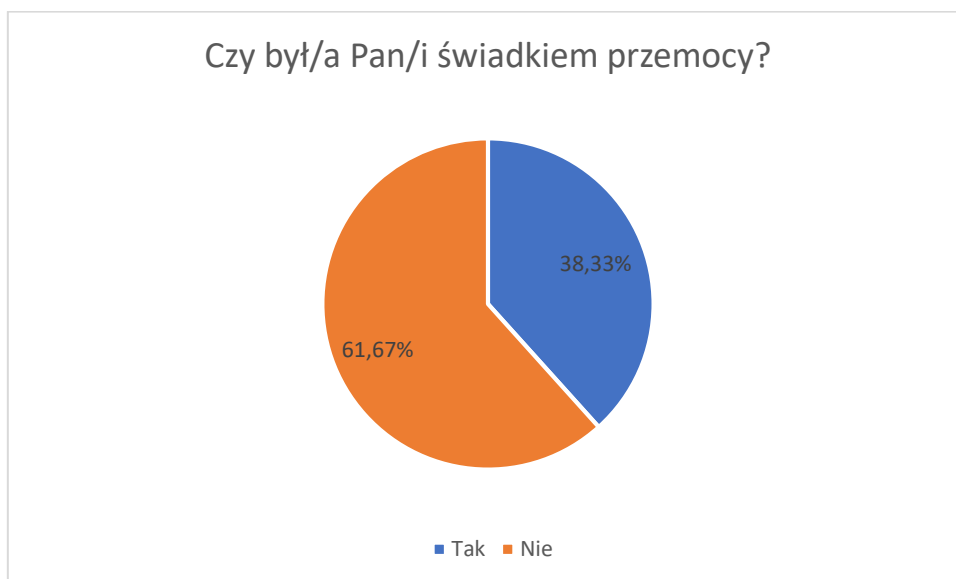
Ponad połowa badanych, bo aż 53,33% (96 osób) jest zdania, iż to kobiety najczęściej doświadczają przemocy. Natomiast 34,44% wszystkich ankietowanych (62 osoby) za najczęstsze ofiary przemocy uważa dzieci.

Wykres 42. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy?

Aż 78,33% wszystkich ankietowanych (141 osób) twierdzi, iż najczęściej sprawcami przemocy okazują się mężczyźni. 17,78% (32 osoby) wskazuje osoby małoletnie jako sprawców przemocy, a jedna osoba sugeruje, że przemoc najczęściej występuje między dziećmi.

Wykres 43. Świadkowie przemocy w powiecie

Ponad połowa, bo aż 61,67% (111 osób) beneficjentów Ośrodków Pomocy Społecznej przyznaje, że nie była nigdy świadkiem przemocy. Jedynie 69 osób potwierdza swoją styczność z tym zjawiskiem i to do nich skierowano kolejne pytanie, w którym musieli określić swoją reakcję.

Tabela 44. Reakcja mieszkańców na zjawisko przemocy

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Zadzwońilem/am po policję	21
Szybko oddaliłem/łam się z miejsca zdarzenia	5
Zareagowałem/łam, zwracając uwagę sprawcy	21
Udawałem/łam, że nie widzę	8
Udzieliłem/am wsparcia emocjonalnego	4
wskazałem/am instytucje pomocowe	9
Inne	1

Najczęstszymi reakcjami na zjawisko przemocy były: kontakt z odpowiednimi służbami oraz zwrócenie uwagi sprawcy. Aż 8 osób w takim przypadku udawało, że nie widzi, a 5 oddaliło się z miejsca zdarzenia. Dodatkowo jedna osoba stwierdziła, że nie ma wpływu na panujące przy niej zjawisko przemocy. Należy zwrócić uwagę na społecznie panującą znieczulicę. Ludzie powinni być wrażliwi na krzywdę innych i reagować, gdy tylko przemoc ma miejsce w ich obecności.

Wykres 44. Przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie powiatu

Aż 66,11% wszystkich badanych (119 osób) przyznaje, że zna przypadki przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Kolbuszowskiego. Istnieje ryzyko, iż ta przemoc występuje w rodzinach osób ankietowanych. W dalszej części, beneficjenci Ośrodków Pomocy Społecznej zostali zapytani o najczęstsze przyczyny powstawania przemocy oraz co skłania sprawców do stosowania przemocy w rodzinie. Odpowiedzi przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 45. Najczęstsze przyczyny powstawania przemocy w rodzinie

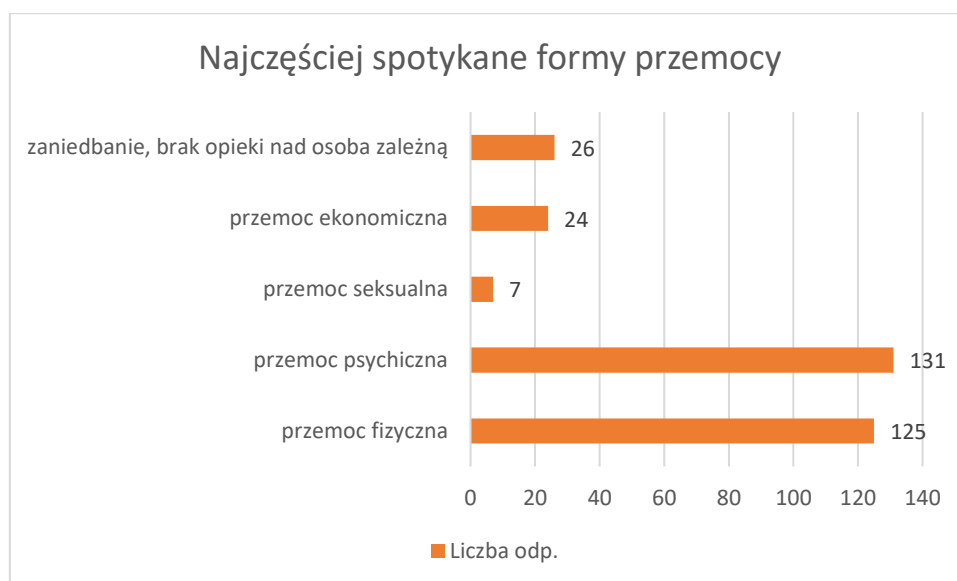
<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Uzależnienia (alkohol, narkotyki, hazard)	165
Problemy finansowe	109
Bezrobocie	37
Kryzys małżeński (zdrada, zazdrość)	97
Choroba psychiczna	37
Stres/Frustracja	61
Problemy wychowawcze	30
Niepelnosprawność	3

Tabela 46. Przyczyny stosowania przemocy w rodzinie

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Doświadczyli przemocy w dzieciństwie	56
Nie potrafią radzić sobie z emocjami, agresją, stresem	137
Traktują przemoc jako metodę wychowawczą	44
Muszą dominować nad innymi, by poprawić poczucie własnej wartości	60

Największa ilość ankietowanych jest zdania, iż przemoc w rodzinie najczęściej jest spowodowana uzależnieniami, w których uwikłani są członkowie rodziny. Do tego dochodzą problemy finansowe, kryzysy w małżeństwie, przewlekły stres, frustracje. Badani uważają, że sprawcy przemocy uciekają się do takiego rozwiązania, gdyż nie potrafią radzić sobie z emocjami, agresją, stresem oraz czują chęć dominacji nad innymi, by poprawić poczucie własnej wartości. Niepokojący jest fakt, iż 44 osoby uważają, że przemoc w rodzinie spowodowana jest traktowaniem jej jako metody wychowawczej. Sytuacja, gdzie rodzice przemocą starają się wychować swoje dzieci, nie powinna mieć w ogóle miejsca.

Wykres 45. Najczęściej spotykane formy przemocy

Analizując odpowiedzi zawarte na powyższym wykresie można zauważyć, że badani najczęściej spotykają się z przemocą psychiczną (131 odpowiedzi). Drugą, najczęściej spotykaną formą przemocy jest przemoc fizyczna (125 odpowiedzi). W dalszej części ankiety, badani musieli określić, które z wymienionych form przemocy zalicza się do przemocy fizycznej, a które do przemocy psychicznej. Poniższe tabele przedstawiają zestawienia odpowiedzi na te pytania.

Tabela 47. Co zaliczamy do przemocy fizycznej?

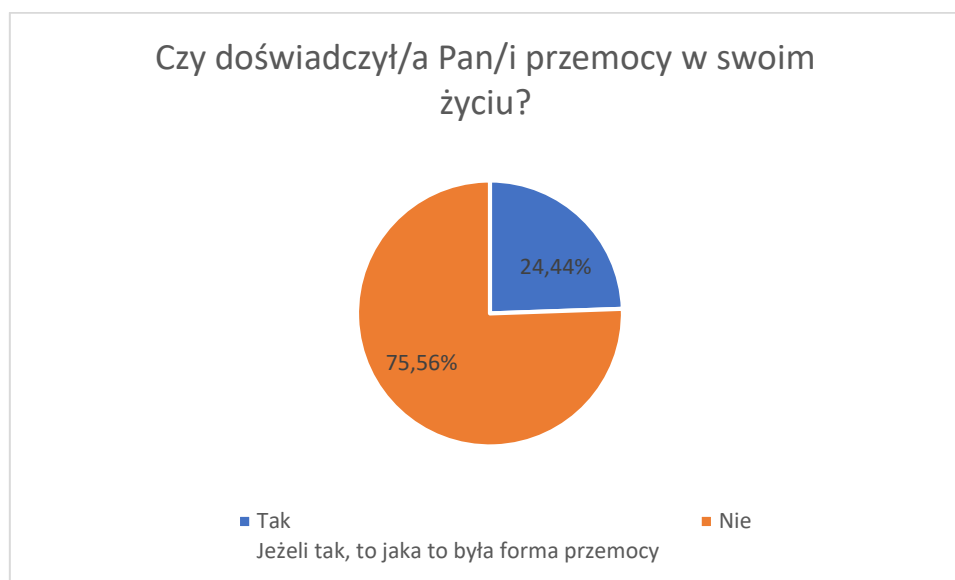
<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Popychanie	123
Szarpanie za włosy	115
Klaps	63
Uderzenie	143
Wyśmiewanie	39
Ciągnięcie za uszy	88
Duszenie	132
Krępowanie ruchów	121
Krytykowanie	26

Tabela 48. Co zaliczamy do przemocy psychicznej?

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Zmuszanie do określonych niechcianych zachowań	87
Ciągle obwinianie/osądzanie	141
Szantażowanie	129
Straszenie pozbawieniem życia	106
Ujawnianie tajemnic/sekretów	67
Wyśmiewanie w obecności innych osób	118
Izolowanie, ograniczanie kontaktów	84
Brak łożenia finansowego na potrzeby rodziny, dzieci	37

Ankietowani odpowiadając na powyższe pytania mieli możliwość wybrania więcej niż jednej odpowiedzi. Analizując przedstawione zestawienia śmiało można stwierdzić, że badani doskonale zdają sobie sprawę z różnych rodzajów przemocy oraz odpowiednio potrafią zakwalifikować przedstawione zachowania jako formy przemocy. Świadczy to o ogólnej świadomości społeczeństwa w temacie przejawów przemocy. Istnieje możliwość, iż badani spotkali, bądź ciągle się spotykają z takimi formami przemocy i dlatego odpowiednio je klasyfikują.

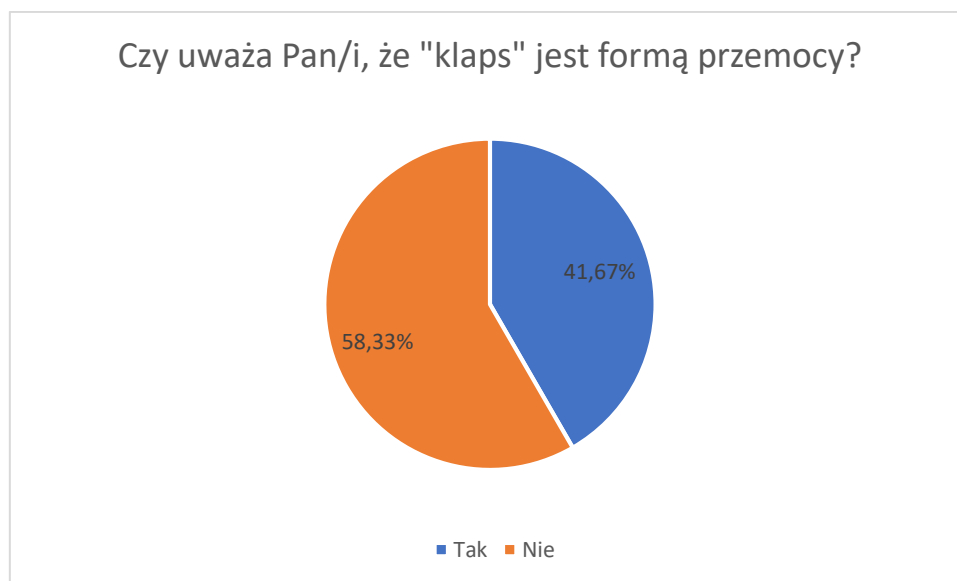
Wykres 46. Doświadczenie przemocy w życiu

Ankietowani zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek w swoim życiu doświadczyli przemocy, a jeśli tak to jaki to był rodzaj przemocy. Aż 24,44% wszystkich badanych (44 osoby) przyznaje, iż doświadczyli w swoim życiu przemocy. Najczęściej wymieniane formy przemocy

to fizyczna i psychiczna. Mimo tego, że ankieta była anonimowa i tak część osób wstrzymała się od przyznania, której formy przemocy doświadczyli.

Wykres 47. Czy "klaps" jest formą przemocy?

Aż 58,33% badanych (105 osób) nie traktuje przysłowiowego „klapsa” jako formy przemocy. Mając przyzwolenie na „klapsa”, łatwiej później przystąpić do regularnego stosowania przemocy zarówno fizycznej jak i psychicznej. Biorąc pod uwagę problem przemocy w rodzinach Powiatu Kolbuszowskiego, „klaps” nie powinien być traktowany jako jedna z metod wychowawczych.

Beneficjenci Ośrodków Pomocy Społecznej w kolejnej części ankiety musieli zaznaczyć, z którymi z wymienionych stwierdzeń się zgadzają. Poniższa tabela przedstawia zebrane wyniki.

Tabela 49. Z którymi z wymienionych stwierdzeń się Pan/i zgadza

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
W sprawy rodziny nie należy się wtrącać	18
Kobieta powinna się wstydzić jeśli doznaje przemocy	2
Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył	2
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol	112
Gwałt w małżeństwie nie istnieje	7
Przemoc występuje tylko w rodzinach dysfunkcyjnych	2
Klaps wobec dziecka, jest wychowawczy	15
Żadne z powyższych	45

Analizując powyższe odpowiedzi można zauważyć, że wśród ankietowanych zdarzyły się osoby, które reprezentują sobą zaściankowe podejście do życia oraz ogólne przyzwolenie na przemoc. Akcje społeczne dotyczące zjawiska przemocy, jej form i możliwości radzenia sobie z przejawami agresji są dobrym rozwiązaniem i zmieniłyby podejście mieszkańców Powiatu Kolbuszowskiego do zjawiska przemocy.

Ankietowani zostali zapytani również o to, czy znają takie miejsca na terenie powiatu, w których mogliby szukać pomocy w przypadku doświadczania przemocy. Aż 143 osoby (79,44%) przyznaje, że znają takie miejsca, a najczęściej wymieniane to:

- Policja,
- PCPR,
- GOPS,
- Prokuratura Rejonowa,
- Sąd Rejonowy,
- MOPS,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Kościół,

37 ankietowanych nie posiada wiedzy na temat miejsc, w których mogliby uzyskać pomoc w przypadku doświadczania przemocy.

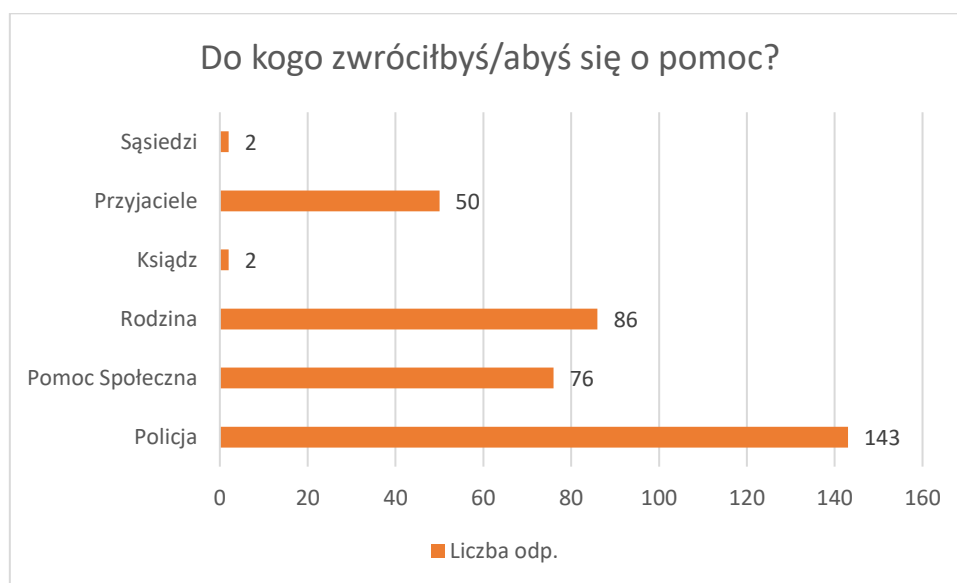
Tabela 50. Instytucje pomocowe na terenie powiatu

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
Policja	143
Sąd	45
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej)	106
Ośrodki Pomocy Społecznej	130
Ośrodek Zdrowia	12
Szkoła	16
Kościół	18
Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	30

W przypadku pytania odnośnie instytucji pomocowych na terenie Powiatu Kolbuszowskiego, w których ofiara przemocy w rodzinie może ubiegać się o pomoc, ankietowani mieli możliwość

wyboru więcej niż jednej odpowiedzi. Najwięcej głosów uzyskała Policja (143 głosy), następnie Ośrodki Pomocy Społecznej (130 głosów), a na trzecim miejscu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (106 głosów). Świadczy to o ogólnej świadomości mieszkańców, a co za tym idzie, w przypadku doznawania przemocy, będą wiedzieli gdzie się zgłosić o pomoc. Kolejne pytanie dotyczyło preferencji ankietowanych, do kogo zwróciliby się o pomoc w przypadku doznawania przemocy. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 48. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc w przypadku doświadczania przemocy?

W tym przypadku ankietowani musieli wybrać dwie odpowiedzi. Największą liczbę głosów uzyskała Policja (143 głosy), zaraz po nich rodzina (86 głosów), a także Pomoc Społeczna (76 głosów). Potwierdza to ogólne zaufanie do jednostek organizacyjnych pracujących na terenie Powiatu Kolbuszowskiego. Mieszkańcy nie boją się zwrócić o pomoc do miejsc, które tej pomocy udzielają.

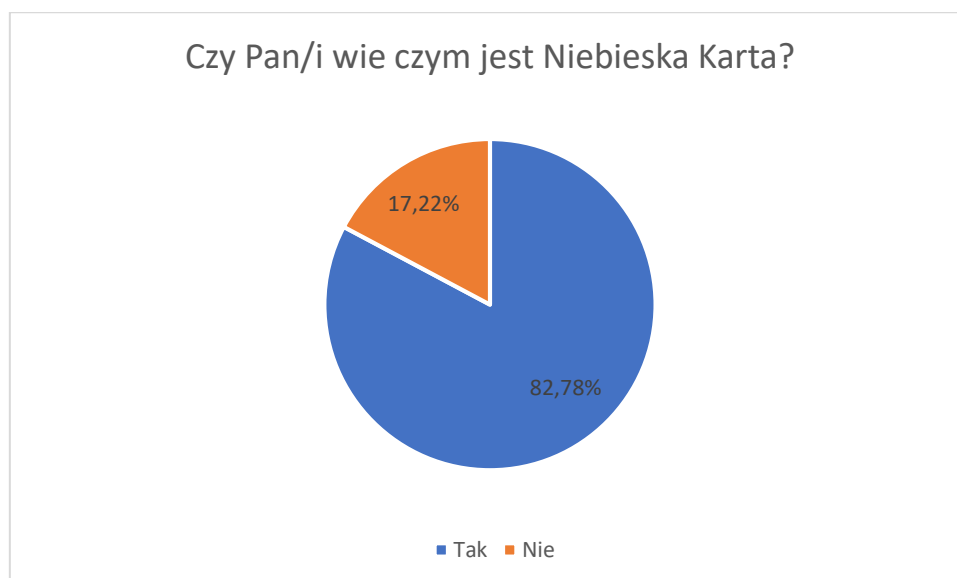
Ostatnia część ankiety dotyczyła wiedzy na temat pracy Zespołu Interdyscyplinarnego, Niebieskiej Karty oraz działań zmierzających do zniwelowania zjawiska przemocy na terenie Powiatu Kolbuszowskiego.

Wykres 49. Wiedza na temat pracy Zespołu Interdyscyplinarnego

Ponad połowa, bo aż 53,89% beneficjentów Ośrodków Pomocy Społecznej (97 osób) nie ma świadomości, czym zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny. Biorąc pod uwagę dość duży procent zjawiska przemocy panującego wśród mieszkańców, jest to bardzo niekorzystny wynik. Warto mieć na uwadze uświadamianie jak największej ilości osób na temat pracy Zespołu Interdyscyplinarnego oraz możliwości pomocowych, jakie daje w przypadku doświadczania przemocy.

Wykres 50. Wiedza na temat Niebieskiej Karty

Wiedza na temat Niebieskiej Karty okazała się lepsza, gdyż aż 82,78% ankietowanych (149 osób) posiada wiedzę o jej funkcjonowaniu i korzyściach wynikających z jej założenia.

Tabela 51. Co powinno się zmienić, by działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy były bardziej skuteczne

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
systematyczne podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb	46
lepsz komunikacja i szybszy przepływ informacji między przedstawicielami służb	53
zwiększenie dostępności różnych form pomocy dla osób doznających przemocy	73
przeznaczenie większych środków finansowych na przeciwdziałanie przemocy	29
lepsz znajomość lokalnej oferty pomocowej przez mieszkańców	31
lepsz rozpowszechnienie ofert pomocy przez instytucje	32
zwiększenie bezpieczeństwa dla poszkodowanych (szybka i skuteczna izolacja sprawcy)	106
lepsz koordynacja działań służb i instytucji	59

Tabela 52. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doznających przemocy

<i>Odpowiedź</i>	<i>Liczba odp.</i>
zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, psychologicznego, socjalnego, terapeutycznego	80
natychmiastowe izolowanie osób stosujących przemoc od rodziny	115
szybsze działania sądów	82
umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia	24
organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych	11
zapewnianie schronienia w hostelach OIK, SOW	33
zapewnienie ofiarom wszelkiej pomocy finansowej i materialnej	45

Ankietowani Beneficjenci Ośrodków Pomocy Społecznej zostali zapytani, o to co powinno się zmienić, by działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy były bardziej skuteczne oraz jakie działania wobec osób doznających przemocy byłyby najskuteczniejsze. W obu przypadkach badani mieli możliwość wyboru kilku odpowiedzi, których zestawienie zostało przedstawione w powyższych tabelach. Najwięcej osób uważa, że dopracowania wymaga zwiększenie bezpieczeństwa poszkodowanych przez szybką i skuteczną izolację sprawcy. Ponadto ankietowani zauważają, iż dobrym pomysłem byłoby zwiększenie dostępności poradnictwa prawnego, psychologicznego, socjalnego i terapeutycznego. Poprawy wymaga też koordynacja działań służb i instytucji, a także czas trwania procesów sądowych. Warto zwrócić uwagę na sugestie badanych odnośnie poprawy skuteczności działań w przypadku przemocy, gdyż to oni pierwsi spotykają się z tym zjawiskiem i ich opinia będzie najbardziej trafna.

Przekonanie społeczeństwa, że przemoc domowa nie jest prywatną sprawą jej ofiar i uświadomienie osobom pokrzywdzonym przysługujących im praw i możliwości działania to główne cele interwencji kryzysowej.

3.4. ANALIZA SWOT

Jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania, jest identyfikacja problemów społecznych. Z opisanych w części diagnostycznej problemów społecznych wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących społeczność Powiatu Kolbuszowskiego.

- Problemy osób bezrobotnych,
- Problemy osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych,
- Problemy dzieci i młodzieży,
- Problem przemocy w rodzinie.

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest powszechnie stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i mocnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz kierunków działań.

Analiza SWOT została przygotowana w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **Siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **Słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **Szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **Zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do istniejących problemów społecznych.

PROBLEM PRZEMOCY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>- Opracowany Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2021</p> <p>- Dobrze rozwinięta infrastruktura w obszarze przeciwdziałania przemocy</p> <p>- Opracowane i realizowane programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie</p> <p>- Bezpłatny dostęp do poradnictwa socjalnego, rodzinnego, terapeutycznego, prawnego, psychologicznego, pedagogicznego w ramach OIK, OPS,</p> <p>- Procedury działań interwencyjnych oraz kierowania osób do OIK i SOW dostępne dla wszystkich OPS powiatu</p> <p>- Lokalna analiza czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie</p> <p>- Dobrze przygotowana, stale podnosząca swe kompetencje poprzez udział w szkoleniach grupa pracowników bezpośrednio zaangażowanych w pracę z rodzinami z problemem przemocy</p> <p>- Wysokie kompetencje członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych oraz</p>	<p>- Niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących przepisów prawnych</p> <p>- Brak warunków do wykonywania egzekucji, eksmisji wobec sprawców przemocy</p> <p>- Silnie utrwalone w świadomości społecznej mity i stereotypy wyzwalające przemoc i utrudniające korzystanie z pomocy</p> <p>- Mała ilość wskazań w wyrokach sądowych obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych</p> <p>- Brak skutecznych metod motywowania osób stosujących przemoc do leczenia</p> <p>- Opór do wszczynania procedury Niebieskiej karty ze strony Oświaty, Służby Zdrowia oraz GKRPA</p> <p>- Długa i mało skuteczna procedura kierowania osób na leczenie odwykowe</p> <p>- Nadmiar obowiązków u pracowników pomocy społecznej, wypalenie zawodowe, niskie zarobki</p> <p>- Niski poziom środków finansowych własnych/powiatowych/ gminnych na</p>

<p>specjalistów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobra współpraca i współdziałanie interdyscyplinarne służb i instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie - Realizacja programu profilaktycznego wdrażania prawidłowych metod wychowawczych i konstruktywnych postaw rodzicielskich - Przygotowywanie i kolportaż materiałów edukacyjnych i informacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - Działania profilaktyczne i edukacyjne w środowisku szkolnym - Funkcjonowanie grupy samopomocowej dla pracowników socjalnych pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<p>realizację zadań z obszaru przeciwdziałania przemocy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niedostateczna liczba godzin w ramach pomocy psychologicznej dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym dzieci - Niedostateczna liczba asystentów rodziny pracujących na terenie poszczególnych gmin - Brak zainteresowania problemem przemocy ze strony władz samorządowych - Wysoka populacja osób nadużywających alkoholu na terenie powiatu - Niedostateczne motywowanie osób z problemem alkoholowym do podjęcia terapii uzależnień, zbyt mała ilość działań profilaktycznych
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość pozyskiwania funduszy unijnych oraz dotacji celowych na realizację projektów w zakresie przeciwdziałania przemocy. - Wzrastająca świadomość społeczna w postrzeganiu przemocy w rodzinie i korzystania z pomocy specjalistycznej - Rozwijająca się współpraca instytucji i służb - Inicjatywy lokalne, organizacja kampanii społecznych o tematyce przeciwdziałania przemocy i profilaktyce przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> -Trudności (komunikacyjne, finansowe, związane z opieką nad dziećmi) uniemożliwiające uczestnictwo w proponowanych formach pomocy - Występowanie zakorzenionych stereotypów lub doświadczenia życiowe - Dostęp do substancji uzależniających oraz występowanie uzależnień behawioralnych - Wysoka dostępność do alkoholu na terenie powiatu - Wysoki poziom tolerancji społecznej na stosowanie przemocy w rodzinie <p>Trudne warunki na terenie powiatu (brak mieszkań socjalnych, brak mieszkań chronionych) powodujące trudności w usamodzielnieniu osób doznających przemocy</p>

PROBLEM DZIECI, MŁODZIEŻY, RODZINY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych - Funkcjonowanie placówki opiekuńczo-wychowawczej, która posiada wymagane standardy w zakresie opieki; - Prowadzenie szkoleń doskonalących rodziny zastępcze; - Wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Kolbuszowej; - Dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych; - Dobra współpraca instytucji i służb; - Udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej; -System szkoleń kandydatów na rodziców zastępczych; - Realizacja Programu wdrażania prawidłowych metod wychowawczych i konstruktywnych postaw rodzicielskich; - Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego; - Organizacja szkoleń i pogadanek tematycznych w szkołach (psycholog, policja) 	<ul style="list-style-type: none"> - Mała liczba osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych; - Brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków; -Brak mieszkań chronionych oraz mieszkań socjalnych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy; -Brak świadomości społecznej o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej; -Niechęć osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego; - Placówka opiekuńczo – wychowawcza tylko dla dziewczynek; - Psycholog dostępny tylko dwa razy w tygodniu, brak etatu; - Brak alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla młodzieży; -Niskie kompetencje wychowawcze rodziców

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pieczy zastępczej; - Środki finansowe na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego; - Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - Utworzenie większej liczby zawodowych rodzin zastępczych, w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego; - Zmiana mentalności rodzin; - Wsparcie rodzin naturalnych w kierunku powrotu dziecka do rodziny; - Dostęp do funduszy Unii Europejskiej; - Funkcjonowanie placówki wsparcia dziennego; - Zatrudnienie asystentów rodziny we wszystkich gminach powiatu; - Duża motywacja do dalszego kształcenia u wychowanków pieczy rodzinnej; 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej; - Brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej; - Wypalenie rodzin zastępczych; - Roszczeniowa postawa rodzin zastępczych; - Brak zaufania do instytucji pomocy społecznej; - Ekonomiczna motywacja w podejmowaniu roli rodziny zastępczej; - Zła sytuacja demograficzna oraz brak spójnej polityki ludnościowej; - Długi czas trwania procedur; - Mała ilość przedszkoli i żłobków - Alkoholizm, przemoc, narkomania, uzależnienia behawioralne; - Ubóstwo, bezrobocie, wykluczenie społeczne

PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Zaangażowanie przedstawicieli osób niepełnosprawnych w politykę społeczną powiatu (funkcjonowanie Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych); - Współpraca Powiatu z organizacjami pozarządowymi i zaangażowanie w problemy osób niepełnosprawnych; - Funkcjonowanie Powiatowej Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego; - Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; - Zapewnienie edukacji dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym poprzez naukę w szkole specjalnej; - Świadczenie dziennej opieki w Warsztacie Terapii Zajęciowej; - Świadczenie dziennej opieki w 3 Środowiskowych Domach Samopomocy; - Zapewniona dostępność w zakresie specjalistycznych porad (prawnych, psychologicznych); - Umiejętność pozyskiwania środków z zewnątrz (środki UE, środki PFRON); - Realizacja projektów nakierowanych na potrzeby osób niepełnosprawnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak wystarczającej liczby miejsc w Warsztatach Terapii Zajęciowej; - Brak zakładów aktywności zawodowej, w których mogliby podjąć zatrudnienie uczestnicy WTZ; - Występowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych; - Trudny dostęp do rehabilitacji zdrowotnej (długie terminy oczekiwania); - Mała liczba placówek niosących wsparcie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom; - Niewystarczające środki finansowe w obszarze pomocy społecznej kierowane do osób niepełnosprawnych; - Niedostateczny rozwój sieci usług opiekuńczych oferujących pomoc w miejscu zamieszkania, szczególnie osobom niepełnosprawnym; - Ograniczenia publicznego transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych, niemogących korzystać ze środków komunikacji zbiorowej;

<ul style="list-style-type: none">- Zwiększony dostęp do informacji poprzez publikowanie wiadomości na stronach internetowych urzędów;- Wykwalifikowana kadra w placówkach i instytucjach wspierających osoby niepełnosprawne;- Różnorodność form wsparcia dla osób bezrobotnych proponowanych przez PUP w Kolbuszowej	<ul style="list-style-type: none">- Brak pełnego rozeznania liczby osób niepełnosprawnych i centralnego ośrodka informacji;- Bierność, bezradność i postawy roszczeniowe osób niepełnosprawnych
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość pozyskania dodatkowych środków (PFRON, fundusze unijne) na różne formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych; - Poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym poprzez ich udział w programach i projektach realizowanych przez powiat; - Wzrost poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych; - Wzrost świadomości osób niepełnosprawnych, dotyczącej różnorodnych form wsparcia i przysługujących im praw; - Uproszczenie przepisów prawa; - Zwiększenie świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie potrzeby aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym; - Wspieranie podmiotów zainteresowanych zatrudnieniem osób niepełnosprawnych; - Likwidacja barier architektonicznych; - Rozwijanie sieci usług specjalistycznych; - Kampanie społeczne propagujące tolerancję, integrację oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - Starzenie się społeczeństwa i systematycznie rosnąca liczba osób niepełnosprawnych, powodująca wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze; - Zbyt niskie środki finansowe PFRON na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych; - Niewystarczające dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych; - Problemy w pozyskiwaniu sponsorów przez organizacje pozarządowe; - Wzrost kosztów rehabilitacji i edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej; - Niewydolność finansowa systemu zabezpieczeń społecznych; - Pogłębianie się dysproporcji pomiędzy terenami miejskimi i wiejskimi; - Bariery ekonomiczne (niskie dochody osób niepełnosprawnych); - Skomplikowane procedury oraz biurokracja przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych; - Ograniczony rynek pracy oraz niewielkie zainteresowanie pracodawców zatrudnieniem osób niepełnosprawnych;

PROBLEM BEZROBOCIA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Spadek bezrobocia; - Działania aktywizacyjne wpływające na spadek bezrobocia i wzrost przedsiębiorczości; - Organizowanie szkoleń umożliwiających zdobycie umiejętności, kwalifikacji i uprawnień oczekiwanych przez pracodawców; - Przyznawanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej; - Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy; - Duże zainteresowanie pracami interwencyjnymi, które mają na celu ułatwić bezrobotnym powrót lub wejście na rynek pracy; - Staże z możliwością zwrotu kosztów dojazdu; - Wsparcie ze strony doradców klienta 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak gotowości pracodawców do przyjmowania nowych pracowników, bez doświadczenia; - Stała grupa osób długotrwale bezrobotnych; - Ograniczona aktywność zawodowa osób powyżej 45 roku życia; - Niska aktywność zawodowa kobiet; - Brak kandydatów o wymaganych kwalifikacjach, czy umiejętnościach; - Duża liczba osób poszukujących pracy bez doświadczenia zawodowego; - Zbyt duże oczekiwania potencjalnych kandydatów co do wysokości wynagrodzenia

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Zmiana stereotypów dotyczących zatrudniania ludzi po 45 roku życia; - Tworzenie nowych miejsc pracy; - Pozyskiwanie środków finansowych na organizowanie szkoleń i staży; - Dostęp do funduszy Unii Europejskiej; - Rozwój strefy ekonomicznej na terenie Powiatu Kolbuszowskiego; - Zwiększenie świadomości pracodawców na temat zasobów ludzkich 	<ul style="list-style-type: none"> - Znaczna liczba mieszkańców zamieszkująca teren wiejski, typowo rolniczy; - Mała liczba zakładów pracy na terenie Powiatu Kolbuszowskiego; - Wysokie koszty dojazdu do miejsca pracy; - Wysokie koszty pracy; - Wysokie koszty tworzenia nowych stanowisk pracy; - Utwierdzenie roszczeniowej postawy oraz ograniczanie motywacji do podjęcia aktywności zawodowej poprzez politykę rozdawnictwa; - Mało satysfakcjonujące wynagrodzenie

3.5. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonując diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Kolbuszowskiego korzystano z informacji jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Analizowano źródła zastane, którymi dysponują Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano z informacji wynikających z badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, można wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu terytorialnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Należy podkreślić fakt, iż w ramach strategii szczególną uwagę poświęca się osobom, których funkcjonowanie jest szczególnie utrudnione z różnych względów i dla których życie wydaje się być o wiele trudniejsze, niż dla innych grup społecznych. Podejmowane działania mają na celu poprawę ich sytuacji oraz eliminację ograniczeń związanych z funkcjonowaniem w środowisku osób niepełnosprawnych, seniorów, rodzin, dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem z udziału w życiu społecznym.

Należy zwrócić uwagę na to, że dzieci i młodzież szkolna to grupy wysokiego ryzyka. Dom rodzinny jest szczególnym czynnikiem, który determinuje dalszy rozwój osobowościowy i światopoglądowy nastolatka. Zewnętrzne komunikaty medialne i wpływ rówieśników mają w wielu przypadkach możliwość negatywnego oddziaływania na osobowość młodego człowieka, która ciągle się kształtuje, co może prowadzić do ryzykownych zachowań nastolatków. Szkoła natomiast powinna przyczyniać się do kreowania systemu wartości młodego człowieka, a także informować go i ostrzegać o konsekwencjach wynikających z podejmowania ryzykownych zachowań. Przeprowadzone badania wskazują na stopniowe polepszanie się sytuacji związanych ze zjawiskiem problemów występujących w szkołach, nie zmienia to faktu, iż lokalne władze powinny podjąć działania, by nie dopuszczać do pogłębiania się zjawisk marginalizacji i patologii społecznych.

Prognozy demograficzne zapowiadają umacnianie się pewnych trendów, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków tych zmian oraz stymulowanie zjawisk sprzyjających niwelacji niekorzystnych

trendów. Malejący odsetek ludzi w wieku przedprodukcyjnym w analizowanych latach zapowiada przyspieszenie zjawiska starzenia się społeczeństwa i wpisuje się w prognozy demograficzne całego kraju. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego, jest to o tyle ważne, że wymaga stworzenia dla tej grupy odpowiednich form opieki i usług socjalnych. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji z pewnością przyczyni się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Oferta kierowana do środowiska niepełnosprawnych powinna w większym stopniu zapewnić również rehabilitację i edukację osób dorosłych. Analizując sytuację rodzin zamieszkujących Powiat Kolbuszowski, należy zwrócić uwagę na trudności na rynku pracy i problemy finansowe, które w istotny sposób utrudniają im funkcjonowanie. Bezrobocie uznawane jest przez mieszkańców powiatu za jeden z głównych problemów społecznych. Należy również zwrócić uwagę na utrwalanie się zjawiska dziedziczenia bezrobocia.

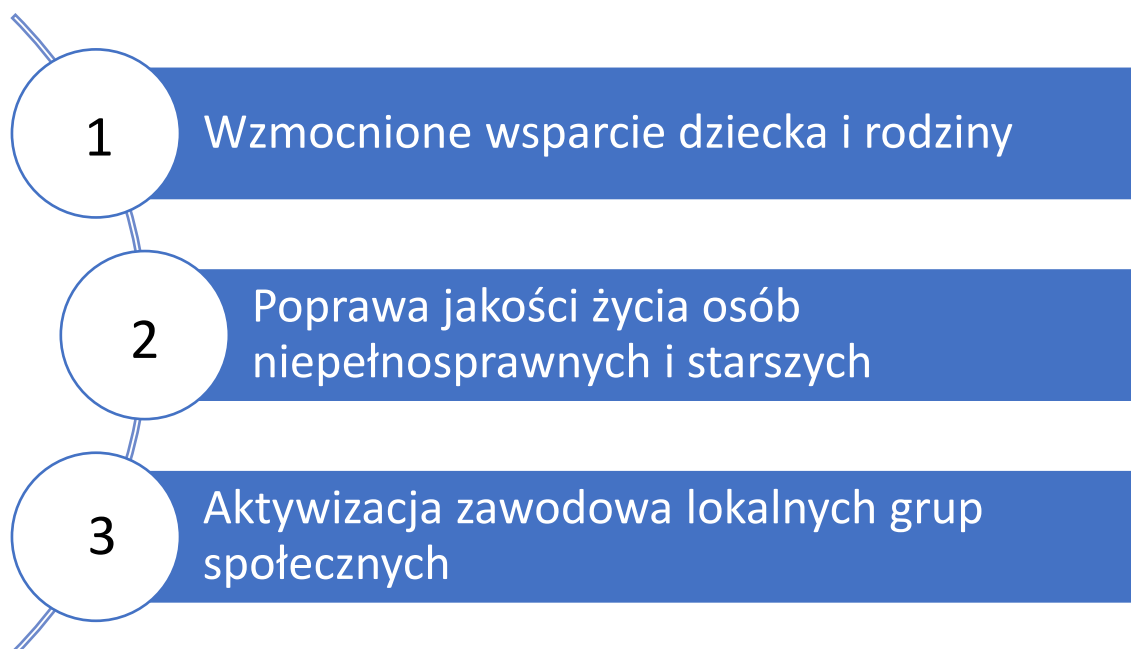
Samorząd Powiatu Kolbuszowskiego powinien rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Nie należy zapominać równocześnie o dalszej profesjonalizacji służb publicznych, a w szczególności pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodków Pomocy Społecznej, którzy powinni stać się w niedługim czasie liderami rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Szkolenia, rozwój zawodowy i zwiększone nakłady na służby społeczne powinny zaowocować zwiększoną efektywnością zawieranych kontraktów socjalnych, programowanych i realizowanych projektów socjalnych.

4. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

4.1. MISJA

Powiat Kolbuszowski miejscem bez przemocy, zapewniający mieszkańcom pełne bezpieczeństwo socjalne i zdrowotne, opiekę nad rodziną oraz aktywizację zawodową.

4.2. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL STRATEGICZNY NR 1 :

WZMOCNIONE WSPARCIE DZIECKA I RODZINY

CELE	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI EWALUACJI	REALIZATORZY
Rozwój systemu pieczy zastępczej okres realizacji lata 2018 - 2024	Zatrudnienie asystentów rodziny w gminach	Liczba utworzonych etatów, liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej; Kuratorzy zawodowi; Policja; Szkoły; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
	Zwiększenie liczby rodzin zastępczych	Liczba utworzonych rodzin zastępczych, liczba dzieci w rodzinach zastępczych	
	Utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej przyjmującej chłopców	Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych, liczba dzieci w tych placówkach	
	Zapewnienie rodzinom zastępczym udziału w szkoleniach podnoszących ich kompetencje	Liczba zorganizowanych szkoleń, liczba osób uczestniczących w szkoleniach	
	Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych		
	Aplikowanie o środki zewnętrzne na rozwój pieczy zastępczej	Ilość programów, projektów służących rozwojowi pieczy zastępczej, do których przystąpiono	
	Propagowanie rodzicielstwa zastępczego	Ilość wydanych ogłoszeń, ilość zorganizowanych kampanii	
	Określenie procedur współpracy z instytucjami i służbami	Procedura określająca powiązania między instytucjami w zakresie pieczy zastępczej	
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Rozwój poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego	Liczba osób korzystających z Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; Szkoły; Gminne Zespoły Interdyscyplinarne; Urzędy gmin
	Prowadzenie programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy	Liczba zrealizowanych programów	

okres realizacji lata 2018 - 2024	Organizowanie szkoleń dla kadry pracującej z rodzinami i problemem przemocy w rodzinie	Ilość zorganizowanych szkoleń, liczba uczestników	
	Edukacja społeczna w zakresie problematyki przemocy w rodzinie	Ilość rozpowszechnionych ulotek, plakatów, liczba informacji na stronach internetowych	
	Organizowanie warsztatów dla dzieci i młodzieży z zakresu przeciwdziałania przemocy i zwalczania agresji	Ilość przeprowadzonych warsztatów dla dzieci i młodzieży, liczba uczestników	
	Współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi	Liczba grup roboczych z udziałem pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie	
Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie powiatu	Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci i młodzieży aktywnie uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych	Urzędy gmin; Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej; Szkoly; Organizacje pozarządowe
	Utworzenie miejsc do aktywnego wypoczynku	Liczba utworzonych boisk, placów zabaw, miejsc rekreacji	
	Organizowanie wyjazdów turystycznych, wyjazdów do kina, zimowisk, kolonii dla dzieci i młodzieży	Ilość zorganizowanych wyjazdów	
okres realizacji lata 2018 - 2024			

CEL STRATEGICZNY NR 2:**POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

CELE	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI EWALUACJI	REALIZATORZY
Aktywizacja osób niepełnosprawnych okres realizacji lata 2018 - 2024	Udzielanie dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się	Ilość środków przeznaczonych na dofinansowanie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej i zabiegów rehabilitacyjnych	Baza informacyjna o funkcjonowaniu opieki medycznej	Powiatowy Urząd Pracy;
	Przyznawanie dofinansowania do sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego	Ilość środków przeznaczonych na dofinansowanie	Ośrodki zdrowia;
	Umożliwienie osobom niepełnosprawnym udziału w szkoleniach zawodowych	Liczba osób korzystających ze szkoleń, ilość zorganizowanych szkoleń	Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej;
	Wspieranie pracodawców w tworzeniu i przystosowywaniu miejsc pracy dla niepełnosprawnych	Ilość środków przekazanych na ten cel	Organizacje Pozarządowe
Zabezpieczenie potrzeb społecznych osób starszych okres realizacji lata 2018 - 2024	Zwiększanie ilości miejsc w Domu Pomocy Społecznej	Ilość dostępnych miejsc w Domu Pomocy Społecznej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
	Tworzenie i wspomaganie działań wolontariatu na rzecz ludzi starszych	Liczba wolontariuszy	Dom Pomocy Społecznej;
	Tworzenie i promowanie środowiskowych form wparcia	Liczba funkcjonujących klubów seniora, dziennych domów pomocy, grup samopomocowych	Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

CEL STRATEGICZNY NR 3:**AKTYWIZACJA ZAWODOWA LOKALNYCH GRUP SPOLECZNYCH**

CELE	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI EWALUACJI	REALIZATORZY
Wzrost aktywności zawodowej wśród bezrobotnych okres realizacji lata 2018 - 2024	Świadczenie usług pośrednictwa pracy	Liczba bezrobotnych objęta usługą pośrednictwa	Powiatowy Urząd Pracy; Organizacje Pozarządowe; Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej
	Świadczenie usług poradnictwa zawodowego	Liczba bezrobotnych objęta usługą poradnictwa zawodowego	
	Zapewnienie możliwości zdobycia lub poszerzenia doświadczenia zawodowego przez bezrobotnych w ramach mechanizmów wsparcia	Liczba bezrobotnych skierowanych na staż, przygotowanie zawodowe, doposażenie stanowiska pracy, prace interwencyjne	
	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami rynku pracy w celu łagodzenia skutków bezrobocia	Liczba współpracujących ze sobą organizacji	
Rozwój lokalnej przedsiębiorczości okres realizacji lata 2018 - 2024	Refundacje kosztów doposażenia/wyposażenia	Liczba podmiotów objętych refundacją	Powiatowy Urząd Pracy
	Refundacje kosztów zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych	Liczba podmiotów objętych refundacją	
	Refundacje kosztów zatrudnienia w ramach robót publicznych	Liczba podmiotów objętych refundacją	
	Wsparcie procesu samozatrudnienia	Liczba osób skierowanych na szkolenia	

Ograniczenie zjawiska ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz bezdomności okres realizacji lata 2018 - 2024	Zwiększanie świadomości społecznej	Ilość rozpowszechnionych ulotek, plakatów, liczba informacji na stronach internetowych	Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej; Powiatowy Urząd Pracy
	Rozwój działań wspierających aktywność zawodową i edukacyjną osób najuboższych	Liczba osób korzystających ze wsparcia	
	Realizacja projektów i programów na rzecz osób zagrożonych marginalizacją społeczną	Ilość zrealizowanych projektów	

4.3. EFEKTY REALIZACJI CELÓW

Efektem realizacji powyższych celów będzie sprawnie funkcjonujący system wsparcia na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, zapewniający dzięki współpracy poszczególnych uczestników i kompetencji kadry różnorodne formy pomocy, w szczególności uprzedzający sytuacje kryzysowe i zabezpieczający poszanowanie praw dzieci. W sytuacji kryzysowej system przyjmuje funkcje ratownicze i opiekuńcze, nie pozostawiając żadnego dziecka i rodziny z własnymi problemami.

Dodatkowo oczekuje się wzrostu liczby osób zaktywizowanych i zintegrowanych ze społecznością lokalną oraz opuszczających system pomocy społecznej i usamodzielniających się. Powstanie sprawnie funkcjonujący system kompleksowego wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin, co poprowadzi do wzrostu zaufania i poczucia bezpieczeństwa społecznego spowodowanego zmniejszeniem się zjawiska niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży oraz zjawiska narkomanii i przestępczości.

Ponadto, do efektów realizacji powinno zaliczyć się zwiększoną wiedzę lokalnej społeczności na temat niepełnosprawności i osób niepełnosprawnych, a także jak największą liczbę osób zatrudnionych i usprawnionych. Efektem realizacji celu powinna być także wzrastająca jakość usług rehabilitacyjnych i społecznych oraz aktywny wolontariat. Zwiększenie udziału seniorów w życiu publicznym, wysoka jakość świadczonych na ich rzecz usług socjalnych i medycznych, zwiększenie dostępności i wiedzy na temat instytucji pomocowych i samopomocowych to kolejne rezultaty wypełnienia celów. Oprócz tego, ważne jest by społeczność lokalna uwrażliwiła się na potrzeby osób starszych, a także by wzrosła liczba wolontariuszy, szczególnie młodych, działających na rzecz seniorów oraz poszerzyła się oferta działań wspierających, integrujących, edukacyjnych.

Efekty realizacji powyższych celów będą też widoczne w Ośrodkach Pomocy Społecznej, zaliczając do nich profesjonalną kadrę merytoryczną, wysoką jakość usług świadczonych na rzecz beneficjentów pomocy społecznej oraz zróżnicowane formy współpracy z organizacjami pozarządowymi i zwiększające się obszary tej współpracy. Dodatkowo oczekuje się wzrostu aktywności społecznej oraz rozwoju inicjatyw lokalnych.

4.4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest określenie jej ram finansowych. Przewiduje się następujące źródła finansowania proponowanych działań:

- środki własne pochodzące z budżetu powiatu,
- środki przekazane powiatowi z budżetu państwa – dotacje,
- środki funduszy krajowych (np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy),
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej,
- dotacje organizacji pozarządowych,
- inne źródła.

Realizacja kierunków działań zaplanowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kolbuszowskim na lata 2018-2024 wymaga odpowiednich zasobów finansowych, bowiem każde przedsięwzięcie generuje określone koszty.

Podstawowym źródłem finansowania strategii będzie budżet powiatu. Większość kierunków działań mieszczących się w sferze lokalnej polityki społecznej realizują bowiem jednostki organizacyjne i pomocnicze powiatu w ramach swoich podstawowych, statutowych zadań. Szeroki zakres działań jest ponadto możliwy do realizacji komplementarnie lub nawet wspólnie przez samorządy gmin wchodzących w skład Powiatu Kolbuszowskiego, Województwa Podkarpackiego oraz inne JST – na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień. Duża część środków na lokalną politykę społeczną będzie pochodzić z budżetu państwa. Chodzi głównie o subwencje i dotacje celowe, z których część trzeba będzie pozyskać startując w konkursach. W tej kategorii mieszczą się bowiem programy rządowe oraz programy ministerstw, takie jak: Program Osłonowy „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, „Senior-Wigor” czy „Świetlica – Dzieci – Praca”, a także programy adresowane do organizacji pozarządowych. Znaczącą część środków z budżetu państwa stanowią też środki funduszy krajowych takich jak Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych czy Fundusz Pracy.

Kolejna grupa źródeł finansowania to przede wszystkim środki z Funduszy Europejskich dostępne w ramach perspektywy obejmującej lata 2014-2020. Dla założeń Strategii znaczenie mają Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020, umożliwiające pozyskiwanie środków z Europejskiego Funduszu Społecznego na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych strategii rozwiązywanie problemów społecznych nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe. Czynniki ograniczającymi planowanie finansowe są: szeroki zakres tematyczny dokumentu, sześcioletni okres jego obowiązywania, a także konkursowy tryb pozyskiwania dotacji w ramach większości programów pomocowych, co powoduje, iż wsparcie to ma charakter niepewny i incydentalny. Dodatkowo, dynamicznie zmieniającą się rzeczywistość, w tym zewnętrzne uwarunkowania polityczne, prawne i ekonomiczne powodują, iż określanie w momencie tworzenia strategii wysokości środków potrzebnych do jej realizacji stanowi poważne wyzwanie. Dlatego też adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania i aktualizacji budżetu powiatu (w tym planów finansowych poszczególnych jednostek organizacyjnych) oraz opracowywania programów i projektów precyzujących założenia strategii.

4.5. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji dotyczących przedsięwzięć planowanych w organizacji.

Proces monitoringu będzie służył identyfikacji osiągniętych wskaźników i rezultatów oraz porównanie ich zgodności z założeniami Strategii. Do oceny i obserwacji wdrażanych działań i zaplanowanych celów w Strategii przydatne nam będą wskaźniki monitoringowe. W tym celu, aby móc jasno określić stopień efektywności realizacji strategii, dla każdego celu wyznaczono wskaźniki oceny efektywności jego realizacji. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy i projekty realizowane w ramach strategii powinny cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

Koordynatorem realizacji Strategii będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Wdrażanie dokumentu monitorowane będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań, natomiast ocena stopnia realizacji i osiągniętych efektów dokonywana będzie po trzech latach realizacji Strategii oraz po zakończeniu realizacji programu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, poprzez przedstawienie oceny Radzie Powiatu.

5. SPIS TABEL

Tabela 1. Urodzenia i migracje na obszarze Powiatu Kolbuszowskiego w roku 2017	15
Tabela 2. Bilans bezrobotnych w poszczególnych grupach	21
Tabela 3. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom przed 16 rokiem życia	23
Tabela 4. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom po 16 roku życia	24
Tabela 5. Ilość sprzętu rehabilitacyjnego udostępnionego przez Wypożyczalnię	30
Tabela 6. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z uwzględnieniem powodów przyznania. MGOPS Kolbuszowa	33
Tabela 7. Liczba rodzin objętych pomocą i wysokość wydatków. GOPS Cmolas	34
Tabela 8. Liczba osób i powody przyznania pomocy społecznej. GOPS Dzikowiec	35
Tabela 9. Powody przyznania i liczba rodzin objętych pomocą społeczną. OPS Majdan Królewski... ..	36
Tabela 10. Liczba rodzin oraz powody przyznania pomocy społecznej. GOPS Raniżów	38
Tabela 11. Rodzaje rodzin zastępczych	41
Tabela 12. Rodziny zastępcze mające pod opieką dzieci	42
Tabela 13. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych	42
Tabela 14. Rodzaje rodzin zastępczych	42
Tabela 15. Struktura rodzin zastępczych	43
Tabela 16. Struktura rodzin zastępczych	44
Tabela 17. Analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej	45
Tabela 18. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej	46
Tabela 19. Płeć	53
Tabela 20. Klasa	53
Tabela 21. Wiek	53
Tabela 22. Określ swoje stanowisko do zażywania narkotyków	62
Tabela 23. Akty przemocy	66
Tabela 24. Ocena bezpieczeństwa	69
Tabela 25. Zawód - mieszkańcy	71
Tabela 26. Wykształcenie - mieszkańcy	71
Tabela 27. Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie powiatu	72
Tabela 28. Działania, które należy podjąć by poprawić sytuację mieszkańców powiatu	73
Tabela 29. Problemy społeczne dzieci i młodzieży na terenie powiatu	73
Tabela 30. Działania, które należy podjąć by poprawić sytuację dzieci i młodzieży	74
Tabela 31. Problemy społeczne osób starszych	75
Tabela 32. Działania poprawiające sytuację osób starszych	75
Tabela 33. Problemy osób niepełnosprawnych na terenie powiatu	76
Tabela 34. Działania poprawiające sytuację osób niepełnosprawnych	76
Tabela 35. Przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa	77
Tabela 36. Działania, które należy podjąć, by żyło się bezpieczniej	77
Tabela 37. Problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej	78
Tabela 38. Główne przyczyny problemów związanych z bezrobociem	78
Tabela 39. Problemy społeczne w obszarze edukacji	79
Tabela 40. Wykształcenie ankietowanych	83
Tabela 41. Problemy społeczne występujący wśród mieszkańców powiatu	84
Tabela 42. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa w powiecie	85
Tabela 43. Miejsca, w których najczęściej dochodzi do przemocy	86
Tabela 44. Reakcja mieszkańców na zjawisko przemocy	88
Tabela 45. Najczęstsze przyczyny powstawania przemocy w rodzinie	89
Tabela 46. Przyczyny stosowania przemocy w rodzinie	89

Tabela 47. Co zaliczamy do przemocy fizycznej?	90
Tabela 48. Co zaliczamy do przemocy psychicznej?	91
Tabela 49. Z którymi z wymienionych stwierdzeń się Pan/i zgadza.....	92
Tabela 50. Instytucje pomocowe na terenie powiatu	93
Tabela 51. Co powinno się zmienić, by działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy były bardziej skuteczne	96
Tabela 52. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doznających przemocy	96

6. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ludność w Powiecie Kolbuszowskim	13
Wykres 2. Liczba bezrobotnych w PUP Kolbuszowa w latach 2011-2017	17
Wykres 3. Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach. Stan na dzień 31.06.2018r.	18
Wykres 4. Podział liczby bezrobotnych względem wieku w Powiecie Kolbuszowskim. Stan na dzień 31.12.2017r.....	19
Wykres 5. Liczba bezrobotnych według stażu pracy. Stan na dzień 31.12.2017r.	20
Wykres 6. Przyczyny niepełnosprawności u osób poniżej 16 roku życia	25
Wykres 7. Przyczyny niepełnosprawności u osób powyżej 16 roku życia	26
Wykres 8. Staż pracy osób niepełnosprawnych.	27
Wykres 9. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach	43
Wykres 10. Wiek dzieci w rodzinach zastępczych	43
Wykres 11. Wiek rodziców zastępczych.....	44
Wykres 12. Dzieci umieszczone w placówkach.....	45
Wykres 13. Czy kiedykolwiek piłeś/aś alkohol?.....	54
Wykres 14. Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol?	55
Wykres 15. Jeżeli zdarzyło Ci się pić alkohol, to czy rodzice o tym wiedzą?	55
Wykres 16. Jaki alkohol pijesz najczęściej?.....	56
Wykres 17. Gdzie piłeś/aś alkohol?	56
Wykres 18. Określ czy łatwo/trudno jest zdobyć alkohol w miejscu Twojego zamieszkania.	58
Wykres 19. W jaki sposób młodzież w Twojej okolicy może pozyskać alkohol?.....	58
Wykres 20. Czy uważasz, że okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia?	59
Wykres 21. Czy picia alkoholu może przyczynić się do stosowania przemocy?.....	59
Wykres 22. Czy kiedykolwiek zażywałeś/aś narkotyki?	60
Wykres 23. Czy narkotyki są łatwo/trudno dostępne w miejscu Twojego zamieszkania?	60
Wykres 24. Czy kiedykolwiek zażywałeś/aś dopalacze?	61
Wykres 25. Czy dopalacze są łatwo/trudno dostępne w miejscu Twojego zamieszkania?.....	61
Wykres 26. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się palić papierosy?	63
Wykres 27. Ile razy zdarzyło Ci się palić papierosy?	63
Wykres 28. Czy papierosy są łatwo dostępne w miejscu Twojego zamieszkania?.....	64
Wykres 29. Kto rozmawiał z Tobą na temat skutków, szkodliwości i działania używek?	64
Wykres 30. Z jakich powodów osoby z Twoim wiekiem sięgają po używki?	65
Wykres 31. Czy kiedykolwiek byłeś/aś świadkiem przemocy?.....	67
Wykres 32. Czy kiedykolwiek byłeś/aś ofiarą przemocy?.....	67
Wykres 33. Gdzie przemoc, której byłeś/aś świadkiem miała miejsce?	68
Wykres 34. Wobec kogo była stosowana?.....	68
Wykres 35. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc będąc świadkiem lub ofiarą przemocy?	70
Wykres 36. Ocena funkcjonowania pomocy społecznej w powiecie.....	80
Wykres 37. Skuteczność świadczonych w powiecie form pomocy	81
Wykres 38. Ogólna ocena życia na terenie powiatu.....	82
Wykres 39. Ocena bezpieczeństwa na terenie powiatu.....	84
Wykres 40. Zjawisko przemocy w powiecie.....	85
Wykres 41. Kto najczęściej doświadcza przemocy?	86
Wykres 42. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy?	87
Wykres 43. Świadkowie przemocy w powiecie.....	87
Wykres 44. Przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie powiatu	88
Wykres 45. Najczęściej spotykane formy przemocy	90
Wykres 46. Doświadczenie przemocy w życiu	91

Wykres 47. Czy "klaps" jest formą przemocy?	92
Wykres 48. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc w przypadku doświadczenia przemocy?	94
Wykres 49. Wiedza na temat pracy Zespołu Interdyscyplinarnego	95
Wykres 50. Wiedza na temat Niebieskiej Karty	95